
3 1761 05646010 8

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٢٤	١٦	اولدیغی	اولندیغی
٣١	١	حضرتلری	حضرتلرینك

٣٩ نجی صحیفه‌نك نهایتنده‌کی آیت جلیله :
(ومن لم یجعل الله له نوراً فماله من نور)
اوله‌جقدر .

صحیفه	سطر	خطا	صواب
٤٤	٢١	زیلنه	ذیلنه
٤٩	١٢	الکردکار	العالی
٥٩	٩	بیتی	بیتی
٩٦	١٢	شریفدن	شریفه‌دن

خاتمه

درج ایلدیكمز قروكی یه دقتله باقیله‌جق اولورسه بلاد اسلامیه ایچنده مركز خلافت اسلامیه اولمق حسبیله مقدس بلده‌مز قدر عبادتگاه مسلمینی چوق بر بلده دها یوقدر [*] نفس استانبولده ۵۰۰ و ملحقاتیله برابر ۹۰۰ یالكز جامع شریف و ۳۰۰ دن زیاده تكیه موجوددر . بو ایسه عثمانلولرك دینلرینه اولان مربوطیت ، حرمت و محبتلرینه اك بیوك بر شاهددر .

بز بو كتابده یالكز سلاطین عثمانیه طرفندن بنا بویوریلان جوامع مشهوره‌یی جمع ایلدك . اثرمز مظهر رغبت اولورسه وزرا وسائر اصحاب خیر طرفندن انشا اولنان جوامع شریفه‌یی دخی نشر ایده‌جكز . همان جناب حق توفیقنی رهبر و بلاد عثمانیه‌یی ایچنده بولندیغی آلام خطر و قسوتدن بر آن اول كنار سلامت و سروره ایرشدیرسون

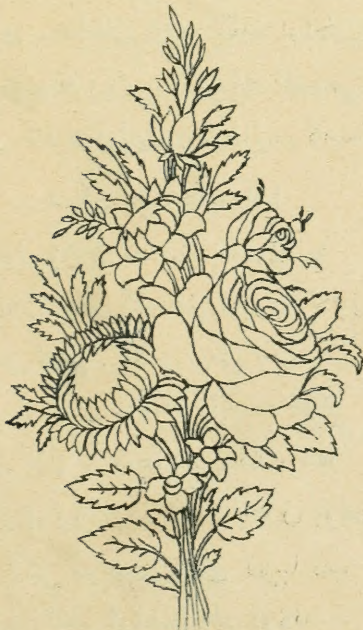
آمین بحرمة سید المرسلین

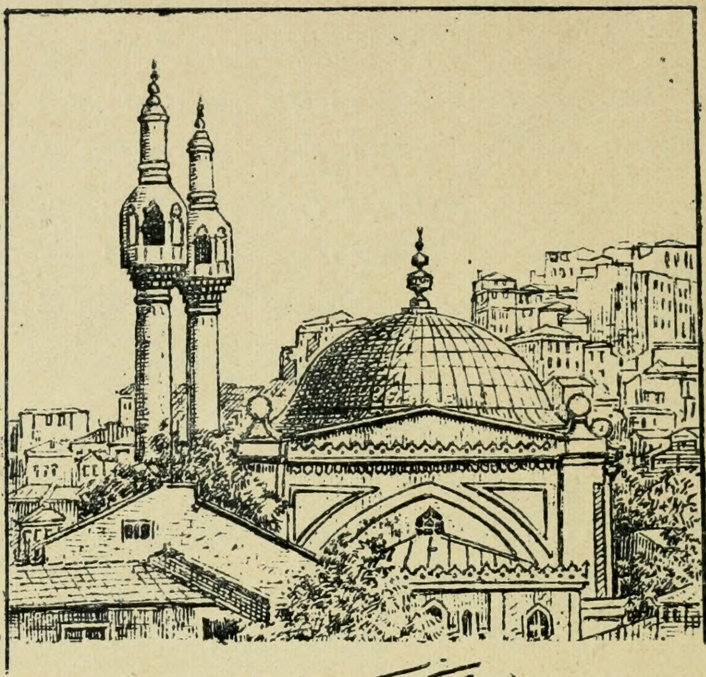
[*] بیوك قطعه‌ده رنكلی اوله‌رق طبع ایتدیردیكمز بو قروكی آیریجه صاتلقده‌در .

که عبدالله افندی اول خدیو فاضل ودانا
اشارت قیلدی چون ترفیع وتوسیعله تجدیدن
یاپیلدی همتیله بی‌بدل بر جامع رعنا
بو داعی خادم وقف وامور تولیت فیضی
تفکر ایلرایکن خوب بر تاریخ مستثنا
دیدی تحسین ایله ناگهان تاریخنی هاتف
عبادتگاه پاك وجامع زیبای بی همتا

١١٣٥

اشبو جامع سلطان عزیز حضرتلرینك زمان سلطنتلرنده تکرار محترق اولدیغندن اغنیا وصلحای محلیه‌نك اعانه وهمتلریله شمدیکی طرز لطیفی اوزره مجدداً انشا وبرده مناره علاوه اولنمشدرکه دارالسلطنت عثمانیه‌ده سلاطین عظام حضراتنك بنا بیورقلری جوامعدن ماعدا ایکی مناره‌لی اوله‌رق یالکز بو جامع شریف واردر .

جامع کبیر (قاسم پاشا)

بو جامع شریفی جنتمکان سلطان سلیمان خان قانونی وزراسندن کوزلجه قاسم پاشا معمار سنانه بنا ایتدیرمشدی . سلطان احمد ثالثك اواخر سلطنتنده محترق اولمغله متولیسی بولنان رئیس الاطباء سلطانی نوح افندینك مخدومی وصدر اسبق علی پاشانك برادری فیضاه بك طرفندن تجدید اولنمشدر . طاق درکاهنده تاریخ آتی محکوکدر :

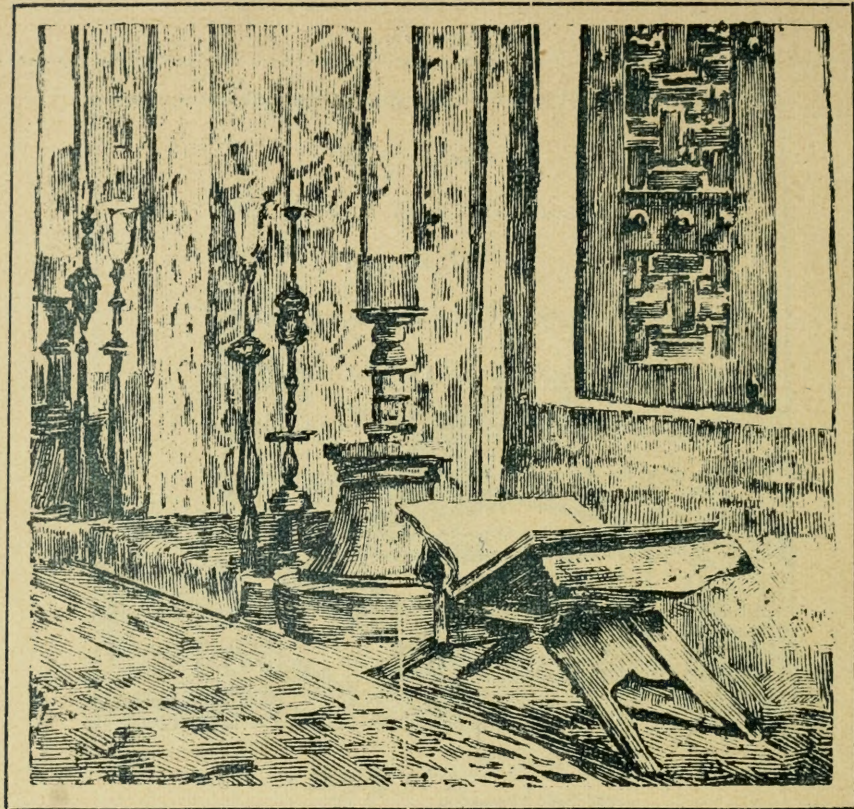
غزات دینه سرعسکر سیر جنك آرا
سمی قاسم اول پاشای صاحب خیرعالی جا
زماننده قپودان ایدی کیم حق ایلیوب توفیق
یاپوب بو جامعی والای قیلدی نامنی احیا
طقوز یوز قرق ایدی جامعك بنیادینه تاریخ
که اولدی بی مثل بر معبد انس وملك حقا
سنه بیك یوز اوتوز دردده کلنجه محترق اولدی
قلوب ناسه آتش دوشدی یاندی کویا دنیا
عمادالدین زمان ناظر اولمشدر هم اوقافه

احکامی دیانت ، ادبیات ، حکمیات ،
انواع مزیات ،
آیات گزیننده ایدر جمله مسائل
تلقین فضائل
هر سوره‌ده سازنده نوادر پر جبریل ،
هر یاپراغنه دنسه روادر پر جبریل ،
هرسطرینه‌برمکحلهٔ چشم سروشان ،
هر نقطه‌سنه قرهٔ پیغمبر ذیشان

⁂

سایه‌کده آزالدی ظلمات بشریت ،
بکزرمی فروغك سونوك انوارینه بدرك ؟
جائز سکا دینسه کونشی لیلهٔ قدرك .
ای انوار هدایت
ای خطبهٔقدسیه ایا نازلة‌العرش ! .
ناسوت نزولکله ضیادار محمد . .
ای نور نمای دل بیدار محمد !
ای صفحه‌سی آینهٔ دیدار محمد ؛
ای نفخهٔلاهوت
عالم سکا مبهوت !

اسماعیل صفا

کتاب الله

بر شاهقه بالاسنه اینسه‌یدی کتابك
ای قاهر مبدع !
أیلردی سراپا جبلی خوف عتابك
خاشع ، متصدع

⁂

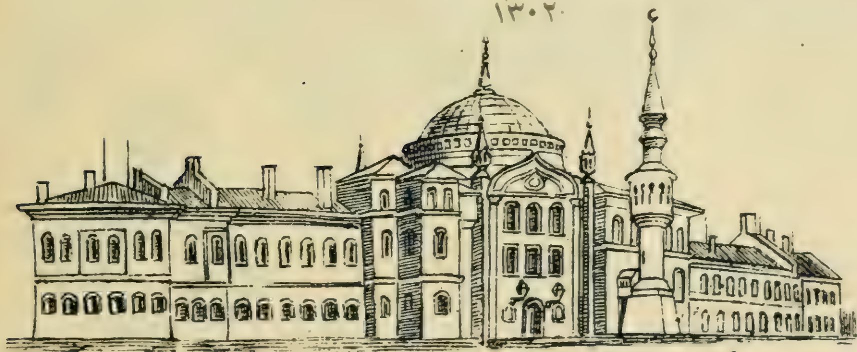
یارب نه مؤثر ، نه سلاستلی بیاندر ،
کوثرلریی جنتك بر غلیاندر ؛
اموات قیام ایله‌ده ماحشرالله ،
غیای غضوب – آتش دوزخده عیاندر .

⁂

جامع شریفك انشاسنه شوتاریخ سویلنمشدر :

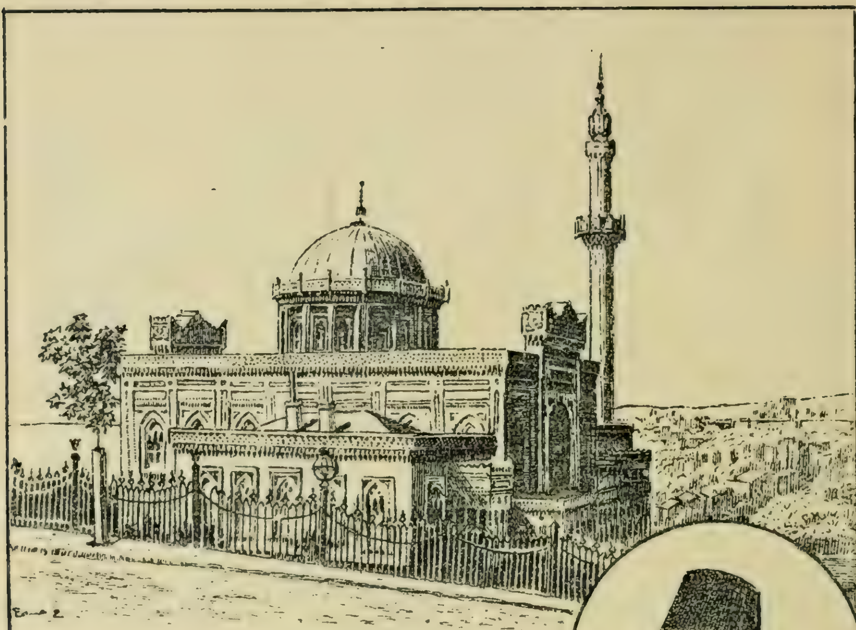
شاهنشه عالی همم شوكتلو خان عبدالحمید
اولسون شكوه شان ایله تخت خلافتده مكین
خلق ایتمش رب كریم اول پادشاه اعظمی
هم واقف خیرالامور ، هم حامیٔ دین مبین
آثاری شاهد نوبنو نیات خیر آیاتنه
ایتدی لوجه‌الله بنا بو معبد پاكی متین
اول بانیٔ ذی شوكتك دعواتن ایتسونلر ادا
قیلدقجه ایفای صلات آنده همیشه مؤمنین
تاریخ اتمامن جلال نظم ایلدم بالافتخار
قیلدی بو رعنا جامعی انشا امام المسلمین

١٣٠٢

اورخانیه جامع شریفی یلدیز سرای همایونی آرقه سنده اورخانیه قیشله سنك .
مركزنده بر جامع ظریف در . بانیسی سلطان عبدالحمید خاندر

سلطان عبدالحمید جنتمكانك ممالك عثمانیه‌نك هر طرفنده الا كوچك بر قریه‌یی بیله جامعسز براقمامق درجه‌سنده‌كی همّات علویه‌سی انكار اولنه‌ماز . حمیدیه نامی آلتنده بنا ایتدیردیكی جامع ، مسجد ، مكتب وسائر خیراتی حسابسزدر . بلدتین طاهرتینك مابه‌الحیاتی اولان عین زبیده ایله عین زرقانی یوللرینی تعمیر وجسیم مقسملر بنا ایدرك محلاته توزیع ایتمسی ومجرهٔ سعادتی الكتریقله تنویر ایتدیرمسیدر . حمیدیه حجاز خطی ، كاغدخانه منبع صولرینك یكی تخته اسالهسی ودارالعجزه بناسی اینشه یالكز شواوچ اثر معظم نام شاهانه‌لرینی دائما رحمت وحرمتله یاد ایتدیرمكه كفایت ایده‌جكدر .

حمیدیه جامع شریفی

سلطان عبد الحمید خان ثانی

سلطان عبد الحمید خان ثانی طرفندن ییلدیز سرای همایونی قارشوسنده بنا ایتدیرلمشدر . محراب ومنبری بیاض مرمردن وپك مصنعدر . بو معبد محتشمك محفل همایونی ایله آرقه جهتنده‌کی فوقانی محفلنك ظرافتنی ، قبه ودیوارلرنده‌کی نقوش وتلوینا‌تنك کوزللکنی توصیفدن لسان وقلم عاجزدر . بالای جدارینه دائراً مادار خط کوفی ایله « سورهٔ ملك » نقش ایدلمش وچهار یار کزین افندیلریمزك اسامیٔ شریفه‌لری صدفله یازلمشدر . دیوار- لرینه تعلیق ایدلمش اولان الواح نفیسه خطوط وتذهیباتنك کوزللکی جهتیله بربرندن باصقین خارق العاده اثرلردر . حافظ عثمان مرحومك حلیهٔ سعادتیله عزت افندی ، شفیق بك ، حسن رضا افندی ، علاء الدین بك کبی مهرهٔ استادانك حلیهٔ سعادت وسائر الواح بدیعه‌سی بر مثلی دها یاپیله‌میه‌جق نوادر آثار عثمانیه‌دندر .

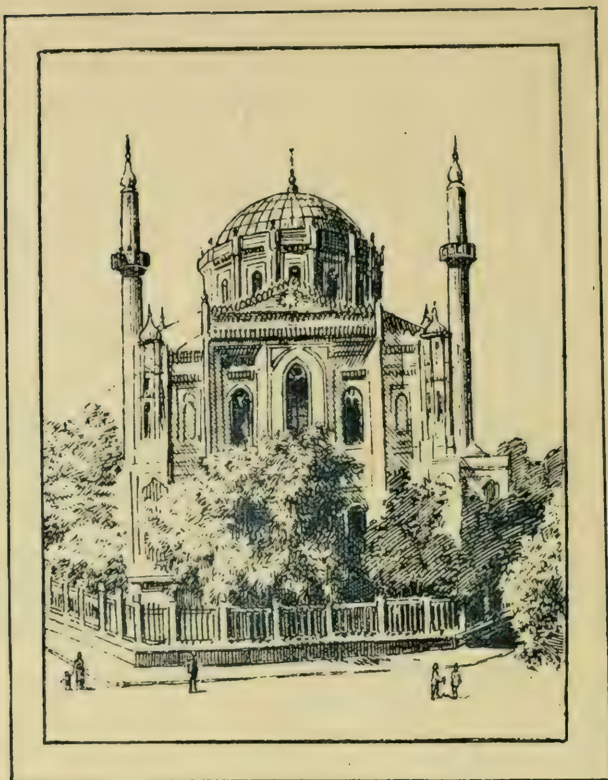
اویله انشا قیلدی کیم بو جامع زیبنده‌یی طرح حیرتبخشی رشك کنبد دوّاردر
والد شاهانه محمود خان جنت مسکنك روحنی احیا ایچون بر خیر پر انواردر
سویلدی نزهت قولی اتمامنه تاریخ تام مهد علیایه بو جامع پك کوزل آثاردر

١٢٨٨

قبه‌سنه تعلیق ایدلمش اولان فوق العاده کرانبها کبیر آویزه قبه و دیوارلری غایت رنکین اوله‌رق تزیین ایدلمش اولان بو معبد دلنشینك دروننه بك شاهانه بر رونق ویرمکده‌در . جامعده‌کی یازیلردن (الله یعاونکم فی کل الامور) لوحه‌سی عبدالعزیز مرحومك خط دستیدر . جامع شریفك جاده‌یه ناظر قپوسنك طرفینده‌کی چشمه‌لرك اونی متجاوز موصلقلرندن اصلا صو اکسیك اولماز . حوالیسنده‌ده متعدد آبدست موصلقلری واردر .

قارشوسنده‌کی تربه‌ده صاحبهٔ جامع (پرتونیال) سلطان مدفوندر . صندوقه‌سی صیرمه ایشله‌لی اورتولرله مزین اطرافنده‌کی برمقلق و کبیر شمعدانلر ، مصحف شریف وضعنه مخصوص محفظه‌لر کوشه‌لردر . حجرهٔ علیای حضرت نبوینك تعمیرنده اخراج ایدلمش اولان حجر سعادت تربه‌نك قبله دیوارنده برمقام تکریمه وضع ایدلمشدر . طرفینده‌کی مکهٔ مکرمه و مدینهٔ منوره‌نك مینیاتور ایشلنمش رسملرنده کوزه کورونمدیکی حالده پرتوسوزله باقیلنجه حجاجك رسملرینه وارنجه‌یه قدر نظر حیرته چارپان تفصیلات بو رسملرك بك ماهر بر الدن چیقدیغنی اثبات ایتمکده‌در .

یمن مملکتنه ارسال بیورلمش اولان نامهٔ نبوتپناهی ایله حضرت عایشه رضی الله عنها افندیمزك باش اورتوسی . حضرت حسین افندیمزك قمیص سعادتلرندن بر پارچه ، تاج وایسل القرانی مثللو صولك درجه قیمتدار تبرکات جلیله بو تربه درونده‌کی جسیم قصه‌ده حفظ ایدلمکده وقدر کیجه‌لرنده اخراج ایدیله‌رك زیارت ایتدیرلمکده‌در .

آقسرای والده جامع شریفی

جنتمکان سلطان عبدالعزیز خان حضرتلرینک والدۂ محترمه‌لری (پرتونیال) سلطانک بناکرده‌سی اولان بو جامع لطیفک داخل و خارجی ، محراب و منبری بیاض مرمردن غایتله مصنعدر . دائراً مادار جدار داخلیسنی قوشاتمش اولان مرمر اوزرینه محکوک « سورۂ ملك » ایله جامع شریفک درونده و حولی قپولری اوزرنده‌کی یازیلر محمد رفعت افندینک اثر صنعتیدر . حولی قپولرندن برینک فوقنده خطاط عارف افندینک تعلیق خط ایله یازدیغی تاریخ آتی محکوکدر :

حضرت عبدالعزیز خانك زمان دولتی . احسن آثار ایله مغبوط هر اعصاردر
اشته بویله آن بآن تحکیم دین اعمار ملك اول سریر آرای عدله نخبۂ افکاردر
مادر ذیشاننك آمالیده کندی کبی داٸما ترویج شرع احمد مختاردر

طولمه باغچه جامع شریفی

سلطان عزیز حضرتلرینك سلاملق رسم عالیسی

جنتمکان سلطان عبدالمجید خان حضرتلرینك والده‌لری بزم عالم والده سلطانك آثار خیریه‌سندن اولان طولمه باغچه جامع شریفنك طاق درگاهنده محکوك تاریخ شودر :

مقامن والده سلطان بزم عالم عقبا
ایدنجه معبدینك یاپمشیدی چار دیوارین
تمام ایتدی انك عبدالمجید خان جمله بنیانن
زهی اکمال قیلدی بو بهین خیر پرانوارین
غریق نور رحمت اوله تاریخم مادری یارب
جهاندن ایتمه‌بر آن دور اوشاهك مهر دیدارین
اذان وقت تاریخ اولدی زیور صیت اوج اوزره
بو معبد اولدی جامع والده سلطانك آثارین

۱۲۷۰

محمد کتخدا محفل همایون علاوه‌سیله‌ر مناره‌لی واوزری درت کوشه سیوری وقورشون قابلی اوله‌رق انشا ایتدیرمشدی. صکره‌لری ینه خراب اولدیغندن سلطان عبدالمجید خان طرفندن صرز حاضری اوزره مکملاً بنا اولنمشدر. قپوسی اوزرنده تاریخ آتی محکوکدر :

ساحل جودین غریق لجهٔ آمال هپ ... ایلمش عبدالمجید خانك مقامی بی عدیل
یایدی اولکندن اعلا هم نفیس وهم متین ... اوله‌مز بو جامعك وصفنده اصلا قال وقیل
نسخهٔ کبرای ذاتی جامع الخیراتیدر ... اول شهك عمرین فزون ایتسون خداوند جلیل
زور اوج تاریخ ایکی مصرع حدود نظمده ... کوسترر بحر رملده عرض بیتی عرض میل
همت عبدالمجید خان واقف خیرالامور ... اورته کویده جامع آباد ایتدی بی بدیل

مناجات

— شناسی مرحوم —

حق تعالی عظمت عالمك پادشهی ؛ ... لامکاندر اولاماز دولتنك تختکهی .
خاصدر ذات الهیسنه ملك ازلی ؛ ... بی حدود اونده اولان کوکبهٔ لم یزلی .
اثر حکمتیدر یر له کوکك بنیادی ؛ ... دولو بوش جمله ید قدرتنك ایجادی .
عزت شاننی تقدیس قیلار جمله ملك ؛ ... اکیلیر ، سجده ایدر پیش جلالنده فلك .
امری وجه اوزره بر ایلر کیجه کوندوز حرکت ؛ ... دکیشیر ؛ تازه‌لنیر موسم فیض وبرکت .
پرتو رحمتنك لمعه‌سیدر آیله کونش ؛ ... تاب حشمتدن آلیر آلسه جهنم آتش ؛
شرر هیبت علویه‌سیدر ییلدیزلر ، ... اونلرك شعله‌سی کوك قبه‌سنی یالدیزلر ؛
کیمی ثابت کیمی سیار بتقدیر قدیر ... تکرینك وارلغنه هر بری برهان منیر .
وارلغن بیلمه نه حاجت کرهٔ عالم ایله ؛ ... یتر اثباتنه خلق ایتدیکی بر ذره بیله .
کوره‌مز ذاتی مخلوقنك عادی نظری ؛ ... حس ایدر نورینی اما که بصیرت بصری .
وحدت ذاتنه عقلمجه شهادت لازم ، ... جان وکوکلمه مناجات وعبادت لازم ؛
نشئهٔ شوق ایله آیاتنه طاپیق دیله‌رم . ... آکلا وار خالقمه غیری نه یاپیق دیله‌رم .
ای شناسی ، ایچمی خوف الهی داغلار ، ... صورتم کرچه کولر ، قلب کوزم قان اغلار .
ایدر عصیانمه کوکلمده ندامت غلبه ؛ ... نیله‌یم ، یوز بولامام یأس ایله عفوم طلبه .
نه دیدم ، توبه‌لر اولسون ، بوده فعل شردر ؛ ... نم عذرم کنهمدن ایکی قات بدتردر ؛
نور رحمت نیه کولدرمه‌یه روی سیهم ؟ ... تکرینك مغفرتندنده بویوکمی کنهم ؟
بی نهایه کرمی عالمه شاملمی دکل ؟ ... یوقسه عالمده قولی عالمه داخلمی دکل ؟
قولنك ضعفنه نسبت چوق ایسه نقصانی ، ... یا اونك قهرینه غالبمی دکل احسانی ؟
سهونه اولدی سبب عجز طبیعی قولنك ؛ ... هم اودر عالم معنیده شفیعی قولنك .
بنی عفو ایله‌مکه فضل الهیسی یتر ؛ ... صانما — حاشا — کرم نامتناهیسی بیتر

تا ابد سلطان مجید خان اوله بافیض اله
قلب پاکن ایلمش حق حضرت پیغمبره
دوش اجلالی شرفبخش ثیاب سلطنت
خرقهٔ سندس طراز شاه والای رسل
ایلیوب تعظیم وحرمت اشبو جای اکرمه
ایکی تاریخ کهر پیرایه‌یی زیور قولی
خرقهٔ پاک رسالت مسندین بو جامعین
١٢٦٧

نور محراب خلافت جامع آداب دین
دائما اخلاص عرضیله مباهی و یقین
اوله‌لی دوشمز الندن دامن شرع مبین
جانشین اولمشدی بونده عز ایله نیجه سنین
جامعی هم حجرهٔ پاکیزه‌سن یاپدی متین
چکدی زرتار نظام نظمه‌چون درثمین
شاه دین عبدالمجید خان قیلدی بنیاد رضین
١٢٦٧

اورته کوی جامع شریفی

اورته کوی جامع شریفنک بولندیغی محلده اقدمجه محمود اغا نامنده بر ذاتک بنا ایتدیردیکی فوقانی بر مسجد موجود ایکن مرور زمانله خراب اولمش و ١١٣٤ ده سلطان احمد ثالثک دامادلری ابراهیم پاشانک زمان صدارتنده دولت کتخدالغی عنوانیله مشرف

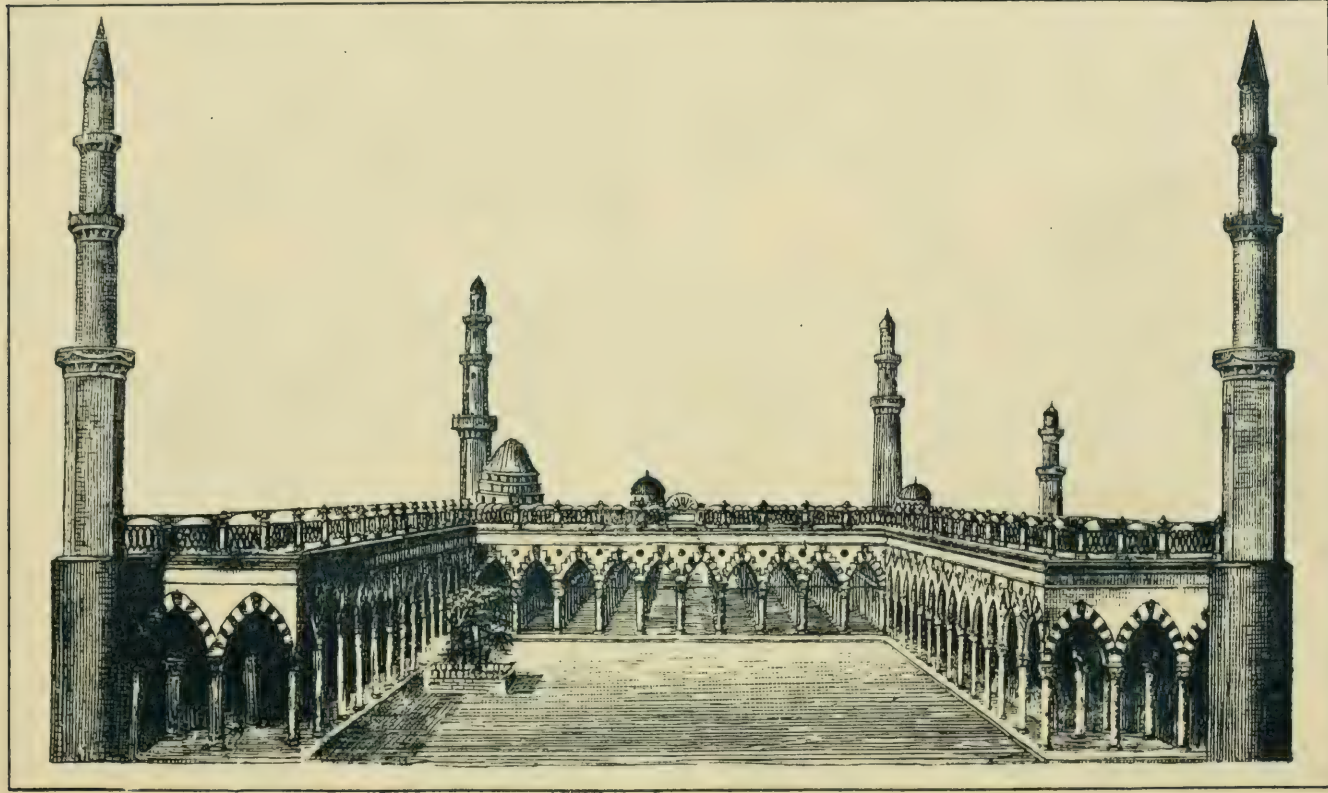
خرقهٔ سعادت جامع شریفی

سلطان عبدالمجید خان جنتمکانك آثار خیریهٔ دیانتپرورانه‌لرندندر . محراب ، منبر و کرسیسی صوماکیدن فوق العاده مصنعدر . محرابی اوکنده‌کی اوستی قبه‌لی فوقانی حجرهٔ معلاده سید الکونین افندیمزك ویس القرانی حضرتلرینه احسان بیوردقلری رداء سعادت محفوظدر .

رمضان شریفك اون بشنده محل تکریمندن اخراج اولنه‌رق خلقه زیارت ایتدیریلور . درون جامعده مصادف اولدیغمز بر لوحه‌ده شو ابیات یازلمشدر :

زیارت قیلسون امتلر رداء جان بهادر بو .
جناب اویسه احسان عطای مصطفی‌در بو
اشیکنه (شرف) روی سیاهك سور نیاز ایله
مقام خرقهٔ پاك حبیب کبریادر بو

بو جامع سعادتك باجمله یازیلری و طاق درکاهنده‌کی تاریخ آنی قاضیعسکر مصطفی عزت افندی مرحومك خط دستیدر .

مسجد سعادتك باب مجيدی داخلنده کورونشی

سلطان عبد المجید خان

مجیدیه جامع شریفی

بشکطاش ایله اورته کوی آره‌سنده و سرای همایونلرک آرقه‌سنده بولنان بو ظریف جامع شریفک بانیسی جنتمکان سلطان مجید خان حضرتلریدر . منبری صومای طاشندندر . قپوسی اوزرنده شو تاریخ محکوکدر :

صاحب زمان سلطنت خاقان عهد معدلت یاپدی سرای نزدینه بر جامع والا زهی
بنیانی تحسین ایدوب زیور دیدی تاریخنی عبدالمجید خان جامع عالی بنا قیلدی بنی

١٢٦٥

بو جامع دلنشین ایله‌یینه خاقان مشار الیهک بناکرده‌سی اولان نشان طاشی سمتنده‌کی (تشویقیه) جامع شریفی دیکر سلاطین عظام جامعلرینه نسبتله کوچک ایسه‌لرده تزیینات و تجملات جهتیله پک مکمللردر .

خیرات کثیره صاحبی اولان بو پادشاه تقوا پناه حرم سعادت نبوی‌یی یدنجی دفعه اوله‌رق صورت مکمله‌ده تجدید و تزیین ایلدکلرندن روضهٔ مطهرهٔ سید الکونینک (باب مجیدی) دن آلنمش بر رسمنی درج صحیفهٔ شکران ایلدک .

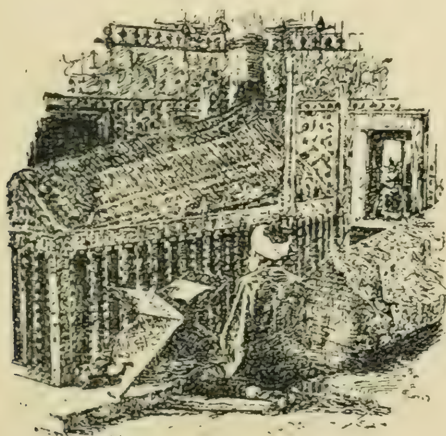
سلطان عبد المجيد زماننده خرقهٔ شريف آلايى

سلطان محمود تربه‌سی

سلطان محمود عدلینك تربه‌سی دیوان یولنده وچنبرلی طاش جوارنده‌در . بوتربه‌ده سلطان محموده زوجه‌سی وبش كریمه‌سی ، سلطان عبدالعزیز و سلطان عبدالحمید ثانی مدفوندر ، سلطان محمودك صندقه‌سی اطرافی كموش پارمقلق چوریلمش واطرافنده‌كی شمعدانلرده كموشدندر وصندوقه‌لر صیرمه ایشلمه‌لی مكلف اورتو وكرانبها شاللرله مزیندر ، بو تربهٔ معلانك یازیلری تماماً (مصطفی راقمك) برادری سكه‌زن باشی خطاط محمد هاشم افندینكدر .

تربه‌یه داخل اولنجه صولده‌كی رئیسنده قیصه فس اولان بیوك صندوقه سلطان عزیزكدر ، قبه‌یه تعلیق ایدلمش اولان جسیم آویزه سلطان عزیز مرحومه انكلتره حكومتی طرفندن تقدیم ایدلمش ، قپونك طرفینده‌كی ایكی ساعتده پادشاه مشارالیه اوچنجی ناپولیون هدیه ایتمشدر .

تربه‌ده‌كی مصاحف شریفه‌دن بردانه‌سی ١١٠٠ سنه‌لك اولوب صحیفه‌لری عرب طرزنده مزینات ایله امثالسز درجه‌ده مزیندر. حكاك زاده مصطفی حلمی افندینك رسم عثمانی اوزره یازدیغی قرآن عظیم الشان ایله خطاط مصطفی شاكرك اجزای قرآنیه‌سی ده بوتربه‌ده محفوظدر. مصاحف شریفه وضعنه مخصوص كموش محفظه‌لر دخی فوق العاده مصنعدر. بوتربه‌نك حضیره‌سنده اعاظم رجال دولت علیه‌دن بك چوق ذوات مدفوندر.

سلطان محمود تربه‌سی ؛ سلطان عزیز جنتمكانك قبری

١٢٤١ شعبانڭ ٢٩ نده سلطان محمود تشریف بیوره‌رق جامع شریفی کشاد بیورمشلر ویرسنه صکره برده‌سبیل علاوه اولنمشدر .

عزت افندینڭ سویلدیکی ویساری زاده خطیله جامع شریفڭ قپوسی اوزرینه یازلمش اولان تاریخ :

طوپدن طوپخانه‌یی آباد قیلدی پادشاه
مصرعیله ایلمشدم وصف آثار بهین
جامعی قالمشدی آنجق آنیده تکمیل ایدوب
سجدهٔ شکر ایتدی مولایه جنود مسلمین
کورمدك مثلن رب الکعبه بونو جامعڭ
ایشته دنیا ایشته آثار سلاطین کزین
وارسه چرخڭ بیت معموری بوده ثانیسیدر
بعد ازین افلاکه فخر ایتسه نوله روی زمین
ایلدی محرابنه چاك کریبان آسمان
اولدی مانند شفیق اول مطلع نورمبین
منبر اولدی عرش رحمانه معلی نردبان
کلسه شایاندر خطابت ایتمکه روح الامین
اولدی هر بر نجم زرکاری پر مهر فلك
زینت کرسیسیدر رشك سپهر چارمین
ایکی سروباغ دین اولدی منارین بلند
سرنکین رشکیدر طوبای فردوس برین
جامع نصرت اوله نامی بو والا معبدڭ
ایلیه بانیسنی منصور رب العالمین
حشره‌دك درکاهنی ذاتیله مولا ایلسون
قبلهٔ اکمال عالم مقتدای اهل دین
وقتنی خیروغزایه صرفدن دور اولمدی
قشله‌ده بومعبدندن فرق ایدر اهل یقین
عزت اول بیت خدانڭ سویلدم تاریخنی
جامع محمود خان اولدی مطاف مؤمنین
١٢٤١

نصرتیه جامع شریفی

سلطان محمود عدلی

اولجه سلطان سلیم ثالث طرفندن انشا اولنمش اولان بو جامع شریف ۱۲۳۸ ده ظهور ایدن حریق هائلده محترق اولدیغندن سلطان محمود عدلی طرفندن شمدیکی رسم بی همتاسی اوزره بنا اولنمشدر. بو معبد لطیف بتون مرمردن انشا ایدلمش واویمه اولان محللری آلتون یالدیزله تزیین اولنمشدر . محفل همایون منبر طرفنده اولوب قفسی یکپاره پرنجدن اویمه ویالدیزلیدر. کبیر شمعدانلری بر نوع یشیل طاشدن یاپلمشدر. حوالیسی مرمر دوشه‌لیدر.

درونندەکی جلی خط ایله سورهٔ عمّ پادشاه مشارالیه حضرتلرینک یازی معلمی مصطفی راقم افندینک اثر قلمیدر ، جامع شریفک یازیلرینی اکمال ایتمه‌دن ارتحال ایتمکله قالان یازیلری شاکردانندن شاکر افندی اتمام ایلمشدر .

مناره‌لری ایکیشر شرفه‌لی واولوقلی غایت موزون بنا اولنمش ایسه‌ده ماهیه قور-مسنه جامعک قبه‌سی حائل اولدیغندن آلت شرفه‌یه قدر هدم اولنه‌رق دها رفیع بنا ایدلمشدر .

اول خدانك قوللرینه اولو احسانی نماز
وار عباداتك بكم چوق كرچه انواعی ولی
آنده جمع ایتدی نیجه اعمالی جبار وجلیل
حق بیوردی استعینو صبرله صلاتله
دیدی شاه انبیا دینك عمادیدر اكا
شرع احمد حصن اعظمدر كیرن بولور نجات
پس خشوعیله آنی تعدیل اركان ایدرك
ایله قدسی نمازه كیجه كوندوز سن دوام

منزل اعلایه چون رفع ایلر انسانی نماز
انلرك پس جمله سنك شمس تابانی نماز
بیل محقق كم قمونك اولدی سلطانی نماز
چاره سز درتلولرك براوزكه درمانی نماز
شبهه سز ایلر اقامت دین ایمانی نماز
بیلكه اول حصنك اساسی دخی حیطانی نماز
قیلر ایسه منع ایدر فحشا ودستانی نماز
آرتدیرر اقلیم دلده نور عرفانی نماز

بودخی

نیچون كفران ایدر انسان خدا نعمت ویررایكن
اوتانمیوب ایدر عصیان قمونی اول كورر ایكن
بهر آن حمد شكر ایتمز دخی احسانی فكر ایتمز
دون كون حقی ذكر ایتمز بدنده جان دورر ایكن
بصیرت كوزی چون اعما أولومی بیلمز اصلا
قوم قرداش آتا آنا كورر قبره كیدر ایكن
صانور سنكه قناد آچمش صراط كوپریسنی كچمش
اویور حالبوكه خمر ایچمش كزوب قوشوب یورر ایكن
براقماز عادتی رسمی دخی ورد ایتمز اسمی
أولوب اول عاقبت جسمی تراب ایچره چورر ایكن
ایچنده طولو كبروكین همین دنیاری ایتمش دین
دوشونمز موتی اول مسكین كه طوز كبی اریر ایكن
یغار حرصیله چون مالی ایدر انفاقده اهمالی
أولوم بوكلشنی حالی قوبوب كوللر قورر ایكن
كركدر سالكه غیرت چكوب ایتمك بلند همت
اومار غافل اولان وصلت یول ایچره اوتورر ایكن
بوقدوسی اولوب غافل مراده اولمادی واصل
صانوركه اولودم نائل كوزن غفلت بورر ایكن

جامع شریفك قپوسی اوزرنده‌کی کتابهٔ تاریخی شودر :

زیور تاج خلافت شاه عالی منقبت
مقتدای اهل سنت سایهٔ رب رحیم
جامع الخیرات شاهنشاه کردون نهاد
ایلدی بو معبدی آباد چون قصر نعیم
اسکداری قیلدی احیا چونکه حسن همتی
ایکی تاریخله تزیین اولدی بو معبد نظیم
پایه‌سی اعلا طرح ایله جامع امام المتقین
پرمجسم نوردر بو معبد سلطان سلیم

خمپاره خانه جامع شریفی ـــ سلطان سلیم خان ثالث حضرتلرینك والده‌لری مهرشاه سلطان طرفندن برمناره‌لی اولارق بنا ایدلمش ومؤخراً برمناره داها علاوه اولنمشدر .
تاریخ اکمالی ۱۲۱۸ ده‌در .

حضرت قدوسی رحمة الله علیه

مرعشی زاده احمد قدسی حضرتلری رجال قادریه‌دن عارف ومجاهد برذات اولوب ۱۱۸۲ ربیع الاولنك اون برنجی اثنین کیجه‌سنده دنیایه کلمشدر. پدر مکرملرندن اجازت آلمشلر واون سکز یاشنده ایکن پدرلری ارتحال ایتمکله برسنه قدر روضهٔ مطهره‌ده مجاور قالدقدن صکره دیار رومه کله‌رك ۱۲٤٦ ده مشهور ومطبوع دیوان الهیاتی یازمشلردر. تاریخ ارتحالی ۱۲٦٥ ده قبر عالیلری (نیکده) قربنده (بور) قصبه‌سنده‌در.
مشار الیهك دیوانندن :

سلطان سلیم خان ثالث

سلیمیه جامع شریفی
(اسکدارده)

جنتمکان سلطان سلیم خان ثالث حضرتلرینک آثار خیریهٔ دیانتپروانه‌لرندندر . ۱۲۱۶ ده بناسنه مباشرت اولنمش ۱۲۲۰ ده انشاآتی ختام بولمشدر . محفل همایونی شادروان حولیسی . موقتخانه ، مکتب وطریق نقشبندیه‌یه مخصوص بر تکیه‌سی ، حمامی ، ائمه وخطیبنه مخصوص خانه ومشتملات سائره‌سی واردر .

جامع مذکورك ختامندن صکره مناره‌لری قالین اولدیغی ایچون طیشندن تراش ایدیله‌رك اینجه‌لتلمش ایدی . سا ۲۱ جمادی‌الاول سنه ۱۲۳۱ ده هبوب ایدن شدتلی لدوس روزکاریله بری دیبندن دیکری ده نصفندن ییقلمش و جامع شریفی ده رخندار ایتمشدی. بو روزکاردن استانبولده اون اوچ جامعك مناره‌سی ییقلمشدی ، بعده جامع شریف مکملاً تجدید وتعمیر ایدلمشدر .

قارشوسنده‌کی سلیمیه قشله‌ٔ عالیه‌سی ده نظام جدید عساکرینه مخصوص اولمق اوزره او زمانده انشا اولنمشدی .

چوربا طاغیتمق کبی لطف عالیجنابانه‌سی مشهوردر . چکرکه قربنده‌کی عمارتدن فقرای اهالی دائما دفع جوع ایدرلردی . دارالخلافة العلیه وجوارنده موجود فاتح ، سلیمانیه ، سلطان‌سلیم ، بایزید ، شهزاده ، نورعثمانیه ، آیاصوفیه ، سلطان‌احمد ، لاله‌لی ، وفا ، حمیدیه ، مهرشاه سلطان ، خصکی سلطان ، اسکدار ، عتیق‌والده ، کککبوزه‌ده‌کی مصطفی پاشا عمارتلریله سلطان عبدالحمید مرحومک دارالعجزه‌سنک سبب تأسیس واحداثی هپ بومقصد فقراپروری‌یه مبنیدر .

فقرای اهالیدن آچلق کبی براحتیاج الیمک ازاله‌سی ایچون سلاطین عظام اغنیا وصلحای امت طرفندن تأسیس بیورلان عمارتلرده قودله ، چوربا ، پلاو ، زرده وایام مخصوصه‌سنده عاشورا طبخ وتوزیعی کبی امور خیریه کسب کاره آلت اتخاذ ایدلمك صورتیله تشویش وسوء استعمال ایدلمش ومشروطیتدن صوکرا بر بولنه قونیله‌جق برده مع‌الاسف بوسبتون الغاسی جهتنه کیدلمشدر .

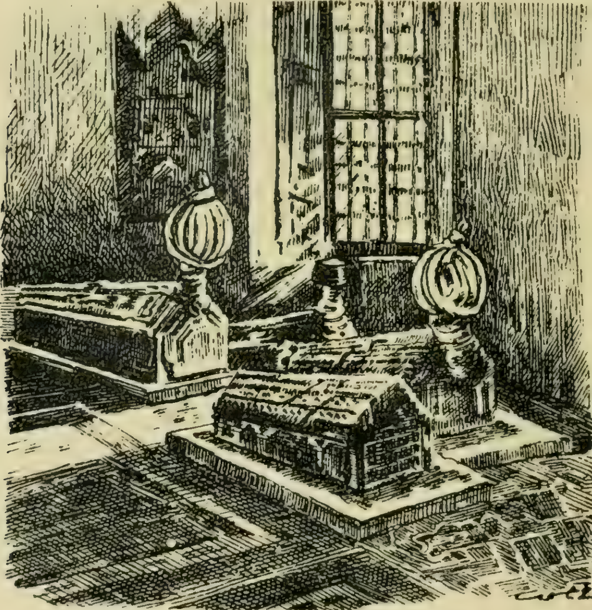
حماده پاشا آپارتمانلر وعقار یابه‌رق اوقافك خزینه‌سنی زنکینلتمکه چاره بولمش ایسه‌ده خزینهٔ معنویه‌سنی اضرار ایتمشدر . اجداد عظامزك مقاصد علویهٔ خیریه‌سیله توفیق ایدیله‌میه‌جك اولان بوبله بر حرکت یکده خیرلی اولمامش ، چوغه وارمه‌دن بونجه مؤسسات وقفیه‌نك ایادئ اغیاره کچمه‌سیله ایدیله‌ن ضرر مأمول ایدیلن فائده‌نی کولکه‌ده براقمشدر .

ایچن بو چشمه‌دن هر لحظه‌ده عینی شفا بولسون
الهی دولتی خان عثمانیانك پایدار اولسون

منظومهٔ تعلیق کردهٔ کردن مبرات اولان قصاید مشهوره‌نك کتائب و معانیٔ عشق آهنکریله تنشیط روحه واسطه اولمق جهتلرینه معطوف بولندیغندن عالیجنابانه اظهار بیورلمش اولان شو مآثر انسانیتی تقدیردن امتناع ایده‌جك بر فرد تصور اولنه‌مز »

(مبجل خزینه‌لر)

حمیدیه تربه‌سنده شهزاده‌لر قبرلری

سبیلخانه‌یه ایام حاره‌ده قاردنجی تعیین ایدلمشدی. محل مذکورده جاده‌نك توسیعی ایجاب ایتمکله چشمه ایله سبیل طاقیله آیاصوفیه جوارینه نقل و اوراده یکیدن بنا اولنمشدر.

تربه‌نك قارشوسنده‌کی عمارت عامره هدم ایدیله‌رك یرینه جسیم بر آپارتمان یاپیلمشدر. لوجه‌الله اطعام فقرا بر وجیبهٔ اسلامیه‌در. و بابده بك چوق آیات قرآنیه و احادیث پیغمبریه واردر. اطعام فقرا خصوصنده عثمانلی قومنك مجبول اولدیغی حسیات خیرپرورانه و اعمال صالحه‌یه ممالك شاهانه‌نك هر طرفنده مؤسس بولنان عمارتلر هم مکمل بر دلیل و همده بر آبدهٔ بی‌مثیل تشکیل ایدر. جنتمکان اورخان غازینك ازنیکده کندی الیله فقرایه

زیر و الا قبهٔ حفظنده دنیا مستریح
باب درکاه معلاسنده عالم مستفید

بحر جودندن کنار عالمه چیقدی ینه
بر دلارا بی معادل دریکتای مزید

یعنی یاپدی ساحل دریاده بونو جامعی
کیم بوطرح دلکشایله جهان ایچره وحید

اختران عین قنادیل ضیا افشانیدر
سیم وزردن مهر ومه آویزه‌در سرخ وسفید

شمع محرابندن ایلر ماه انوار اقتباس
کحل ایدر هب دودهٔ قندیلنی نجم سعید

صبح صادق کبی آچلدقچه باب وروزنی
پادشاه عالمی خندان ایده رب مجید

حق تعالی نیجه بویله خیره توفیق ایلیه
تختکاه سلطنتده ایلسون عمرین مزید

باغ الهام الهیدن مشام طبعمه
بوی بخش اولدی ایکی مصرع مثال مشکبید

هر بری اولدی حساب اولنجه تاریخ تمام
اولدیلر الحق عفیفا حسنله بیت القصید

کعبه‌یی یاد ایتدیرر دلجو مکان اولدی هله ۱۱۹۲
معبد مطبوع ونو بنیاد خان عبدالحمید ۱۱۹۲

سلطان حمید اول باغچه قپوسنده نام عالیلرینه منسوب بهشت افزا تربه‌ده مدفوندر . چیچك خسته‌لغندن فوت اولان اکبر شهزاده‌لری سلطان محمد ایله سلطان سلیمان ودها بر قاچ شهزاده وسلطان وپادشاه مشارالیهك اوغلی سلطان مصطفی رابع ایله صغیر کریمه وشهزاده‌سی دخی بو تربه‌ده مدفوندر .

تربه‌نك قارشوسنده بدایع صنایع عثمانیه‌دن چشمه ایله سبیلخانه‌سی واردی . « تشنکان امتی مزین پارمقلقلر آرالرینه موضوع آلتون قاپلی طاسلر ایچروسندن صو ایچمکه دعوتله تعدیل حرارتلرینی تکفل ایلمك و »

سلطان عبدالحمید خان اول

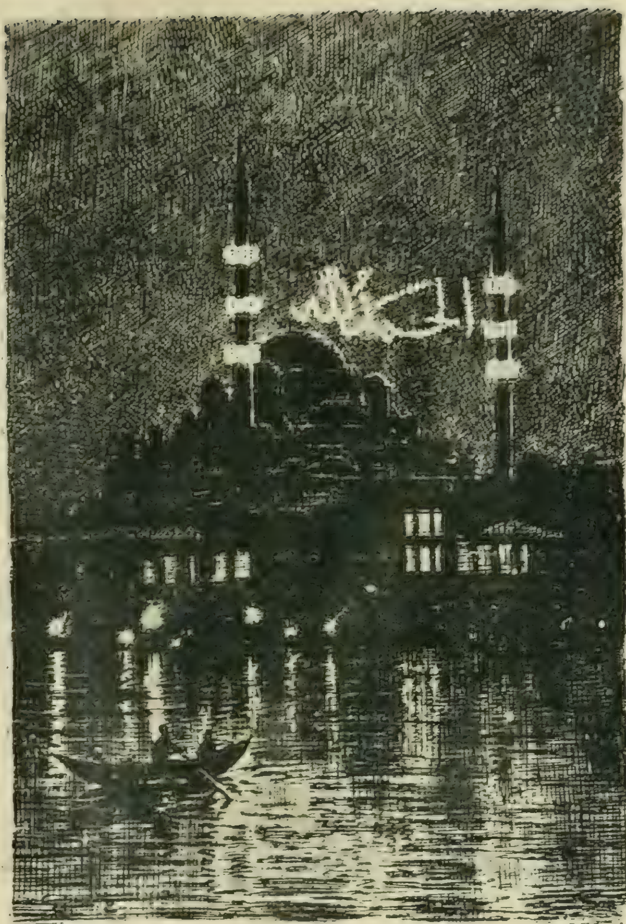
بکلربکی جامع شریفی

سلطان عبدالحمید خان اول طرفندن استاوروز سراینک خرقهٔ شریف دائره‌سی محانده بر مناره‌لی اوله‌رق بنا ایتدیرلمشدر. اتصالنده فوقانی مکتبی و حمامی واردر.

۱۲۳۶ ده سلطان محمود عدلی بر مناره دها علاوه ایده‌رك جامع شریفی تجدید و توسیع و کارکیر اسکله ایله موقتخانه‌یی بنا ایتدیرمشلردر. جامع شریفك اورطه قپوسی اوزرنده‌کی کتابه‌ده شو بیتلر یازیلیدر:

رونق کرسی شاهی زیور محراب دین
جامع جمله محامد یعنی خان عبدالحمید

اول شهنشاه زمان کیم داوران دهر اولور
پیشگاه محفل دولتمابنده عبید

رمضان كيجه‌سی

ایلك ماهیه ویا محیا سلطان احمد جامع شریفنده قورلمش ١١٣٦ تاریخنده بالجمله سلاطین جامعلرە رمضان شریفده ماهیه قورلمسی ایچون فرمان همایون صادر اولمشدر .

بو بابده احمد راسم بك افندی مناقب اسلامنده معلومات آتیه‌یی ویرمكده‌در .

« روایات واقعه‌یه كوره فاتح جامع شریفی مؤذنلرندن (خطاط حافظ كفوی) نامنده بر ذات غایتله مصنع بر چوره ایشلەمش واو زمان عرض عتبهٔ علیا ایلیه‌رك قرین محظوظیت سنیه اولمسی اوزرینه بو ایشلەمه كبی خطوط ومرسماتك اداب مستحسنهٔ دینیه‌مزه موافق اولمق شرطیله رمضان كیجه‌لرنده مناره‌لر آره‌سنده اجراسی فرمان بیورلمشدر . بو صنعتی اصلاح وتنسیق ولازمهٔ مهارته توفیق ایدن برزمانلر سلیمانیه جامع شریفی ماهیه‌جی باشیلغنده بولنمش اولان عبداللطیف افندی نامنده بری ایمش .

اصولدن اولدیغی اوزره ماهیه خلاطیله ، یدك ایپلری وقندیللرك ترتیب وتنظیمنده مدخلی اولدیغی سویله‌نن ماهیه مناره‌سنده‌كی بوغجق دینیلان قیوریق ایپلر ، والحاصل بو چارغاد طاقمی نصف اخیر شعبانده كریلیر . »

شمدیلرده الكتریق ترتیباتیله ماهیه قورولمسی ایچون بذل مساعی ایدلمكده‌دركه موفقیت كامله حاصل اولورسه اسكیسندن دها رونقلی اوله‌جغی ولیالیٔ رمضانده ماهیه تنویراتیله جوامع عالیه‌نك مستغرق انوار اوله‌جغی شبهه‌سزدر .

کوکل بر عرش رحماندر دخی هم سر برهاندر
کوکل مخفیجه برکاندر آنی عاف بیلور آنجق
کوکلدر کامله معراج دخی عارفلره سرتاج
قمو اعمال اکا محتاج آنی عارف بیلور آنجق
کوکل اولمش محیط عالم دخی سرلوحهٔ آدم
که حکمی جملەدن اقدم آنی عارف بیلور آنجق
کوکل سری ازلیدر مرآت لایزالیدر
قمودن قدری عالیدر آنی عارف بیلور آنجق
کوکل میخانهٔ حقدر که ساقیسی آنك حقدر
بو سکر بر جذبهٔ حقدر آنی عارف بیلور آنجق
کوکلدر مرجع سوزی کوکلدر ملجاء سوزی
کوکلدر مقصد سوزی آنی عارف بیلور آنجق
بو (سوزی) مسکینك کوکلی اولوبدر مسند علوی
که نفسی جملەدن سفلی آنی عارف بیلور آنجق

بو دخی مشار الیهك دیوانندن :

کلبری کل سندەکی اسراری کور
کوکلك ایچره برق اورن انواری کور
سندەدر عالی مقام پادشاه
عارف ایسەك تختی بول خنکاری کور
قیل بصیرت سیرفی‌الله سندەدر
کندینی بیل سندەکی اطواری کور
نه آرارسك بو فنا باغنده سن
دل کلستانندەکی ازهاری کور
غیره باقه کندینه کل زاهدا
سن اولوسین سندەکی ابراری کور
کل ایلشمه سدرهٔ طوبایه سن
بوستان دلده او اشجاری کور
سر وحدت نیجه حکمت سندەدر
عارفانه قیل نظر ستاری کور
پردەنی رفع ایله که ظاهر اوله
اولمه محجوب آندەکی استاری کور
(سوزی) صقین غیریدن خوف ایله
قیل توجه غالب قهاری کور

احمد سوزی

سواس شیخ سید شمس الدین حضرتلرینك اخفادندن و مشایخ خلوتیه‌دن عاشق بر ذاتدر . ١١٧٤ سالنده قدمنهادهٔ عالم دنیا اولمش و ١٢٤٦ ده دار عقبایه انتقال ایلیه‌رك سواسده جد امجدلرینك نام عالیلرینه منسوب خانقاهه دفن اولنمشدر .

اوصاف قلب

(احمد سوزی حضرتلرینك دیوانندن)

کوکل بر سر اعظمدر آنی عارف بیلور آنجق
جناب حقه محرمدر آنی عارف بیلور آنجق

کوکل بر کنز مخزوندر دخی بر در مکنوندر
سرای قدسه مقروندر آنی عارف بیلور آنجق

کوکل بر تخت شاهیدر مقام لی مع اللهدر
نظرگاه الهیدر آنی عارف بیلور آنجق

کوکلدر مقصد اقصی دخی قوسین اوادنا
قمو اعلالردن اعلا آنی عارف بیلور آنجق

کوکل آیینهٔ اجلا ریاض جنت اعلا
کوکلدر محرم مولا آنی عارف بیلور آنجق

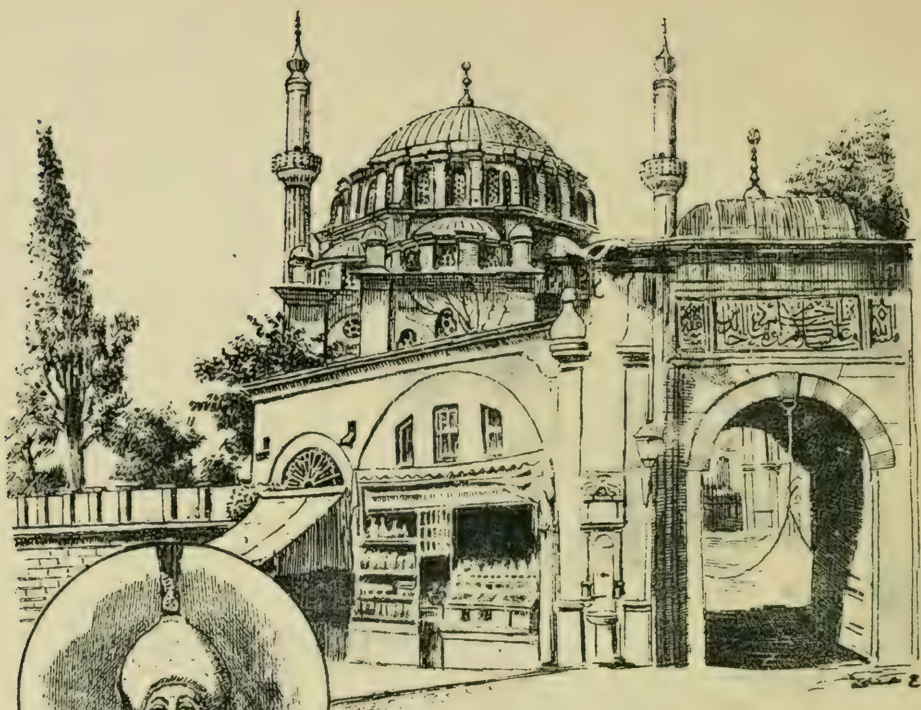
کوکل حقك کتابیدر که نطق هم بیانیدر
او روحانی لسانیدر آنی عارف بیلور آنجق

کوکلدر رمز قرآنی او بیت الله نورانی
بیوکدر جمله‌دن شانی آنی عارف بیلور آنجق

کوکلدر قبلهٔ عاشق دخی بر رهبر صادق
که سری جمله‌یه فائق آنی عارف بیلور آنجق

کوکل محبوب مولادر که دوسته اوزکه مأوادر
کوکل بر کیزلی کنزدر آنی عارف بیلور آنجق

کوکلدر منبع ایمان کوکلدر مأخذ قرآن
کوکلدر منشاء عرفان آنی عارف بیلور آنجق

سلطان مصطفی خان ثالث

لاله لی جامع شریفی [*]

بانیسی سلطان مصطفی خان ثالثدر . محفل همایون ، مؤذن محفلی وایکی طرفنده محفللری واردر . اتمامنه شاعره فطنت خانم شو تاریخی سویلمشدر :

معلا جامع رعنای سلطان مصطفی‌در بو ۱۱۷۷

صاغ مناره‌سی جامعله برابر صول مناره‌سی آلتی سنه صکره علاوه ایدلمشدر .

عمارت ، تربه ، سبیل ، موقتخانه ، امام ومؤذن اوطه‌لری وچشمه‌لری واردر اطرافنده‌کی مدرسه وتکیه‌لره عمارتندن آش واتمك تعیین اولنمشدر .

بیوك تربه‌ده سلطان مصطفی ثالث ایله شهزاده‌سی سلطان محمد واوچ کریمه‌سی مدفوندر . صندوقه‌سنك رأسنه کندی ایجاد کرده‌سی اولان دستار عجیب‌الشکل وضع اولنمشدر . سلطان سلیم خان ثالث حضرتلری‌ده بو تربه‌ده پدرلری یاننده مدفوندر .

[*] لاله‌لی سلطان سلیمان معاصری صلحادن بر مجذوبدر . الیوم قپونك بولندیغی وجهه اولان محلده حصیردن برکلبه‌ده ساکن اولمغله او سمت لاله‌لی دیه شهرت بولمش وجامع شریف ایله تربه‌ده او اسمله یاد اولنمقده بولنمشدر .

الهی

(شیخ عیسی افندی مرحومك)

بولمق دیلرسك دائم سعادت
جان و كوكلدن اللهه یالوار

غفلتده قالمه ایله عبادت
جان و كوكلدن اللهه یالوار

الدانمه زنهار فانی جهانه
تقوا و زهدی قوت ایله جانه

اوچمق دیلرسك باغ جنانه
جان و كوكلدن اللهه یالوار

قالدر دلکدن كثرت حجابن
سرکده اوقو وحدت کتابن

ایچمك دیلرسك وصلت شرابن
جان و كوكلدن اللهه یالوار

یوقلقده یوقله معنای محوی
مقصودی اکله صرف ایله نحوی

مردود راه اول کل ایسته صحوی
جان و كوكلدن اللهه یالوار

الهی

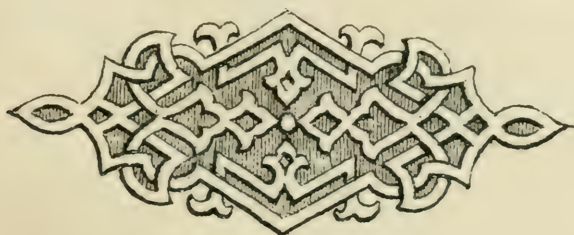
سوی افکارینك جندی كوكل ملکن خراب ایتدی
الم آل دوشمشم قالدر مدد مولای رحمانم

امل ارزوسنك اودی یاقوب بغرم کباب ایتدی
الم آل دوشمشم قالدر مدد مولای رحمانم

خلوص اوزره عبادتده توجه ایلسه‌م سکا
کلور قلبه سوا فکری قومز هرکز بنی بکا

دیلده قوتم یوقدر جوابن ویرمکه اکا
الم آل دوشمشم قالدر مدد مولای رحمانم

شیخ عیسی افندی کرده‌دەنك صاری قاضیلر قریه‌سنده دنیایه کلمش واستانبوله هجرتله علوم ظاهره وباطنه‌یی تحصیل ۱۰۹۵ ده ترجمان یونس زاویه‌سی پوست نشینی اولمشدر . صره‌سیله اورته جامع ، سلطان سلیم ، فاتح ، بایزید وسلیمانیه کرسی شیخی اولەرق و ۱۱۲۰ ده حج شریفه عازم ایکن شامده عالم فنیدن کچوب صالحیه‌ده شیخ الاکبر محی الدین عربی حضرتلرینك تربهٔ شریفه‌نه دفن اولنمشدر . لسان تصوف اوزره تألیفات کثیره‌سی ومحوی مخلصیله الهیاتی واردر .

خارجده‌کی آیت کریمه‌لر یدی قله‌لی زاده (سیدعبدالحلیم) کدر. جلی خطلر بروسه‌لی مذهب علی و کاتب زاده محمد رفیع افندیلرکدر .

آیازمه جامع شریفی

آیازمهٔ جامع شریفی (اسکداردہ)

سلطان مصطفی ثالث حضرتلری بو جامع شریفی والدهٔ محترمه‌لری مهر شاه امینه سلطان ایله برادر اکبرلری شهزاده سلطان سلیمانك روح پرفتوحلری ایچون بنا بیورمشلردر. دیکر سلاطین جامعلر مثللو جمیع لوازماتی مکملدر . طاق درکاهنده شو ترکیب عربی مسطوردر :

« قدوقع الفراغ من بناء هذا الا۔ زالجلیل لسنة اربع و سبعین ومأة والف من هجرة من هو جامع کل خلق جمیل» والدهٔ مشار الیها و شهزاده سلطان سلیمان ١١٤٥ سنه‌سنده وفات و استانبولده یکی جامع شریف تربه‌سنه دفن اولنمشلردر . جامع شریفك اورته‌قپوسی بالاسنده اووقتده صدر اعظم اولان راغب پاشانك انشاد ایلدیکی تاریخ آتی محکوکدر :

مقتدای اهل سنت جامع مجموع خیر
قیلدی چون بو معبدزیبانی انشا بی ریا

صدر عصری بنده‌سی راغب دیدی تاریخنی
جامع رعنا بناء شاه سلطان مصطفی

١١٧٤

نورعثمانی جامع شریفی

سلطان محمود اول سلطان عثمان ثالث

سلطان محمود اول طرفندن بناسنه باشلانمش و ختامنه قریب پادشاه مشار الیه ارتحال ایتمکله سلطان عثمان ثالثك جلوسلرندن بر سنه صکره اکمالی میسر اوله‌رق « نورعثمانی » نامیله کشاد اولنمشدر . جامعك بناسنه خطاط راسم افندی « همایون اوله بو نوجامعی سلطان عثمانك ۱۱۶۹ » تاریخنی سویلمشدر . مدرسه ، عمارت ، کتبخانه ، موقتخانه ، سبیل وچشمه‌سی واردر . اورته قپونك خارجنده اولان (ان الصلواة ....) آیت جلیله‌سی اکری قپولی نامیله معروف مومی الیه خطاط راسم افندینك، قپونك داخلنده اولان آیات کریمه فخرالدین یحیانکدر . نورعثمانیه‌ده‌کی آیات جلیله‌یی پارچه پارچه یازوب بعده ایکنه‌لیه‌رك کمور توزیله سیلکمش وصکره تصحیح ایتمشدر . [*]

[*] نورعثمانینك نطاق طاقنده چپا پیچ دائراً مادار سورهٔ فتح سطرینی موجی زاده دیمکله مشتهر خطاط محمد بن احمد رسم ایتمشدر « خط وخطاطین »

مزجت دمعاجری من مقلة بدم

بانت سعاد قصیده‌سنی شو صورتله تخمیس ایلمشدر :

فغانکه مرغ دله جیش حسرت ایتدی غلو   پر اولدی شرحه وداغ فراقله پهلو
درونم ایتدی غم هجر دلربا مملو   بانت سعـاد فقلبی الیوم متبول
متیم اثر هالم یفد مکبول

قصیدهٔ مصریه‌یی دخی شو وجهله تخمیس ایلمشدر :

النبی ایلیوب اشرف او سیدالبشری   یکانه ایلدك اشراف ایچنده اول کهری
ظهوری جملهٔ عدنانه ویردی زیب وفری   یارب صل علی المختار من مصر
والانبیاء ، وجمیع الرسل ماذکروا

(منلا جامی) مرحومك اوچ نعت مشهورینی‌ده بویله تخمیس ایلمشدر :

کوزمك حسرتله نوله روان اولسه یاشی   عاشقم اولشهه کیم یوق ایکی عالمده اشی
ذاتیدر نور ملاحتله سعادت کنشی   لی حبیب عربی و مدنی و قرشی
که بود درد وغمش مایهٔ شادی وخوشی

حسرت درکاه فخر عالم ایله دمبدم   دلده داغ اشتیاق و دیدهٔ کریانده‌نم
تابکی بیهوده کشت دشت محنت ایلیم   که بمکه منزل وکه در مدینه جاکنم
کی بود یارب که عزم یثرب و بطحا کنم

ایدوب احسان و کرم قوللره مولای غنی   ایلدی عالمه رحمت سنی ای ماه سنی
شاد قیل روز جزاده لطف شفاعتله بنی   ای رسول قرشی شاهسوار مدنی
بلبل مکه و بطحا و سهیل یمنی

نحیفی سلیمان افندی

اعاظم شعرای عثمانیه‌دن اولان بو ذات جلیل‌القدر استانبولده دنیایه کلمشدر . یکیچری اوجاغی خلفاسندن ایکن وجودیله افتخار اولنه‌جق بر کنجینهٔ فضل و عرفان اولدیغندن ۱۱۰۰ تاریخنده محمد پاشا ایلچیلک ایله ایرانه عزیمت ایدرکن رفاقتنه آلمشدی . ایران علما و شعراسی ایله پک چوق مناظره‌سی و مناقبی واردر . اونلرک مشکل دیه کوستردکلری ابیات فارسیه‌یی درعقب حل ایدر و مقابلنده فارسی ، عربی و ترکی ابیات ایراد ایدوک ایران فضلا و شعراسنی ذکا و عرفانه حیران ایلردی .

۱۱۳۱ ده دخی ابراهیم پاشانک معیتنده مجارستانه سفر ایتمش ، اوراده‌ده راهبلرله مباحثه و مناظره ایدرک جمله‌سنی الزام ایتمشدر . باش مقاطعه‌جی و شق ثانی دفترداری اولدقدن صکره ۱۱۵۰ ده ارتحال ایدرک طوپ قپو خارجنه دفن اولنمشدر .

اشعاری عاشقانه و پک استادانه‌در . مثنوی شریفی نظماً ترکجه‌یه ترجمه ایتمش و نعوت شریفه ایله سائر اشعاری حاوی « حلیة‌الانوار » اسمنده بر اثر جلیلی ، مولد معراج و هجرت نبوی‌یی متضمن بر اثر جمیلی واردر . قصیدهٔ برده ایله بانت سعاد قصیده‌سنی و جامینک اوچ نعت مشهوری اوچ لسان اوزره تخمیس ایلدیکی کبی دها نیجه آثاری و لغز و قصائد و غزلیاتی واردر [*]

مترجم مرحومک قصیدهٔ برده‌یه ایلدکلری تخمیس :

تخمیس قصیده (عربی)

بالله یا صاح قل باللطف والکرم — ما بال قلبک قدامس علی الالم
لاتکتم السر عن ذی العشق فی القدم — امن تذکر جیران بذی سلم
مزجت دمعاجری من مقلة بدم

(فارسی)

دلا چه شدکه همی دیده ام ترا نغمی — همیشه کارتو اه واینن دمبدمی
چه حالست وچه علت تراچنین المی — امن تذکر جیران بذی سلم
مزجت دمعاجری من مقلة بدم

(ترکی)

کوکل نه‌در بو یتمانه آه دمبدمی — تفکر اوزره‌میسک یوخسه جانب حرمی
همیشه یاد ایدوب اول جایکاه محترمی — امن تذکر جیران بذی سلم

[*] « تذکرهٔ سالم » دن

جامع والده سلطان تحجب بالاثر
دار اهل اقتدا و منزل اهل رجا
١١٢٠

مشارالیها والده سلطان حضرتلری زوج معظملری سلطان محمد رابع و اولاد مکرملری سلطان مصطفی ثانی و سلطان احمد ثالث حضرتلرینك سلطنتلرینی کورمشلر در . مخدوم والاشانلری احمد ثالث حضرتلریله ١١٢٧ ده ادرنه یه عزیمتلرنده ادرنه ده ارتحال دار بقا ایتمش و جامع شریف قربنده جاده یه ناظر منین شبکه لی تربه یه دفن اولنمشدر .

جامع شریفك جلی یازیلری و تربه سی درونندهکی یك قلم آیت الکرسی هزار فن محمد افندینك خطیدر .

شیخ محمد نصوحی حضرتلری

مشایخ خلوتیه دن تجوید صاحبی قره باش علی افندینك خلیفه سیدر .. اسکدارده نام عالیلرینه منسوب تکیه ده ارتحاللرینه دکین عبادات و طاعاتله اشتغال ایتمشلر و ابو ایوب انصاری رضی الله عنه جامع شریفنك صالی کونلری وعظی کندیلرینه ویرلمش اولمغله ١١١٠ رجبندن انتقاللری تاریخی اولان (رهرو طریقت) ١١٣٠ رمضاننه قدر وعظ و نصیحت ایتمشلردر . درج ایلدیکمز الهی ولیء مشارالیه حضرتلرینکدر .

ایلین عشاقی شیدا دائما — طلعتکدر یارسول الله سنك
درد ایله آه ایتدیرن صبح ومسا — حسرتکدر یا رسول الله سنك
روز و شب کارم بنم افغان ایدن — نار حسرتله دلم سوزان ایدن
دمبدم بو کوزلرم کریان ایدن — فرقتکدر یارسول الله سنك
اصفیاك کوردیکی لطف خدا — اولیانك سوردیکی ذوق و صفا
انبیانك بولدیغی رفعت شها — دولتکدر یا رسول الله سنك
مرحمت قیل بن غریب آواره یه — مجرمم رحم ایله یوزی قاره یه
شفقت ایتمك بیکس و بیچاره یه — عادتکدر یا رسول الله سنك
ای شفیع المذنبین نور احد — کندی بنده کدر نصوحی قیلمه طرد
باب لطفکدن کرم قیل ایتمه رد — امتکدر یا رسول الله سنك

دیوان الهیاتندن بو نمونه ایله تزیین صحیفه ایلدك :

ویان کوزك آچ طورمه یالوار کوزل اللهه
هر کیجه‌ی قائم اول هر کوندزی صائم اول
بر کون بو کوزك کورمز هم قولاغك ایشتمز
صاغلغی غنیمت بیل هر ساعتی نعمت بیل
عمرکی هیچه صائمه کندیکی اوده یاقمه
هی نیجه یاتورسك طور اولمه بو صفادن دور
هر وقت سحرده بیل لطفی کلور اللهك
اللهك آدین یاد ایت جانیله دلی شاد ایت

بولمکدن ازلك آیرمه یالوار کوزل اللهه
هم ذکریله دائم اول یالوار کوزل اللهه
بو فرصت اله کیرمز یالوار کوزل اللهه
کیزلوجه عبادت قیل یالوار کوزل اللهه
هر شام و سحر یاتمه یالوار کوزل اللهه
بحر کرمی بولدر یالوار کوزل اللهه
اول وقت اویانور قلبك یالوار کوزل اللهه
بلبل کبی فریاد ایت یالوار کوزل اللهه

کل ایمدی نیاز ایله اللهه نیاز ایله
حاجاتی دراز ایله یالوار کوزل اللهه

یکی والده جامع شریفی

سلطان احمد ثالث

سلطان احمد ثالث حضرتلرینك والده‌لری کلثوم امة الله سلطان ایچون بنا اولنمشدر . محفل همایون ، سبیل ، چشمه ، عمارت و مکتب صبیانی واردر . اتمامنه امیر بخاری شیخی قرمان زاده شیخ احمد افندی اون وجهله تاریخ چیقان شو مصنع تاریخی سویلمشدر :

شیخ محمد نیازی المصری

ملاطیه‌لیدر . ابتدای تحصیللری پدر عالیلری مشایخ نقشبندیه‌دن علی افندیدندر . اکمال علم و عرفان ارزوسیله ۱۰۴۸ده مصره کیتمش و برخیلی زمان فحول علمادن تحصیل علومه بذل غیرت ایتدکدن صوکره طریقت قادریه‌دن بر شیخ کامله انتساب ایتمشدر . اکمال طریقه همت اوزره ایکن شیخی ارتحال ایتمکله مرشد آخر بولمق عزمیله بدی سنه مدت کشت وگذار ایتمش ونهایت (المالی) قصبه‌سنده مشایخ خلوتیه‌دن شیخ امی سنان المالی حضرتلرینه ملاقی اولمشدر . اون ایکی سنه خدمتلریله مشرف اوله‌رق اذن خلافتلری ایله (عشاقه) کلمشلر وشیخ سنان امی حضرتلری دخی عزم بقا ایتمشلردر.

بعده (بروسه) یه کله‌رك (ابدال چلبی) اسمنده بر خیر پرورك بنا ایتدردیکی آستانهٔ فیض بخشالرنده انزوا ایتمشلردی. فاضل احمدپاشا مقام صدارته کلدکده ادرنه‌یه دعوت اولندقلرندن قرق کون قدر ادرنه‌ده قالمشلر بعده استانبوله و اورادن مدینهٔ منوره‌یه عزیمت ایتمشلردر . ۱۰۸۳ تاریخنده اردوی عثمانی (قامنچه) سفرنده ایکن ایکنجی دفعه اوله‌رق ادرنه‌یه کلمشلر وجامع عتیقده وعظ ایدرکن کندیلرندن حالت غریبه عارضه‌سیله بعض کلمات عجیبه ظهور ایتدیکندن (ردوسه) نفی ایدلمشدی. برقاچ سنه صوکره بروسه‌یه عودته امر ویرلمش ایسه‌ده ینه وعظنده مسائل جفریه‌دن بحث ایتدیکندن ۱۰۸۸ده (لمنی) یه کوندرلمشدر. یکرمی سنه‌یه قریب جزیرهٔ مذکوره‌ده قالمش ۱۱۰۰ ده کوپریلی زاده مصطفی پاشا اطلاق ایتدیرمشدی . ۱۱۰۴ شوالنده طرف حقدن سفره مأمور اولدق دیه تکرار ادرنه‌یه کله‌رك (سلطان سلیم) جامع شریفنه نازل اولمشلر ، زیارتنه شتاب ایدن جماعت عظیمه‌یه وعظ ایدرکن امور دولت علیه‌یه متعلق حوصله سوزسوزلر صرف وینه جفردن بحث ایتدیکندن ادرنه قائممقامی عثمان پاشا کندوسنی برعربه ایله (کلیبولی)یه واورادن ده لمنی‌یه کوندرمشدر. ۱۱۰۵ صفرنده ارتحال ایلدی . لمنی‌ده مدفوندر .

عزیز مشارالیه حضرتلری صاحب جذبه اولمقله نظام احوالی نادر، شرب عشقله مست لایعقل بونکله برابر عالم وفاضل ایدی . (قدس الله اسرارهم)

فن تصوف وعلم جفرده رسائل وتعلیقات ، مواٸدالعرفان وعواٸدالاحسان (۷۱ مائده‌در)، رسالهٔ اشراط الساعة، شرح اسماء الحسنی وتفسیر فاتحة الکتاب، رسالهٔ اسئوله. تسبیع قصیدهٔ برئه، کلام علی کرم الله وجهه‌ی تخمیس ودیوان الهیات جملهٔ آثاردندر.

یکی جامع شریفك مقابلنده کی درونی غایتله مکلف و یازیلی چینیلرله مزین تربهٔ معلاده جامع شریفك بانیه‌سی خدیجه سلطان ایله اوغلی سلطان محمد رابع ، مصطفی ثانی ، احمد ثالث ، محمود اول و عثمان ثالث و سلاطین مشارالیهمك والده ، کریمه و شهزاده‌لری ، تربه خارجنده سرای منسوبینی و آبروجه تربه‌ده مراد خان خامس ایله خاندان سلطنتدن بعضیلری مدفوندر .

الٰهی

[جنتمکان سلطان مصطفی خان ثانی‌نك]

الله رب لایزال یا واحد یا ذالجلال ای پادشاه بی زوال یسرلنا خیرالامور
وقت سحرده دادمز عرشه چیقار فریادمز جرم وخطا معتادمز یسرلنا خیرالامور
سندن ایرشمزسه امان اولور قمو ایشلریمان یاصاحب کون مکان یسرلنا خیرالامور
یا خالق برد وسلام اولسون حبیبکه سلام بودر خلوص اوزره کلام یسرلنا خیرالامور
(اقبالی) عصیدر غریب لطفکدن ایتمه بی نصیب یا باقی حی و مجیب یسرلنا خیرالامور

وله

المدد ای فخر عالم هم شفیع المذنبین نازل اولمش حقکه چون رحمةً للعالمین
ایشیدلدن وصفکی بودر لسانمده همین الصلاة والسلام یا صادق الوعدالامین
چاغلیوب هردم آقار بوچشم گریانم بنم فکرایدوب نار جحیمی خوف ایدر جانم بنم
اومارم روز جزاده اوله درمانم بنم الصلاة والسلام یا صادق الوعد الامین
دالمشم بحر شقاوت ایچره کارم سیأت یا الٰهی سن هدایت ایله بر دم ویرنجات
سن شفاعت قیل غریبه ای رسول کائنات الصلاة والسلام یا صادق الوعد الامین
امتکدن برحقیر وبیکسم بن یا رسول حضرتکه ایتدیکم ورد صلاتی قیل قبول
عاجز (اقبالی) یی سن جنات عدنه قیل وصول الصلاة والسلام یا صادق الوعد الامین

اورته قبه‌سنك جوانب اربعه‌سنده نیم قبه‌لر واوچ یاننده مقصوره‌لری وچارپایه اوزره بر قبۀ کبیری ، تخیف ستونلر اوزرنده یان مقصوره‌لری ، بر پایۀ رقیق اوزره مؤذنان محفلی، صول طرفده خنکار محفلی واردر. بو محفلك پایه‌سنده‌کی ستونلرك بریسی حایه فاتحی یوسف پاشانك اتهام وقتلنه سبب اولان عموددر . بونی آلتون عموددر دیه‌رك پادشاهه غمازله‌دقدن صکره یوسف پاشا قتل اولنمش وصکره بر صاری عمود اولدیغی میدانه چیقنجه یاپانلر پشیمان اولمشلردر .

محراب ومنبرینی وصفدن لسان عاجزدر . جمیع روزنلر اوزره تکیه‌جی زاده مصطفی چلبینك قره‌حصاری خطیله سورۀ ملك وسائر آیات شریفه یازلمشدر . »

حجره‌لرنده‌کی رنکلی جاملرك یاپیلیشنده‌کی انجه‌لك ، کوزللك وهر طرفی قاپلیان چینیلرك رنك وترسیماتنده‌کی طراوت ولطافتی جهتیله بو جامع شریف پك مشهوردر . حجره وقپولرك صدف قاقمه‌لی مزین قپاقلرینك ایشجیلکاری شایان حیرتدر . بو معبد دلنشین منظرۀ داخلیه‌سنك رونق ولطافتیله زائرلرینك قلبنی فوق العاده منشرح ایدر . رمضان شریفده انسانه بورغونلغی وآچلغی اونوتدیرر . هله بر بوجاغنه اوطوروب حفاظ کرامك الحان دلنواز ایله قرائت ایلدکلری قرآن عظیم الشانی‌ده دیکلیه‌جك اولورسه اودرجه مستغرق اذواق روحانی اولورکه انسانك جانی جامعدن چیقماسنی ایسته‌مز .

بش قپوسی واردر . قبله قپوسندن حولی‌یه چیقیلور . حولیسنك جوانب اربعه‌سی اوستلری قبه‌لی یان صفه‌لریله محاطدر . جامع شریفك حولی‌یه ناظر جبهه‌سنده‌کی چینیلرك کوزللکی، حولینك اورته‌سنده‌کی شادروانك قفسنده‌کی ایشك انجه‌لکی شایان دقتدر.

براق اطرافی‌ده قارشیکده طوران معبده باق
باشقه بر ساحله کهوارۀ امواجندن
بویله بر شهدانه چیقارمشمی یاقینلرده زمان !
نه‌سحر پارۀ صنعت‌که ازلدن محصور .
اب دریادن اوچان برابدی خندۀ نور !
صانکه عمان بقانك ازلی بر موجی
یوکسلیرکن کوکه طونمش‌ده کسیلمش انجی !

(محمدعاکف)

یکی جامع شریف

یکی کوپریدن کچرکن کوزمزك اوکنده عرض احتشام ایدن بو معبد گزین هر زمان ایچون آیاغمزك اوغراغی بر یرده اولدیغندن آشنامزدن زیاده انیسمزدر . دکز و قره یولجیلرینك مخرجی اولان بر موقعده بولندیغی جهتله جماعتی میاننده عرب ، تاتار ، چرکس ، کورد اقوام اسلامیه‌نك هر چشیدندن بولنور .

کوسه‌م والده سلطان طرفندن انشاسنه مباشرت و سلطان محمد رابعك والدهٔ محترمه‌لری ترخان خدیجه سلطان طرفندن اکمال ایدلمشدر . معمار قاسم اثر معرفتی اولان بو معبد معلا ایله فن معماریٔ عثمانیده مرتبهٔ کماله ایردیکنی جهانه اعتراف ایتدیرمشدر . قبله قپوسنك فوقنده خط جلی ایله شو تاریخ محکوکدر :

جامع والده سلطان بولوب اتمامی　　　اولدی هر کوشه‌سی بر شیخ گزینه مأوی
سال اتمامنه تاریخ مراد ایتمشدم　　　بری قالقوب دیدی (کعبهٔ اهل التقوی)

١٠٧٤

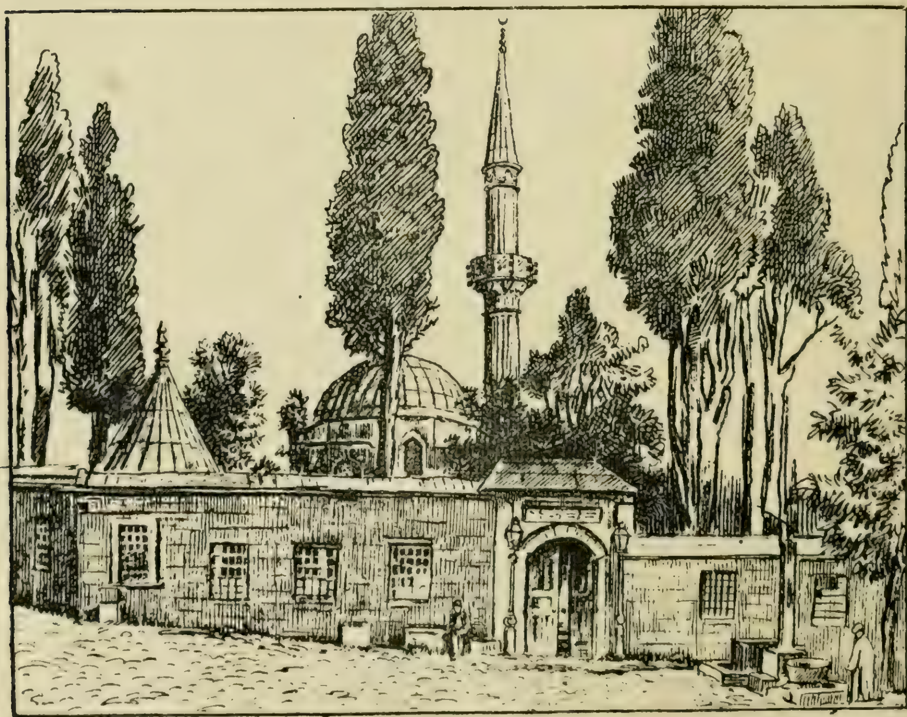
اولیا چلبی جامع شریفی شویله تعریف ایتمکده‌در :

« قبه‌سنك قدی زمیننده‌ن تا ذروهٔ عالیه‌سنه قدر یتمش (ذراع مکی) در . بناسی زمیننده‌ن بش آرشون عالی اولدیغندن نردبانلرله عروج اولنور بر جامع فوقانیدر .

رسام ذکائی بك (مبجل خزینه‌لر) اسمنده‌کی قیمتدار اثرلرنده بو جامع شریفی
شویله توصیف ایدیورلر :

« بو بنای علوینك - داخلاً بتون جدارلریله منبر شریفك قسم فوقانیء مخروطیسنی
تزیین ایدن چینیلر ومرمرلرك صنعت نقطهٔ نظرندن قیمتلری پك واسعدر . رستم
پاشا وصوقوللی محمد پاشا جامع شریفلری استانبولك اصل بر نادرهٔ بدایعی ایسه‌لر
اسکدارك چینیلی جامعی ده اونلرك کوچوك مقیاسنده انشا ایدلمش بر خارقهٔ بی نظیریدر . »

(ماه‌پیکر) سلطان حرمین شریفین ایچون صرهٔ وافره تخصیص ایلدیکی کبی هر
سنه تبرداران زمره‌سندن ایکی سقاتعیین ایدرك یوللرده حجاج مسلمینه صو وشربت اکرام
ایتمك واستانبولدن صره چیقدیغی کون حضور شاهانه‌ده سلاطین جمعلرك ائمه وخطباسنه
برر آیت قرآن عظیم الشان قرائت ایتدیرمك اصول مستحسننی احداث ایتشلردر .
استانبولده‌کی یکی جامع شریفك مؤسسی دخی سلطان مشارالیها حضرتلریدر .

چینیلی جامع شریف (اسکدارده)

دیکر

بر پادشاهه قول اولکم　　ملکی زائل اولمز اوله
بر کلشنه بلبل اولکم　　هیچ صاراروب صولمز اوله
کندك عمانه صاله کور　　غواص اولوبن طاله کور
بر درلو جوهر بوله کور　　کمسه‌ده بولنمز اوله
کرچك عاشق اوله سالك　　کوربنور کل شیء هالك
اوله کور بر ملکه مالك　　کمسه الدن آلمز اوله
قویالم لاف و کذافی　　کل ایلیه‌لم انصافی
کوکل اول وقت اولور صافی　　اکا کدر کلمز اوله
سرینی کشف اتمه یاده　　ویرمه حاصلکی باده
بر دوست ایدنکم دنیاده　　هیچ سندن آیرلمز اوله
کرچك سون جانانی　　ویرر تنی جانی
درد اودر کم درمانی　　حقدن غیری بلمز اوله
بلبل کبی اوتمك کرك　　کللر کبی بتمك کرك
بر عالمه یتمك کرك　　فنا الی ایرمز اوله
زاهدلره اوجاق کرك　　عارف حقه اوچمق کرك
بر چشمه‌دن ایچمك کرك　　ایچنلر آیلمز اوله
بر قپویه ملازم اول　　دون کون هدایی قائم اول

بر اوزکه علمه عالم اول
ملك آنی بیلمز اوله

چینیلی جامع

سلطان احمد اولك زوجهٔ محترمه‌سی و سلطان ابراهیم ایله سلطان مراد رابعك والده‌سی (کوسه‌م والده) دینمکله شهیره (ماه‌پیکر) سلطان بنا ایتدیرمشدر . اوزمانك شعراسندن (همت) اسمنده‌کی شاعرك انشاد ایتدیکی تاریخ آنی طاق درکاهنده منقوشدر :

همیشه حضرت والا جناب والده سلطان　　خلوص اوزره لوجه الله خیرات ایتمه‌در شانی
یاپوب بو جامعی اکا نیجه املاك وقف ایتدی　　موفق ایتدی خیراته آنی توفیق ربانی
تمام اولنجه دیدی همتا تاریخنی هاتف　　بو جامعده اولان طاعت اوله مقبول سبحانی
١٠٥٠

سلطان احمد اول منتسبانی اعدادینه التحاق ایله احراز مقامات علیا ایلمشدی . حضرت پیر برکون سرای هایونده آبدست آلمق ایستدکلرنده سلطان احمد جناب پیره کمال تعظیملرندن بالذات ابریق طوتوب صونی دوکمش و او اثناده حولو تقدیم ایتمك اوزره منتظر بولنان والده سلطانك « نه اولوردی شیخمز شمدی بر کرامت اظهار ایتسه‌لر » دیه دوشوندیکی حضرت پیره منکشف اولمغله :

— عجائب‌درکه ! بزدن کرامت‌ایسترلر ! پادشاه روی‌زمین صوویروب تاج‌المخدرات والده‌لری حولو طوتمق قدر کرامتمی اولور ؟ بیورمشلردر .

سلطان مراد رابعك جلوسنده تربهٔ حضرت خالد رضی‌الله عنه‌ده تقلید سیف حضرت شیخك دست شریفلریله واقع اولمشدر . سن سعادتلری طقسان ایکی‌یه بالغ اولدیغی حالده ۱۰۳۸ سنه‌سنده ارتحال دارالنعیم ایلمشدر . مرقد منورلری اسکدارده درکاه شریفلرنده‌در .

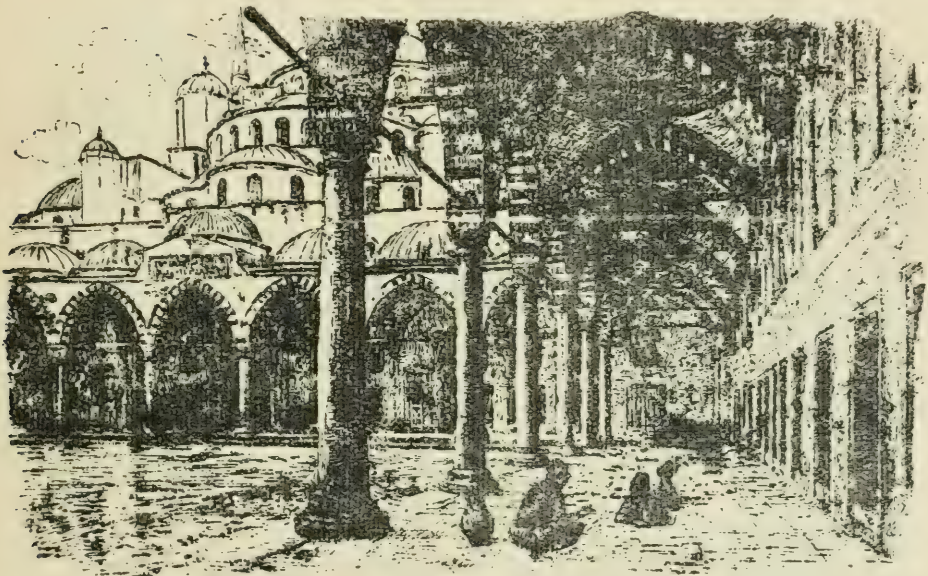
دیوان الهیات ویکرمیدن زیاده تألیفات جلیله‌سی واردر .

درج ایلدیکمز (الهیات) طریقنامه‌سندن اقتباس ایدلمشدر .

عباده اولمینجه حقدن احسان   نیه قادر اولور بیچاره انسان
قالور حیرتده شویله مست وحیران   بنه حقدن اولور هر درده درمان
اکرچه قوللرك چوقدر قصوری   ولی حقك دخی چوق عفوی نوری
اودر تدبیر ایدن جمله اموری   نیه قادر اولور بیچاره انسان
خطا ایله صدور ایلرسه اوزار   اومارز عفو ایده اول رب غفار
تضرعده اوله کور امدی هر بار   بنه حقدن اولور هر درده درمان
سوانی قو هوالردن کوزك یوم   والا نفس شومك حالی معلوم
عنایت ایلیه اول حی وقیوم   نیه قادر اولور بیچاره انسان
هدانی قولین ایرکوردی حیاته   دلالت اندی افعال و صفاته

هدایت ایلین اولدر نور ذاته
بنه حقدن اولور هر درده درمان

سلطان احمدك رحلتندن اوچ سنه صكره اوزرينه تربه بنا اولنمشدر . تربه‌سنده اوغوللری سلطان عثمان ثانی ایله سلطان مراد رابع ومراد رابع ایله‌ سلطان ابراهيمك والده‌سی كوسه‌م والده ديمكله معروفه ماه پيكر سلطان ومراد رابعك كريمه وكريمه زاده‌سی دها ديكر شهزاده وسلطانلر مدفوندر .

سلطان احمد جامع شريفنك حوليسی

هدائی عزيز محمود افندی [*]

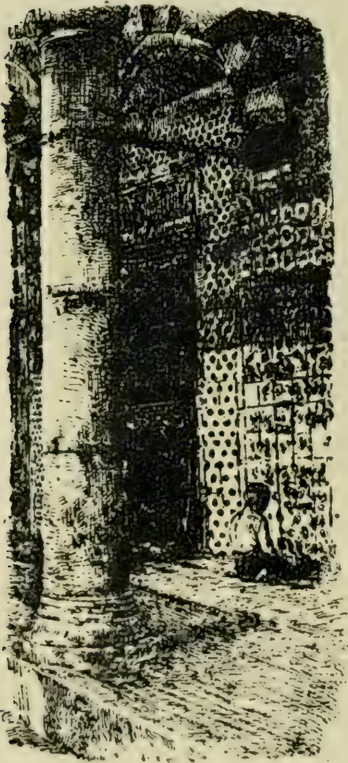
اعاظم مشايخ جلوتيه‌دن هدائی عزيز محمود افندی ٩٥٠ تاريخنده قوچحصارده قدمنهادهٔ عالم ناسوت اولمشدر . علمای زمان واصحاب كماله امام اولمق درجه‌سنده تحصيل علوم ومعارف ايتمش مدرس ، نائب وبروسه قاضيسی اولدقدن صوكره :

اهل دنيا دنياده　　　اهل عقبا عقباده
هر بری برسوداده　　　بكا اللهم كرك

ديه‌رك قاضيلغی ترك ايله قطب اعظم شيخ محمد افتاده حضرتلرينه انتساب واوچ سنه‌ده تكميل مراتب سير وسلوك ايليوب اخذ خلافت ايليه‌رك سجاده‌نشين ارشاد اولمشدر . نام عاليلرينه منسوب تكه وجامع شريف ايله فقراسنه مخصوص عمارت حضرت شيخك اثر خيريدر . مناره‌سنده هر كيجه تمجيد ويريلور .

[*] پير مشارانيهك طريقتنامه‌لرنده‌كی ترجمهٔ حاللرندن

حولینك درت جهه‌سنده قپولری و اطرافنده صوماکی ستون و کمرلرله محدود جماعت صفه‌لری واردر . حولینك مرکزنده‌کی شادروانده پك دقیق کوزللکلر ، جامعك بیوك قپوسیله حولی قپولرنده‌کی اویمه‌لرده شایان حیرت انجه‌لکلر واردر . جامعك نجره قپاقلرینك طرز اعمالنده‌کی اوسته‌لق شایان دقتدر . یازیق که جامعك حولیسی انبار اتخاذ ایدلدیکندن چوق یرلری بوزولمش ودوکولمشدر . بوجامع شریفه و سلیمانیه شهزاده کبی مقدس یادکارلرمزه حرب اخیرده عسکر اقامه ایدلدیکندن تخریباتك داها الیم بر درجه‌یه واردیغی شبهه‌سزدر .

سلطان احمد جامع شریفنك مدخلی

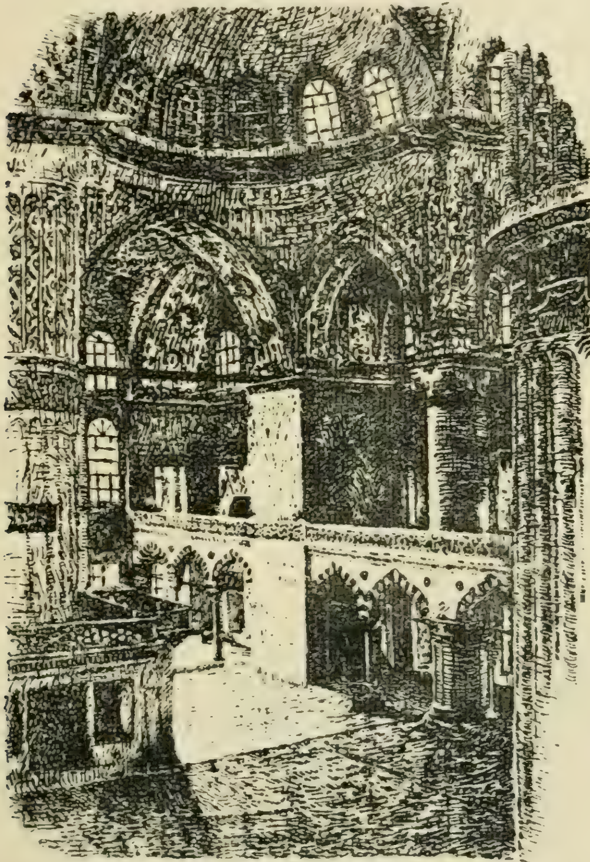
سلطان احمد اول بنا کرده‌سی اولان بوجامع شریفی آلتی مناره‌لی یاپمقله حرم شریفه بکزتمك ایسته‌مشلر و شریف مکه‌نك مراجعتی اوزرینه حرم شریفه یدنجی بر مناره علاوه ایتمشلردر . جامع شریفك آلتی مناره‌سیله اوزاقدن کوروئشی استانبوله پك بیوك برزینت ویرمکده‌در . [*]

بوجامع عثمانلی تاریخنده پك مهم بر حادثه‌یه صحنه اولمش ؛ سلطان محمود عدلی محفل همایونده قائماً دوردیغی حالده محتشم مرمر منبرنده ینکیچریلرك لغوی حقنده‌کی فتوای شریف قرائت اولنمشدر .

سلطان احمد اولك کندی الیله یاپدیغی واقدمجه محرابك اوکنده آصیلی دوران جامعك فیل دیشندن معمول مودلی الیوم اوقاف اسلامیه موزه‌سنده تشهیر ایدلمکده‌در . پادشاه مشار الیه حرم شریف ومسجد الحرامی تعمیر ایتدیردکاری صره‌ده کعبة الله‌ك بر طاشنی آلتوندن وبر طاشنی کموشدن اولمق اوزره تجدید ایتمك ایستمشدی . روضهٔ مطهره‌نك پك چوق کرانبها هدیه‌لرله تزیین ایلمشلردر .

[*] بو جامع سلطانلرك بنا ایتدیکی جامعلرك اون آلتنجیسی اولدیغندن آکا علامت اولمق اوزره آلتی مناره‌سی اون آلتی طبقه‌لیدر . «اولیا چلبی»

میدان وسیعنك برقسمیله بیزانس ایمپرا طورلرینه مخصوص سرای محلنده انشا اولنمشدر . بانیسی سلطان احمد اول ، معماری محمد آغادر . تاریخ اکمالی « نعم دار المتقین ۱۰۲۶ » در . محفل همایونی ، مؤذن محفلی ، ایکی طرفنده داخلاً وخارجاً محفللری ودرون جامعده ایکی آبدست چشمه‌سی ؛ مشتملاتندن مدرسه ، عمارت ، تابخانه ، دار الشفا ومکتبی واردر .

سلطان احمد جامع شریفنك داخلی

سلطان احمد اولك امر انشا آته بالذات اشتراك ایتدکاری وعمله‌نك اجوراتی یدهمایونلریله توزیع ایلدکاری روایات تاریخیه‌دندر [*] قبله جهتی امثالسز درجه‌ده نفیس ورنکین چینیلرله تزیین ایدلمشدر . جامع شریفك جلی خطلری (سید قاسم غباری) نکدر [**] . جسیم قبه‌سی درت بیوك اولوقلی ستون اوزرینه اوطورتمش ایکی یوز قدم تربیعنده بربنای معظمدر . قبه کمرلرینك انتشار ایتدیکی و اوزرینه پك عظیم بریوك تحمیل ایدلمش اولان بو ستونلر یك نظرده حنتال کبی ظن اولنورسه‌ده بونلرك آلتندن خارجی کمر وستونلرك کورونشلری پك مکلف وظریفدر .

---

[*] (اسکدارلی محمود افندی) واستادمز (اولیا افندی) نك دعالریله اساسك حفرینه شروع ایلیوب ابتدا سلطان احمد دامننه تراب طولدیروب : « یارب ! احمد قولنك خدمتیدر ؛ قبول درکاه ایله ! » دیه ارغادلرله تملدن طوبراق طاشیمشدر . « اولیا چلبی »

[**] خرده نویس وبر پرنج دانه‌سنده غبارین خطیله اخلاص شریف تصویر ایلدیکی جهتدن مخلص مزبور ایله شهیر اولدی « خط وخطاطین »

اظهار معذرت وطلب مغفرت

یاالهی کرمك مبذول ایت — عذرك افتاده‌لرك مقبول ایت
قیلمه درد اهلنی ای فردصمد — هیبت ثم رددنا ایله رد
قدرتك وصفنه طاقتلری یوق — نیلسونلر فقرای مخلوق
نجه ایتسون بر آلای مورسقیم — ملك العرش عظیمی تعظیم
خاندانكه رسولك اما — التجا ایلیوب ای بار خدا
ینه لطفكدن اومارغفرانی — موردن كمتر اولان خاقانی

شعرای عثمانیه‌دن (خاقانی محمدبك) مرحومك پك مقبول ومتیمن بر اثر جلیل اولان حلیهٔ شریفهٔ نبویه‌لرندن برقاچ پارچه ایله تزیین صحیفه ایلدك . ١٠١٥ تاریخنده وفات ایتمشدر . ادرنه قپوسنده « مهرماه سلطان » جامع شریفی جوارنده مدفوندر

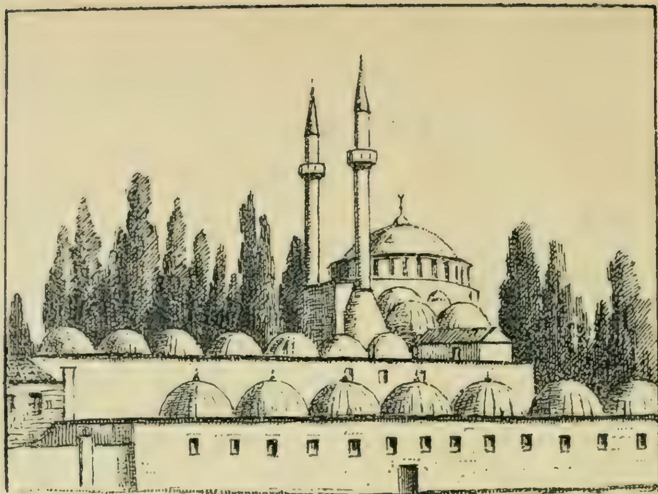

عثمانلی معمارلغنك شاه اثری اولان بومعبد معظم قدیمده (هیپودورۆم) دنیلان ات

توحید باری

[حلیهٔ خاقانیدن]

حمد اول اللهه که یکتادر اول — دخی دانا و توانادر اول
اکه مخصوص ومسلم درهم — مو بمو جمله امور عالم
متصرف اودر اشیایه تمام — نه خواص آره ده هر کز نه عوام
کمتر احسانی سعادت تاجی — تاجداران جهان محتاجی
براولورایلیه جك عدلی ظهور — در لطفنده سلیمان ایله مور
نطق حال ایله رموز اشیا — ذوالجلال اولدوغن ایلر ایما
فیض انعامی قومز کیمسه یی آج — اول مبرا آکه دنیا محتاج
بو طقوز قات فلك بی تمثیل — کبریاسینه کوره شیٔ قلیل
اقتضا ایلر او وحدانیت — واقعا کبرو جلال وعظمت
آنی درك ایده مز ادراك فحول — ایره مز قدرتنه فهم وعقول
کیف و کمنده اوزاتمه سخنی — حاصلی کندو بیلیر کندوسنی
بحر افکاره دوشوب چکمه امك — نکتهٔ چون وچرادن ال چك
کسمش آنشدر آنی ایتمه جدل — تیغ لایسئل عما یفعل
عجز ایدر هر بری بحث قدره — حس خمسه ایله عقول عشره
نقد عرفانی بیلنلر کامل — ماعرفناك دیمش الحاصل
قدرت صنعن ایدرلر اثبات — یرده کوکده بو سکون وحرکات
حادثات فلکه اولسه نظر — قدم ذاتی اجرا ایلر
هیچ نقل اولمسه ده عقل سلیم — حکم ایدرکه اوله بر استاد علیم
نیجه بیك سعی بلیغ ایتسه انام — کنه ذاتنه ایرشمز اوهام
لایق اولدرکه همان سالك راه — دیبه لا نعبد الا ایاه

والدهٔ عتیق جامع شریفی — اسکدارده

سلطان مراد ثالثك والده‌سی نور بانو سلطانك اثر خیری ومعمار سنانك یاپدیغی معابد عالیه‌دندر . اولا تك قبه‌لی اوله‌رق بنا ایدلمش ، ایکی کوچوك قبه‌سی صکره‌دن علاوه اولنمشدر . محفل همایونی ، مؤذن محفلی ، اوچ یاننده مقصوره‌لری وقندیل طبقه‌لری واردر . مدرسه ، دارالحدیث ، دارالقراء ، عمارت ، دارالشفاء ، مکتب صبیان ومسافرلره مخصوص خان مشتملاتندر . طاق درکاهنده‌کی تاریخ شودر :

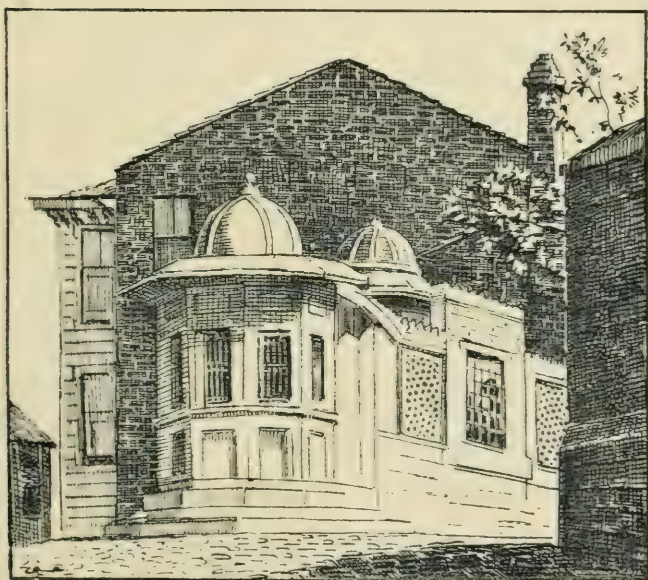
نور بانو اوذات پرعصمت — طرف خیره ایلیوب نیت
ایتدی بو معبد لطیفی بنا — حبذا رأی احسن وزیبا
اثر خاصیدر بو خیر گزین — اولدی تاریخ زهی بهشت برین

۹۹۱

بو جامع شریفك رنکلی جاملی پنجره‌لرنده فوق‌العاده بر کوزللك واردر . دیوارلرنده‌کی یازیلی چینی کتابه‌لرك نفاستی اسلافمزك بیلمق بیلمز بر غیرتله چالشه‌رق صنعت ومعرفتلرینی جداً پك علوی بر درجه‌یه واردردقلرینه شهادت ایتمکده‌در . مقصوره‌لرك طاوانلرنده‌کی ایران طرزی نقوش وتزیینات بر اشی دها یاپیلمسی عدیم‌الامکان ، صوك درجه قیمتدار آثار اسلافدن ایکن صوکره‌دن چوق یرلرینك اوزرلرینه یاغلی بویا چکیلمش ؛ کوزك باقمقله دویه‌میه‌جغی کوزللکلر دویغوسز اللرله کفنله‌نه‌رك معدوم ایدلمشدر .

صاحبهٔ جامع مرحومه سلطان سلیم ثانینك آیاصوفیه قربنده‌کی تربه‌سنده مدفونه‌در .

ای ایدن بر ایکی کون دنیا سراینده مکان
جای آسایش دکلدر آدمه ملك جهان
خان سلیمانك اولوب معماری بومرد کزین
یاپدی برجامع ویرر فردوس اعلادن نشان
امر شاهیله قیلوب صو یوللرینه اهتمام
خضر اولوب آب حیاتی عالمه قیلدی روان
چکمجه جسرینه برطاق معلا چکدیکم
عینیدر آیینهٔ دورانده شکل کهکشان
قیلدی درت یوزدن زیاده مسجد عالی بنا
یاپدی سکسان برده جامع بوعزیز کاردان
یوزدن آرتق عمر سوردی عاقبت قیلدی وفات
یاتدیغی یری خدا قیلسون آنك باغ جنان
رحلتینك (ساعیٔ) داعی دیدی تاریخنی
کچدی بودمده جهاندن پیر معمار سنان
روحیچون احسان ایده فاتحه پیروجوان

قوجه معمار سنانك تربه و سبیلی سلیمانیه جوارنده

ایشلەنمش ویکرمی اوچ قدمەلیدر . مرکز قبەسی سکز کمر اوستنه وبو کمرلر یکرمی ایکی متره ارتفاعنده و درت متره قطرنده پایەلر اوزرینه اوطورتلمشدر ، مرکزی قبەنك قطری ١٥٠ قدم واطرافنده قرق پنجرەسی واردر . [*] اوچر شرفەلی درت منارەسندن حولی‌یه ناظر اولان ایکی منارەنك اوچر مردیونی واردر ؛ بریسی الث اوست شرفه‌یه ، ایکیسی اورته و آلت شرفه‌یه ، اوچنجیسی ایسه هر اوچنه‌ده چیقار . قبله دیوارنده اولان ایکی منارەنك یوللری برردر .

حرم قپوسی اوزرنده محکوك اولان تاریخ

قدبنی هذا المقام مجتبی	الامیر الجود سلطان الانام
اعنی سلطان سلاطین شه سلیم	مثله یبقی له دار السلام
بارك الله تعالی خیره	ضاعف الله اجره یوم القیام
صار فضل الله تاریخ الاساس	فضل یزدان کان تاریخ التمام
٩٧٦	٩٨٢

معمار سنان [*]

عثمانلی طرز معماریسنك ابتدای ظهوری (یشیل) جامع شریفنك تاریخ انشاسی اولان ٨٢٧ سنەسی اولدیغی ، موجد ومؤسسلك شرفنك جامع مذکوری انشا ایدن (الیاس بن علی) یه عائد اولدیغی (تذکرة البنیان) ده مندرج معلوماتدن مستبان اولمقده‌در . (معمار الیاس) دن صوکره (معمار محمد) ، (معمار موسی) وازجمله بایزید جامع شریفنی انشا ایدن معمار شهیر (خیرالدین) ایله بونلرك پیرولری اولان (معمار قاسم) و (معمار کمال) براقدقلری اثرلر ایله بیوك شهرت قازانمشلر وفن معماری عثمانیه‌نك اصلاح و ترقیسنه بك مهم خدمت ایتمشلر سه‌ده بتون عالم معرفتك اعترافی وجهله مرتبۀ کماله ایصال ایتمك شرفنی معمار ابدی الاشتهار قوجه سنانه براقشلردر .

[*] معمار سنان (تذکرة البنیان) ده دییورکه « خلق جهان دائرۀ امکاندن خارج دیدکارینك برسبی ایاصوفیه قبەسی کبی قبه دولت اسلامیه‌ده بنا اولنمامشدر دیو کفرۀ فجره‌نك معمار کچینمشلری مسلمانلره غلبه‌مز واردر دیرلرمش . اوقدر قبه طورعرمق غایت مشکلدر دیدکاری بو حقیرك قلبنده قالمشدی . مزبور جامع بناسنده همت ایدوب بعون الله تعالی سایۀ سلطان سلیم خانده اظهار قدرت ایدوب بوقبه‌نك آیاصوفیه قبەسندن التی ذراع قدین ودرت ذراع دربلکن زیاده ایلدم . »

[**] معمار سنانه عائد معلوماتی مشارالیهك تألیف کرده‌سی اولان (تذکرة البنیان) ده‌کی ترجمۀ حالندن اخذ ایلدك .

ادرنه ده
سلطان سليم جامعى
تشكيلات وتزيينات
معماريسيله دنيا دوردجه
بر شاه اثر اولرق
قالمقده در.

معمار كمال الدين

سلطان سليم جامع شريفى

سلطان سليم خان ثانى

بانيسى ايكنجى سلطان سليم خان ، معمارى قوجه معمار سنان معرفت پيرادر . استانبولده سليمانيه ، شهزاده كبى بر چوق معابد عاليه‌يى بنا ايتدكدن صكره تحصيل ايتديكى صنايع وبدايع عظيمه‌يى بو جامعك انشاسنه صرف ايتمشدر . ٩٧٦ ده بناسنه بدأ ايدلمش . بانيسنك ارتحال ايتديكى ٩٨٢ سنه‌سنده اكمال ايدلمشدر .

جامع شريفك داخلى على الخصوص محراب طرفى غايت نفيس چينيلرله مزين وبو چينيلرده‌كى آيات جليله و احاديث نبويه‌نك ترتيب و تحريرى بك نظر ربادر . صوماكى ستونلر اوزرينه قورولمش محتشم محفل همايونك محرابى غايت نفيس خطوط و نقوش ايله مزين و موشحدر . مؤذن محفلى جامعك وسطنده ، اون ايكى مرمر ستون اوزرينه استناد ايتديرلمشدر . التنده‌كى كوچك بر فسقيه‌دن دائما صو فوران ايدر . ترس لاله بو ستونلردن برنده منقوشدر . جامع شريفك درونده درت دانه مرمردن مصنوع كرسى واردر . منبرى مرمردن غايت مصنع اوله‌رق عرب طرزنده

بکلربکی جامع شریفی

سلطان عبدالعزیز خانك بحراً سلاملق رسم عالیسی

قدیمده صرّه آلایی ، طوپقپو سرای داخلنده

ـ قانی حقیله کوروننون دیەرك اولمالی که ـ
برسیاق اوزره آتیلمش ، صیره‌لانمش اونه‌کی
قبه‌لردن دها بوکسك ، دها واسع طورویور .
عینی هیبتلی قاناتلر کوزه تکرار اورویور .
آشار آشماز اشیکندن بو مصنع بابك ،
شو یاریم قبه ـ که پیرایه‌سیدر محرابك ـ
چاربیور چشم تماشایه . اصل قبه دکل .
شیمدی بر چفت آرایورسك اوکا : زیرا قابل
اوله‌ماز فکر تناظر کری قالسین بوراده .
او یاریم قبه‌نك ابعادی قدر ابعاده
سمت رأسنده طوران عینی مظهر بوله‌رق ،
« بو یاریم قبه‌لر البته آچیق طورمایه‌جق ،
مطلقا برلشه‌جکدر » دیه بش خطوه قدر
آتار آتماز کورویور قبه‌یی حیرتله نظر
شو بیوك قبه دایانمش او یاریم قبه‌لره
صانیلیر اولجه . . دکل ، ایشته شو درت یکپاره
غرانیتدر طاشییان باشلری اوستنده اونی .
قهرمانلرکه عصرلر بوکه‌مز بر قولنی !
معبدك ـ شمدیکی تعریفه اولورسه‌ق قائل ـ
مستطیل اولمسی ایجاب ایده‌جك ! اویله دکل :
شو ، ستونلر آنا دیوارینه باغلانمق ایچین
آره برلردن آتیلمش متعدد کمرك
دوش منقادینه شاهانه اوطورمقده اولان
قبه‌لر یوقمی‌یا ؟ اونلر بوکا ویرمز میدان ،
نزدن ایجاب ایدییور صوکره بو آواره ذهاب :
اوقدر اینجه طوتلمش‌که تناظرده حساب :
خارجاً قبه‌نك اوستندن اینن خط مماس
ایدییور هر ایکی جانبنده تمامیله تماس
طرفینده‌کی صنعتلی یاریم قبه‌لره .
آرتق ای سوکیلی قاریء ، اوطوروب اورته یره ،
جبهه دیوارینه باق ، جاملره باق ، منبره باق :

سلیمانیه کرسیسنده

محمد عاکف

شیمدی ای سوکیلی قارئ ، آزجق وقتك اکر
وارسه — ممنون اوله‌جقسین — بنی تعقیب ایدیور .
کیره‌رز قوینه دوشسه‌ك بیله شاید یورغون ،
قارشیدن باقدیغمز هیکل نورا نورك .
کوره‌جکسك : او حریمك ابدی ظلنده ،
روح صنعت اوچیور ابر سحر شکلنده !
« کوردیکم وار » دیمه ! کل برده برابر ، کوره‌لم ،
نه‌دن ؟ هایدی شادروان قاپیسندن کیره‌لم :
بر مصنع کمر ، اوستنده قوروناش توحید :
اونك آلتنده بر آیت که : خدادن تایید .
امر موقوت صلاتك بزه قطعیتنه ،
شو بر باقدیغی انسان قاپینك هیئتنه ،
اولا هر ایکی یاندن اولیور چهره‌نمون :
متناظر ایکی محراب ، ایکی آزاده ستون .
صوکره کوز یوکسلیور طوغرو یاریم قبه‌لره ،
که دایانمش بری صاغدن ، بری صولدن کمره .
استالاقیتله دونانمش او حزین سینه‌لری
اوقشایوب نور نظر ، کچدیکی آرتق ایلری ،
کلیور قسما آچیلمش ایکی هیبتلی قانات ،
که تعاریجی ، تلافیقی نه مدهش صنعت !
صانکه مولی متفکر ، قوجامان بر بینی
آچیورمش بزه کوسترمك ایچون هر یرینی .
کوریبور شیمدی نظر کیردیکی درحال ایچری :
عینی ابعاد ایله تثبیت ایدیلن قبه‌لری .
حولینك ساحهٔ عریانه بیك سایهٔ نور
دوشه‌رن بونجه کمرلرله ستونلرده ، وقور
بر تناظر بوره‌جق حده واریرکن باقانی ،
یالکز ایچ قاپینك اوستنه موضوع اولانی ،

عرب طرزنده مزينات ايله تزيين ايدلمش و بياض اوزرينه ماوى يازيلى چينيلرله قوشادلمشدر . سلطان سليمانك صندقه سى باشنده كى بياض قاووقده بالقجين قوشى توينندن چفته چه‌له‌نك واردر . اوزرينه حال حياتنده قوشانديغى غايت اينجه ومكلف ايشلنمش كرانبها شاللر اورتلمشدر .

سلطان سليمان ثانى ايله سلطان احمد ثانى‌ده عين تربه‌ده مدفوندرلر .

ايكنجى تربه حرم سلطانككدر . ديوارلرى بادم و لاله رسملرينى حاوى غايت كوزل چينيلرله قاپليدر . شايان شكراندركه ديكر برچوق تربه‌لر كبى بوده بوزولمامش عثمانى صنعتنك علويتنه شاهد اولمق ايچون بو جوهر قيمتدار اصل ياپيلديسه اويله‌جه قالمشدر .

سليمانيه جامع شريفى

سنجاغی احسان اولنور. اویله صماقی حمر کوندرکه جهانك چار کوشه‌سنده نظیری یوق اللیشر ذراع بالا عمود رعنادر. »

پجره‌لرنده‌کی رنکلی جاملر ایران محاربانده آلنان غنائمدن، محراب و منبر جهتنده‌کی جاملر ایسه سرخوش ابراهیم نامنده بر صاحب معرفتك یاپدیغی تقلیدلری ایمش که بو تقلیدلر اصللرندن دها قیمتدار ایمش. محراب، منبر و مؤذن محفلی بیاض مرمردندر. صول کوشه‌ده خنکار محفلی، درت عدد عشر خوان مقصوره‌جکاری؛ ایکی یانلرنده جماعت صفه‌لری واردر.

«قوجه معمار سنان قواعد طبیعیه‌سی‌دها صوکره‌لری کشف ایدلمش اولان عکس صدا نظریه‌سنه بو معبد عالی درونده بر جای تطبیق بوله‌رق اثر نادرینی بویله بر مزیت ایله‌ده وایه‌دار ایلمشدر.

حولیسی یکرمی درت کوچك قبه ایله مستور یان کمرلریله محاطدر. بو حولی دیکر جامعلرك حولیلرندن دها واسع ایسه‌ده جامعك درونی قدر بویوك دکلدر. اورته‌سنده اوستی قبه‌لی بر شادروان حوضی واردر. شادروانلرك صوینی دائما آشاغیدن یوقاری‌یه فوران ایتدیکی حالده بو شادروانك صولری قبه‌دن آشاغی‌یه دوکولور.

جامع شریف ۲۲۵ ایله ۲۰۵ قدم تربیعنده‌در. جوستنیان آیاصوفیه‌یی اکمال ایدوب ایچنه کیردیکی زمان سلیمان علیه‌السلامه خطاباً «ای سلیمان! ایشته بن‌سکا تفوق ایتدم» دیمش سلطان سلیمان‌ده ایمپراطور جوستنیانه تفوقی تصمیم ایتمشدی. قبهٔ کبیر مرکزیه‌سی درت آیاق اوزرینه اوطورتلمش و درت بیوك ستونه‌ده قبه‌نك یان کمرلری استناد ایتدیرلمشدر. بو جسیم قبه؛ کوچك قبه‌لرله غایت استادانه بر کومه تشکیل ایدلمش اولدیغندن آیاصوفیه‌نککندن دها کوزل و دها کوستریشلی‌در. بو معبد عالی‌یی کوره‌ن هر معمار بتون اقسامنك غایت اکمل و انفس صورتده تنظیم ایدلدیکنی، بو بنای محتشمی کوره‌ن هرکوز جسامته لطافتك فوق‌البشر بر مهارتله مزج ایدلدیکنی تقدیر و اعتراف ایدر.

جامع شریفك اوکنده‌کی مثمن‌الشکل تربه‌ده سلطان سلیمان مدفوندر. قبه ودیوارلری

سليمانيه جامع شريفى

قانونى سلطان سليمان خان

بانيسى قانونى سلطان سليمان و معمار ابدى الاشتهارى قوجه معمار سناندر . درت منارەسندن ايكيسى ايكيشر شرفەليدر . جمعاً اون شرفەلى اولمسى بانيسنك اونجى پادشاه اولديغنه اشارتدر . يازيلرى قره حصارى قوللى (حسن چلبى) نامنده بر خطاطك آثاريدر .

اتمامى تاريخى

قال عبد عابد تاريخه　　معبدالله و اسجد و اقترب ٩٦٤

اوليا چلبى ديبوركه : « بو جامع عظيمك طاش نيلگون قبەسنك تا ذروۀ اعلاسى اياصوفيه قبەسندن مدور و يدى ذراع مكه رفيع البنياد قبۀ جهان آباددر . و بو قبۀ نى مثالك چارپايۀ عمليسندن ماعدا جامعك يمين و يسارنده درت عدد صماقى مرمر ستونلر واركه هر برى اوز مصر خزينەسى قيمت ايدوب مصر ديارنده بر قديم شهردن نيل ايله اسكندريەيه ، آندن (قرنجه قپودان) صال كميلره تحميل ايدوب موافق ايام ايله اسلامبولده اون قپانه كتيروب آندن وقا ميدانه آندن سليمانيه جامعنده (قرنجه قپودان) درت عدد ستونلرى سليمان خانه تسليم ايتدكده :

قرنجەلر بودين چكمش چكركدك سليمانه ✳ سزه لايق نەمز واردر قبول ايله فقيرانه

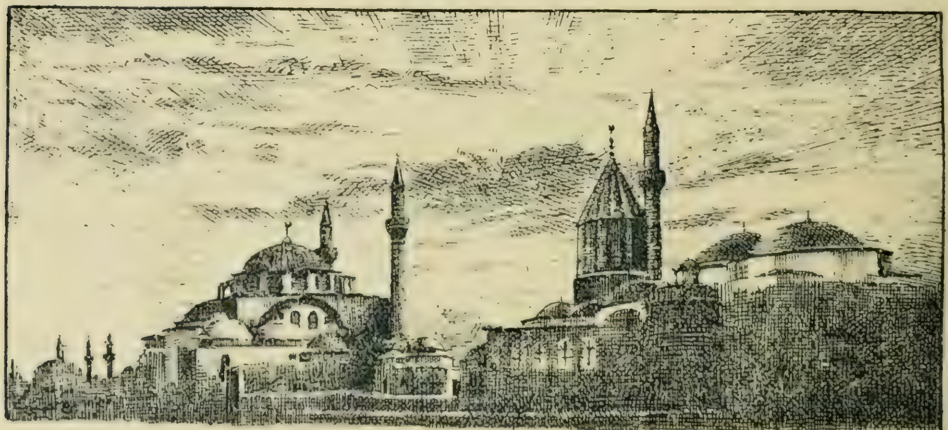
ديدكده سليمان خان حظ ايدوب خدمتى مقابلەسنده قرنجه قپودانه قدرنجه يالانلى جزيرەسى

زمان حالا نمازگاه فقرا اولان مسجد شریفی بنا ، بهاءالدین ولد قدس سره الصمد حضرتلرینه عائد مدرسهٔ عالی‌یی تجدید و درگاه شریفك اتصالنده‌كی ایكی مناره‌لی جامع انوار لامع ایله عمارت و مدرسه‌یی بنا ایلمشلردر .

١٠٦٠ تاریخنده درگاه شریفك تعمیرینه ملك احمد پاشا تعیین ایدلمشدی . سماعخانه‌یی كندك احمد پاشا بنا ایتدیرمش و قبلهٔ مطهرهٔ حضرت مولانانك سر عالیلری مقامنده‌كی ٦٥ قیه ثقلتنده ، اون آلتی مومی شمعدان پاشای مشارالیه طرفندن وقف ایدلمشدر . تربهٔ شریفك اوچ طرفنده‌كی پایه‌لر سلطان سلیم خان ثانینك اثر خیریدر . سلطان مصطفی ثانی طرفندن قبهٔ حضرانك تعمیرینه تعیین بیوریلان كوپریلیلردن صدر اسبق عموجه زاده حسین پاشا قبهٔ حضرا ایله دائراً مادار استانهٔ جناب مولانایی تعمیر و قلوب فقرانی تطییب ایلمشدر . (١١١٠)

قبهٔ حضرانك قبله جهتنده‌كی دیوارده غایت نظر ربا چینی كتابه‌ده « نقشه القبة الخضرا علی ید اضعف العباد المولوی عبدالرحمن بن محمد الخابی فی ایام دولة سلطان بایزید ابن محمد خان ... » عباره‌سی یازیلیدر .

سلطان عبدالحمید خان ثانی حضرتلری دخی تربهٔ شریفه ایله مسجد مباركی صورت مكمله‌ده تعمیر و تزیین و سماعخانه‌یی دخی توسیع ایلمشلردر .

قبهٔ خضرا و سلطان سلیم جامع شریفی

شمس ایله خلوتگاه جمعیتده مستغرق انوار جمال احدیت اولمشلر ، اوچ آی اکل وشربه محتاج اولمدقلری کبی نقض وضوء ایجاب ایده جك ضروریات بشریه ده بیله بولنمامشلردی . وخلوتخانه لرینه مخدوم مکرملری حضرت ولد ایله صلاح الدین قدس سرها دن ماعدا کیمسه داخل اولمامشدر . ایام خلوتك ختامندن صکره عشق الهی شوقی ایله آرام ایده میه رك بر دیره که صاریلیر دونر ونای وتوبلك آوازه سیله وجده کلیرلردی . طریق مولویه ده کی سماعك مبدأی بودر

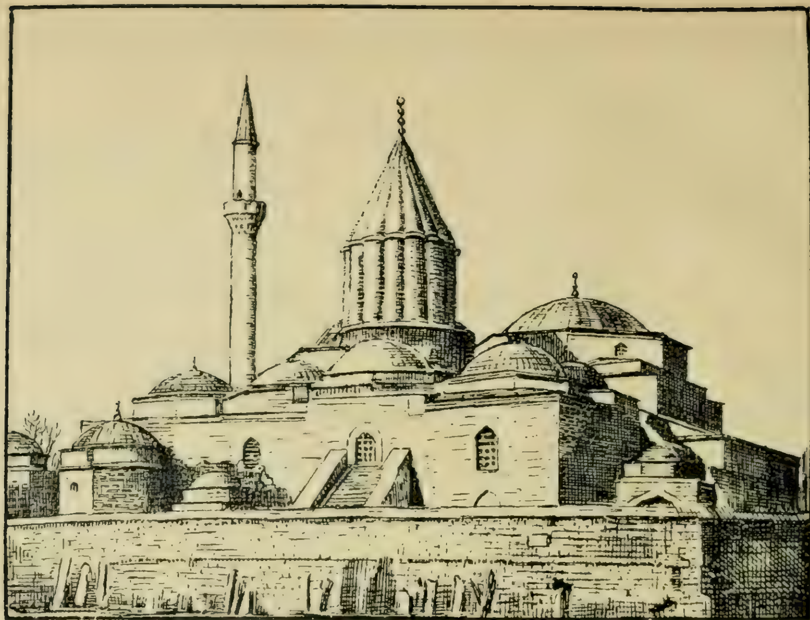
بوحالی کسب ایتدکدن صکره ادبیاتده برمقام سرافراز احراز ایدن ومتصوفانده امثالی اولمیان « مثنوی شریفی » یازمش ، وهر بر مصرعی عشق الهینك بر تصویر علنیسی حکمنده اولان اشعار کثیره یی سویلمشدر . دیوان اشعاری ۳۰ بیك و « مثنوی » سی ۴۷ بیکدن زیاده بیتی جامعدر . ٦٧٢ تاریخنده ٦٩ یاشنده ارتحال ایتمشدر .

حضرت خداوندکارك اوصاف وکراماتی تفصیلاتیله اوکرنمکی ارزو ایدنلر سپهسالار ترجمه سی ، مناقب العارفین ، الثواقب فی المناقب وحدیقة الانبیاء جزؤلرینه مراجعت بیورسونلر .

اوغلی سلطان ولد پدرینك ترجمهٔ حالنی یازمش وطریقت مولویه نك ارکانی تأسیس ایتمشدر . نسلی الیوم قونیه ده باقیدر ، اکبر وارشدلری چلبی عنوانیله حضرت مولانك پوستنه اوتورر : وسلاطین عثمانیه یه جلوسلرینی متعاقب قلنجلرینی قوشاتمق بونلره عائد بر وظیفه در .

سلاطین عظام آل عثمان حضراتی ممالك محروسهٔ شاهانه لرینك هر طرفنده ناقابل تعداد آثار دینیه وجوده کتیردکلری کبی مکهٔ مکرمه ، مدینهٔ منوره ، قدس شریف وبغداد کبی بلاد مقدسه وممالك سائرهٔ اسلامیه ده موجود بیکلرجه جوامع شریفه ومقامات جلیله یی تجدید وتعمیر ایله آثار اسلامیه نك بوکونه قدر محافظه سی اوغرنده شایان حیرت فداکارلقلر وهمتلرده بولنمشلردر . ازجمله قونیه ده جناب مولانانك آستان فیض آشیاننده روان پاك حضرت مولانایی خوشنود ایده جك آثار مبروکه تأسیس بیورمشلردر .

سلطان بایزید ولی تربهٔ طاهرهٔ حضرت مولاناده کی صندوقه لری تجدید وکرانبها قماشلرله تزیین بیورمشلر . سلطان سلیمان اول عراق سفرینه اثنای عزیمتنده قونیه یه اوغرادقلری

مرقد سعادت حضرت مولانا

مولانا جلال الدين رومی

محبوب جناب خدا ، قطب دائرهٔ عرفا ، نور دیدهٔ اهل دین ، مولانا جلال الدين خراسانك (بلخ) شهرنده ٦٠٤ تاريخنده قدمنهادهٔ عالم شهود اولمشدر . نسب عالیلری حضرت صديق اكبر افندمزه منتهی اولور . ملوك خوارزم مشاهيدن (جلال الدين محمد) حضرت مولانانك پدر عالیلری سلطان العلما (محمد بهاء الدين) حضرتلرينك حلقهٔ وعظ وتدريسنده حددن افزون بر جمعيت كثيره كوره رك اظهار آثار ناخشنودی ايلديكندن مولانا بهاء الدين هنوز آلتی ياشلرنده اولان اوغلی جلال الدينی آله رق بغداده واورادن حجازه عزيمت ايتمشلردی . حجازدن عودتلرنده برمدت شامده وارزنجانده قالدقدن صكره سلطان (علاء الدين سلجوقی) نك دعوت ورجاسی اوزرينه قونيه يه كله رك اوراده توطن ايلمشلردر .

حضرت خداوندكار قدس سره الكردكار معارف باطنيه يی اولا پدر والاكهرلری سلطان العلما (بهاء الدين) حضرتلرندن تلقی وصحبتلری آوان طفوليتلرندن اواسط حاللرينه قدر (سيد برهان الدين ترمذی) قدس سره العزيز حضرتلرندن واقع اولمشدر . مظهر انوار شمس حقيقت جناب (شمس الدين تبريزی) مأموريت غيبيه لری مقتضاسنجه قونيه يه كله رك حضرت مولانايی واصل اقصای كمال ايتمشدر . حضرت مولانا جناب

دکزینه قپودان ۹٦۰ تاریخ وفاتیدر . طریق بایرامیه‌دن آبازه شیخی دیمکله معروف صاری بابا زاده سید عبدالرحیم قیصری دخی بوراده مدفوندر . ۱۰٤۷ ده شهیداً ارتحال ایتمشدر .

مهر ماه سلطان (حدوث موت) ۹٦٤ تاریخنده ارتحال ایتمش و سلیمانیه‌ده پدرلرینك تربه‌سنه دفن ایدلمشدر .

ادرنه قپوسنده دخی جامع شریفی و دها برچوق خیرات و مبراتی واردر . مکهٔ مکرمه‌ده (عین زبیده) یی شهرك ایچنه قدر اجرا ایدن سلطان مشار الیها حضرتلریدر .

مهرماه سلطانك ادرنه قپوسنده‌کی جامع شریفی ده جوامع عالیه‌دن اولوب محراب، منبر و محفلی غایت مصنعدر . ایکی مدرسه‌سی ، مکتب و چفته حمامی واردر . مکتبك اوکنده حلیه صاحبی (خاقانی محمد بك) اتصالنده‌کی تربه‌ده بعض اتباعیله رستم پاشانك داماذی احمد پاشا مدفوندر . جامعك حرم دیواری ایچنده و قلعه مقابلنده غزاة فتحدن برذاتك مرقدی واردر . برعصر مقدم وقوعبولان برحرکت ارضده مناره‌سی رخنه‌دار اولمقله اون سکز قدمه‌سی هدم اولنه‌رق قیصه براقلمش و ۳۰۷ تاریخنده‌کی حرکت ارضده پك زیاده خراب اولمش اولان جامع شریف ایله مناره‌سی سلطان عبدالحمید خان طرفندن مجدداً تعمیر ایدلمشدر .

مهرماه سلطان جامع شریفی

ادرنه قپوسنده

ابو الفتوح سلیمان خان قانونی　　ایدوب بو معبدی شهزاده‌سی ایچون انشا

او شاهزاده‌نك اسم شریفنه نسبت　　قونلدی نامی جهانگیر جامعی حتی

جناب شیخ مکرم حسن افندی کیم　　یگانه پیر رشادت سمیر ایدی حقا

ویروب بو جایه شرف بیك یکرمی سالنده　　مقامن ایتدی تمام اللی درت ییل احیا

طریق فیض اثر خلوتیدن ارشادی　　نیجه مریده ویردی نصاب عز وعلا

محل ذکر وعبادت ایکن بو جای لطیف　　لحوق سنین، ایدوب اول ذات اکمل عزم بقا

زمان زمان دخی بش دفعه محترق اولدی　　خدایه شکر بو کره ینه اولندی بنا

باق ایشته سایهٔ عبدالحمید خانیده　　عماری اسکیلرندن‌ده اولدی چوق اعلا

صلاة خمسه‌ده هر ذکر حق عقیبنده　　ایدلسون اول شه ذیشانه بونده خیر دعا

شیخ شیمدی شو آلتنجیدر دیدم تاریخ　　نجا یاپیلدی متین اشبو جامع رعنا

١٣٠٧

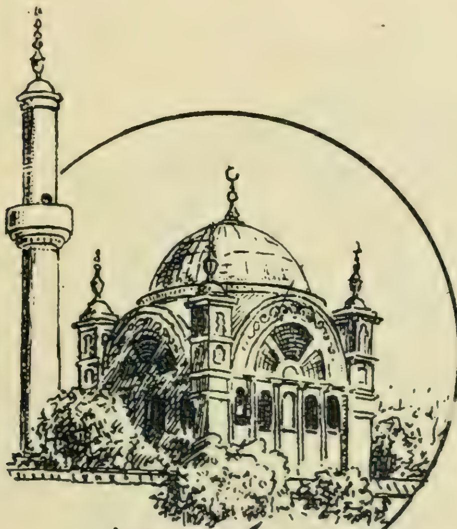

مهرماه سلطان جامع شریفی

سلطان سلیمان خان اولك یکتا کریمه‌سی ورستم پاشانك حلیله‌سی مهر ماه سلطان بنا ایتدیرمشدر. تاریخ اکمالی ٩٥٤در. مدرسه‌سی، مکتب وعمارتی واردر. بو جامع شریفك محرابی او کنده رستم پاشانك برادری قپودان دریا غازی سنان پاشا مدفوندر: «طالدی رحمت

درت نیم قبه ایله قبهٔ کبیری درت مثمن ستونه استناد ایتدیرلمشدر . قبه‌سی غایت موزون و مناره‌لری دیگر جوامع شریفه‌نك مناره‌لرندن دها زیاده مصنعدر . عمارت ، تابخانه ، مدرسه ومکتبی واردر . معمارسنان معرفتیله ۹۵۰ ده بناسنه مباشرت اولنمش و۹۵۵ ده اکمال ایدلمشدر . بیوك قپوسی اوزرنده‌کی تاریخی شودر : « معبد رسول امت مبین ۹۵۵ »

جامعك اوکنده‌کی غایت نفیس ایرانکاری چینیلرله مزین تربه‌ده شهزاده محمد مدفوندر . وفاتنه پدری بوتاریخی سویلمشدر : « شهزاده‌لر گزیده‌سی سلطان محمدم »

جهانگیر جامع شریفی

پدری طرفندن صندوقه‌سی اوزرینه تبرکاً برتخت عالی قونلمشدر . شهزاده مرحومك صاغنده برادری (جهانگیر) سلطان صول طرفنده (هماشاه) سلطان مدفوندر . برتربه‌ده دخی شهزاده (سلطان محمود) والده‌سیله مدفوندر. صاحب جامعك کریمه‌سی هماشاهك قیزی فاطمه خانم ایله‌زوجه‌سی محمدبك دخی اوراده‌در .

پادشاه مشارالیه حضرتلری بو تربه‌ده مدفون اولان جهانگیر سلطانك روحی ایچون‌ده معمارسنانه طوپخانه فوقنده‌کی جامع شریفی بنا ایتدیرمشدی .

جهانگیر جامعی مکرراً یانه‌رق یکیدن یاپیلمش و ۱۲۳۸ ده وقوعبولان طوپخانه حریق کبیرنده محترق اولمسی اوزرینه اوزمانده صدر اعظم بولنان سلاحدار علی‌پاشا طرفندن توسیعاً بنا ایدلمش ایسه‌ده مرور زمانله ینه خرابه یوز طوتدیغندن سلطان عبدالحمید خان ثانینك همم دیاتپرورانه‌لریله مکملاً تعمیر ایدلمشدر. محفل همایون ومکتب صبیانی واردر . حولیسنك قرینده‌کی زاویه‌ده‌وقتیله بوزاویه‌نك شیخی اولان قطب العارفین جهانگیری حسن افندی مدفوندر . جامع شریفك قپوسی بالاسنه تاریخ آتی تسطیر قلنمشدر .

بیوریلان مراسم تعظیمیهٔ کشادی حقنده (تاریخ عطا) تفصیلات آتیه‌یی اعطا ایلیور :

صلاة ظهردن ایکی ساعت اول بیت شریف مذکوره مثوای همایونده خاص اوطه‌لیلر خرقهٔ سعادتك سیمدن معمول یالدیزلی بیوك صندوقه‌سنی کموش سهپا اوزرندن آله‌رق شطرنج واری بربری اوزرینه موضوع صوم صیره‌ملی و ساده‌لر اوزرینه وضع ایله نزد همایونده‌کی آلتون مفتاح ایله کشاد اولنه‌رق درون منورنده اولان یدی عدد آغیر حریر یشیل قطیفه اوزرینه صوم صیرمه و اینجی ایشله‌مه‌لی، اکلی شریدلی بوغچه‌لرك شریدلری چوزلدکده اوزرندن آچیلیر ایکی قنادلی زر خالصدن مصنوع چکمجه یعنی ایکنجی محفظهٔ جلیله‌سی ینه نزد شاهانه‌ده محفوظ اولان آلتون آناختار ایله آچیلیر و کافهٔ خاص اوطه‌لیلر حضور همایونده بولندقلری و امام اول و ثانی افندیلر ایله آغالردن اولان خاص اوطه امامی و دها صداسی کوزل مؤذنلر قاعدً لاینقطع قرآن عظیم‌الشان تلاوت ایلدکلری حالده ابتدا ذات پاك خلافتپناهی جانب قدسی مناقبلرندن و بعده ارزانی بیوریلان اشارته امتثالاً سائر ذوات طرفلرندن زیارت و تلثیم ایدیلوب زیارت رسم عالیسی ختامنده دخی صندوقهٔ سعادت ید مؤیدهٔ حضرت پادشاهی ایله تقفیل و محل محترمنه توصیل اولنور .

شهزاده جامع شریفی

بو جامع شریفی سلطان سلیمان خان اول شهزاده‌سی سلطان محمدك نامنه بنا ایتمشدر .

سیف ابوطلحه ، لوائین امامین ، تاج ویس القرانی ، کلام قدیم با خط عثمان بن عفان ، کلام قدیم با خط امام علی ، مصحف شریف با خط زین العابدین ، مفتاح بیت اعظم ، میزاب زر ، باب اتوبه فنادی ، مقام ابراهیمك سیم قپاغی ، بر پارچه بالچیق ، غسل نبوی صوین)

اشبو امانات و تبرکات جلیله‌نك هر بری برر غلاف سیمین ایچنده و خرقهٔ شریفه دخی بر صندوقچه درونینده محفوظاً تحت اوطه‌سنده و امانات سائره دخی بو اوطه‌نك راف و جدارلرنده بر محل تعظیمه وضع اولنمشدر .

١٠٢٢ سنه‌سنده دکیشدیریلان میزاب زرك اسکیسی ایله حجرهٔ معطره‌ده برچوق زمانلر مضجع سعادته مجاورتله اکتساب شرف عظیم ایتمش اولان (کوکب دری) و سطح کعبة الله تعمیرنده چیقاریلان کراسته اسکیلرندن سلطان احمد خان ایچون اعمال اولنان عصای شریف . هدیهٔ نفیسه‌سی دخی تحت اوطه‌سنده محفوظدر .

« مرآت مکه »

امانات جلیله‌نك موضوع محفظهٔ تکریم اولدیغی دائرهٔ قدسیت باهره جنتمکان سلطان سلیم اولك تأسیس کرده‌سیدر . [*] خرقهٔ سید الانام دائرهٔ فاخره‌سنه داخل اولمق شرف جهان قیمتنه نائل و مثوبات زیارتله مغبوط الامائل اولان ذواته ویریلان کنارلری :

« خرقهٔ حضرت فخر رسله
أطلس چرخ اوله‌ماز پای انداز
یوز سوروب زیلنه تقبیل ایدرك
قیل شفیع الامه عرض نیاز »

قطعهٔ بلیغه‌سیله مزین دستماللر دخی برنجی خلیفهٔ عثمانی جنت سلیمك آثار تقوی پرورانه‌سیدر .

خرقهٔ سعادت دائرهٔ فاخره‌سنك مدخلی

وقتیله خرقهٔ سعادتك شهر رمضانك اون بشنجی کونی اجرا

[*] مناقب اسلام - احمد راسم

اولان متحیزان سادات کرام ایله هیئت سلطنت ودیانت درحال تصدیق وتبریکه اعتنا ایتلریله بوصورت مسعوده ایله تلقیٔ خلافت کبریایه موفق اوله‌رق پادشاهلقله اجتماع ایدن امامت وخلافت واتباع احکام شریعت سنای شوکت اسلامیه وسلطنت سنیهٔ عثمانیه‌یه باعث تحکیم متانت اولمشدر . ٩٢٢ رجب الی اخرالادوار پایدار وبرقرار بیورسون . »

شریف ابونمی حضرتلرینك سلطان سلیم خان حضرتلرینه تسلیم ایلدیکی تبرکات نبویه‌نك نه‌لردن عبارت اولدیغی معلوم دکلسه‌ده خرقهٔ سعادت دائره‌سنده جمع ایدلمش اولان تبرکات متبرکه‌یی « مرأت الحرمین » دن نقلاً آتی‌یه درج ایلدك :

خرقهٔ سعادت دائره‌سنده بولنان تبرکات جلیله

(بر عدد دندان رباعیهٔ سعادت ، قدم سعادت نشانه‌سنی حامل بر حجر شریف ، ایکی نعلین سعادت (بر تکی دور عبدالعزیزده ورود ایتمشدر) ، خرقهٔ شریف نبوی [٭] ، سجادهٔ لطیف پیغمبری ، سجادهٔ صدیق اکبر ، لوای سعادت احتوای جناب رسالتپناهی [٭٭] ، بر قبضه سیف نبی ، بر قوس پیغمبری ، ایکی عصای شریف (بری حضرت شعیب علیه السلامکدر) ، تجرهٔ حضرت نوح ، قزغان حضرت ابراهیم ، قمیص حضرت یوسف ، رأس شریف حضرت ذکریا ، سیف حضرت داود ، قمیص خون آلود سیدالشهدا ، قمیص حضرت فخرالنسا ، لوای چهار یار گزین ، مشارالیهمك عمامه‌لری ، تسبیحلری ، درت قبضه سیوف چهار یار ، آلتی قبضه سیوف عشرهٔ مبشره ، سیف جعفر طیار ، سیف خالد بن زید ، سیف معاز بن جبل ، سیف شرجبیل بن حسین ،

[٭] حق عالیٔ پیغمبریده نالایق اشعار سویلدیکی ایچون قانی هدر ایدلمش اولان (کعب بن زهیر) رسالتمآب افندیمزك طائفدن عودتلرنده

انبئت ان رسول‌الله او عدنی
والعفو عند رسول‌الله مأمول

ترانهٔ نیازکارانه‌سیله حضور سعادتلرینه داخل اولمش و رسالتپناه افندمزك مدحنی متضمن انشاد ایلدیکی قصیدهٔ مشهوره‌سنی اوقویه‌رق اظهار اسلام ایلمکله جرم سابقی عفو بیورلدقدن ماعدا فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری کمال تقدیرلرندن مبارك آرقه‌لرنده‌کی برده‌یی چیقاروب کعبك آرقه‌سنه آتمش وبو مناسبتله مذکور قصیده (قصیدهٔ برده) دیو شهرت بولمشدی . جناب کعبه احسان بیوریلان بردهٔ شریفه‌یی خلفای امویه کعبك ورثه‌سندن اشترا ایتمش وبالاخره عباسیه و ملوك مصریه‌یه انتقال ایلمش و نهایت جنتمکان سلطان سلیم خان اوله تسلیم اولنمشدر .

[٭٭] سنجاق شریف اوائلده سلاطین مصریه اداره‌سنده اولان شام حکومتی خزینه‌سنده حفظ اولنوردی . سلطان سلیم اول اقلیم عربی فتح ایلدیکی زمان ینه محلنده محافظه‌سنی تصویب بیورمشلر ایسه‌ده اکثر محاربه‌لرده کتوریله‌رك مظهر نصر و ظفر اولندیغی اجلدن سلطان مراد ثالث ١١٠٠ سنه‌سی حلالنده درسعادته کتیروب خرقهٔ سعادت اوطه‌سنه قویدیلر . « مرأت مکه »

خلافت جلیلهٔ اسلامیه و امانات مقدسه

سلطان سلیم اول حلبی فتح ایله ایلك جمعه نمازینی (ملك الظاهر) جامع شریفنده ادا ایدرکن — او آنه دکین منبرلرده نام ملوکه «مالك الحرمین الشریفین» جمله‌سی ترديف ایدیله کلدیکندن خطیب منبرده نام سلیمیده «مالك الحرمین الشریفین» وصفیله یاد ایدر ایتمز :

— حرمینك مالکی اولمق نه حدمدر ؟ بن حرمینك خدمتکاری اولمقله افتخار ایدرم . « بنی خادم الحرمین الشریفین » دیه یاد ایدیکز . خطابنده بولنمشلردر .

مصر اقلیمنك تسخیرینی متعاقب ملوك مصریه‌نك آره‌سنده تبدل سلطنت وقوعنده رسماً اجازت ویرمك کبی یالکز برنفوذ روحانیسی قالمش اولان خلفای عباسیه‌دن (متوکل علی الله ثالث) مودوع عهدهٔ امانتی اولان امر جلیل خلافتی سلطان سلیم خان حضرتلرینه تودیع ایله سایهٔ حمایتنه دخالت ایلشدی .

او اثناده اباعن جد حرمین محترمین حاکمی و ملوك چراکسه تابعیتنده بولنان شریف سید برکات اون اوچ یاشنده اوغلی شریف ابو نمی‌یی مصره کوندرمش و بعض تبرکات مسعودهٔ نبویه ایله مفتاح بیت الله‌ی بالتسلیم سلطان سلیم خانك خلافتنی تصدیق و عرض بیعت ایلشدر . ٩١٣

سلطان سلیم حضرتلری امانات مبروکهٔ نبویه‌یه مظهریتندن آشوری محظوظ اولدقلرندن شریف محمد ابو نمی‌یه فوق العاده رعایت و الباس خلعت ایله اعاده و پدرلری شریف ابو البرکات حضرتلرینه عطایای کثیره احسان . سکان حرم جلیل الشانی تلطیف بیورمشلردی .

امر جلیل خلافتك سلطنت عثمانیه‌یه انتقالنی تاریخلرمز شو صورتله قید ایتمکده‌در :

خاقان جلادت عنوان ، یاوز سلطان سلیم خان حضرتلری خلیفهٔ عباسی اوچنجی متوکلی درسعادته کتیردکدن صوکره آیاصوفیه جامع شریفنده غایت مکمل بر جمعیت عالیده خلیفهٔ مشار الیه منبره صعود و شهنشاه خلافتپناه حضرتلرینك جمعیت جلیلهٔ اسلامیه خلافت باسعادتی حقنده موهوب من عندالله بیوردقلری استعداد و استحقاق عالیسنی بالاعتراف خلافت اسلامیه‌نك ذات حضرت پادشاهیلری عهدهٔ بحر الاقتدار عالیسنه علی طریق التوارث ترك و فراغ ایلدکاری معان ظهورنده‌کی مراجعهٔ رسمیهٔ خلافت عظمای ید ودیعتلریله دوش ملوکانه‌لرینه اکسا ، اول مجلس اقدسده موجود

سلطان سلیم جامع شریفی

یاوز سلطان سلیم خان

بانیسی سلطان سلیمان خان قانونیدر . ۹۲۹ ده اکمال اولنمشدر . بر طرفی بیزانس زمانندن قالمه درین صهریج یری ، برطرفی چقور بوستان ، برجهتی ده قرق مردیوندیلهن اللی درت قدمه ایله اینیلور اوچورم بریردر . معمار سنان بو عارضه‌لی یرده جامع شریفک زلزله‌دن مصون قالمسی ایچون بنانی پك یوکسك طوتمه‌مش واو معظم قبه‌یی ستونسز اوله‌رق درت دیوار اوزرینه اوطورتمشدر . منبر و محراب بیاض مرمردن ساده کوزلدر . حولیسنك اورته‌سنده فواره‌لی ابدست حوضی واردر ، اوزرینه مراد رابع سکز ستون اوزرینه برسیوری قبه یاپدرمشدر . دیشاریسنده آغاجلقلی جسیم بر خارجی حولی دها واردر . قبله‌سنده تربه قپوسی . غربنده چارشی قپوسی ، شمالنده قرق مردیون قپوسی اولمق اوزره اوچ قپوسی موجوددر .

محرابك اوکنده‌کی تربه سلطان سلیمکدر . دیکر اوچ تربه‌دن بریسنده سلطان سلیمك کریمه‌سی خدیجه سلطان ایله آنك قزی . ایکنجیسنده سلطان سلیمانك والده‌سی حفصه سلطان ایله سلطان سلیمانك مراد ، محمود و عبدالله اسمنده اوچ شهزاده‌سی و برقادین مدفوندر . اوچنجی تربه سلطان عبدالمجید مرحومکدر .

نه قبولك طاعته ، عباده ، نه ردك كناهه ، معصيته كوره‌در ! كيمنك اعمالى بهشتيدر ، كندى دوزخى ! كيمنك افعالى دوزخيدر ، كندى بهشتى ! سابقهٔ ازلده نه يازدكسه او اولور . خاتمهٔ عمره نه معلق ايسه او ايريشور .

الهى ! نيجه‌لر اصحاب رياضت و عمل سابقهٔ ازلده اشقيادن ! و نيجه‌لر معتكف لات و هبل خاتمهٔ عمرده سعدادن ! . . . . الهى ! پاك قوللرك سندن نصل اميد وار ايسه نى پاك انلردن زياده مستند عاطفت‌درلر . و اكر مطيع قوللرك طاعتلرينه كووه‌نيرلرسه عاصيلرك دخى كرمكه طيانيرلر .

الهى ! اكر قبول قابليته كوره ايسه قابليت سندن . و اكر رد استعداده موقوف ايسه استعداد كيمدن ؟ الهى ! عشق مست و حيرانلرى عدمدن وجوده سرخوش وباده نوشان چيقمشلردر ؛ و محبتك آواره و سركردانلرى ازل اقليمندن بى هوش و دستار كشان كلمشلردر ، . . . »

سنان پاشا

صاحب تضرع خواجه سنان پاشا فاتح سلطان محمد خانه معلم و نديم خاص وصوكره وزير اولمشدر . وزير ايكن كرسى‌يه چيقوب وعظ ايدردى . هدايه‌دن طهارته دائر رساله‌سى واردر . ولادتى ٨٤٤ ارتحالى ٨٩١ سنهٔ هجريه‌سنده‌در .

تضرعات متصوفانه

[خواجه سنان پاشانك]

الهی ! بن یوق ایکن نه اوله‌جغمی ، و بنی یاراتمه‌دن نه ایده‌جکمی بیلوردك ! بنم نه قوللغه یاپیشه‌جغمی باشمه یازمش، نه یوله کیده‌جکمی ازلده بیلمش ایدك ! اکر ازلده قوللغه قبول ایتدکسه فضل سنکدر ؛ نعمت بکا . اگر رد ایلدکسه عدل سنکدر : حسرت بکا .

الهی ! بو ترتیب عوالم غیب و شهادت و بو نظام حضرت عزت و جلادت بر سلسله‌در ، که بر اوجی لم‌یزلده و بر اوجی لایزالده‌در . و بر دیزیدرکه بر طرفی عیانده و بر طرفی مثالده‌در . مادام ، که اول اوجندن تحریك ایدلیه بو اوجی حرکت ایتمز. هر نیك بختلق و بدبختلق ، که دوران سورر ، جراید تقدیر قدمه یازلمشدر . و هر خلعت ، که انسان کیر ، خیاطت خانهٔ ازلده بیچلمشدر .

الهی ! عاصیلرك معصیته قدرت ویا کناهه آلت نرده بولوردی ، سن ابذال ایتمه‌سه‌ك! ویاعابدلرك عبادته قوت وطاعته استطاعت نره‌ده بولوردی، سن ارشاد ایتمه‌سه‌ك !

الهی ! طوتهلم شیطان آدمه زرق ایتدی ، یااول بغدایی آدمه کیم رزق ایتدی؟...

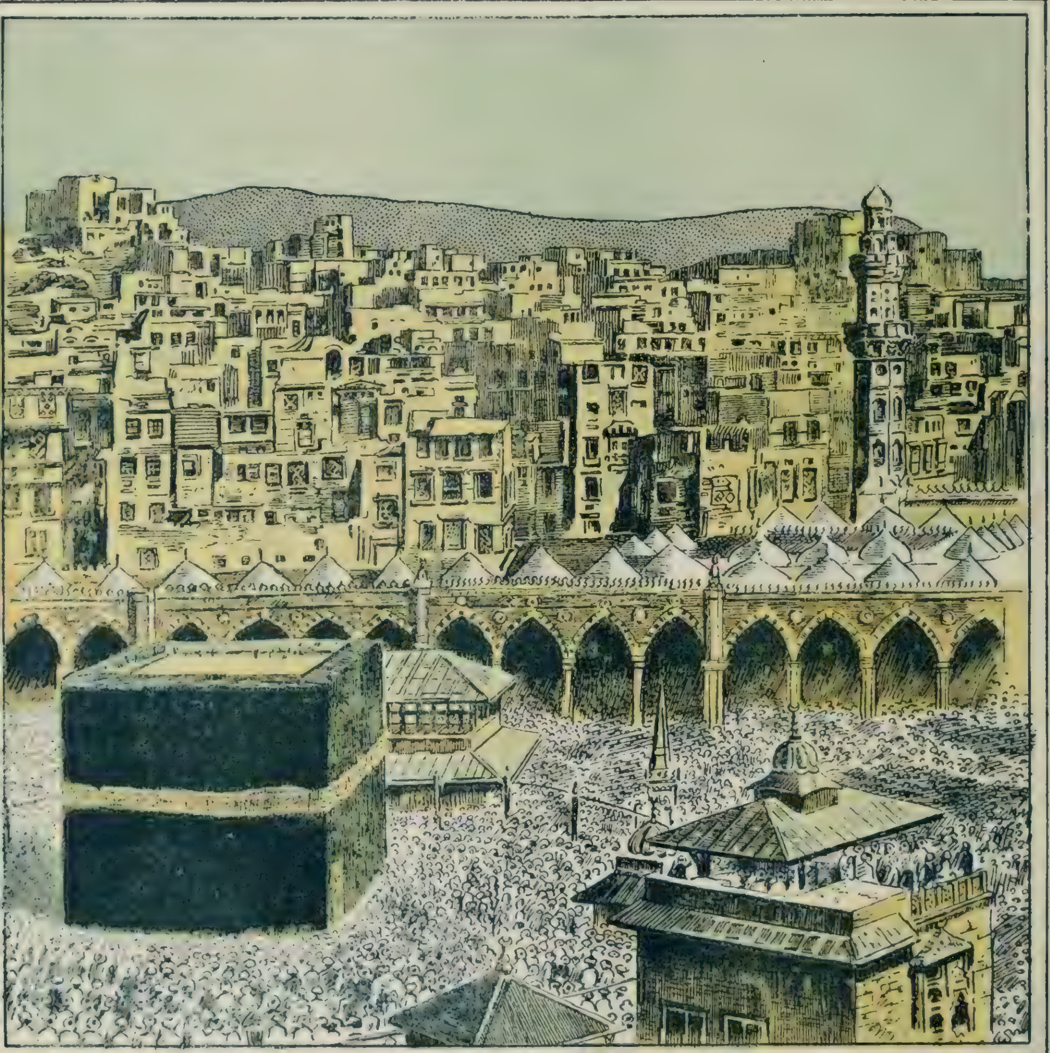
الهی! مقام محمودیت مرتبه‌سنی حبیبکه وردك، اما شفاعتی کندی رضاکه موقوف ایلدك ، که « من‌ذالذی یشفع عنده الا باذنه »

الهی ! هدایت کلیدنی اول سروره تسلیم ایتدك ، اما هدایتی ینه مشیتکه تعلیق ایلدك ، که « لاتهدی من احببت و لکن‌الله یهدی من یشاء »

الهی ! هدایت اول حضرتك النده اولسه ایدی ابو طالب جهنمده حریقمی اولوردی ؟ و اکر نوح ایستدیکنی حمایت ایلیه بیلسه‌یدی کوزینك اوکنده اوغلی غریقمی اولوردی ؟ .

لوطك پیغمبرلکی عورتنه باعث سعادت ، فرعونك کفری آسیه‌یه مورث شقاوت اولدیمی ؟

الهی ! قبول سندن ، رد سندن ، الهی! شفاسندن، دردسندن . الهی ! هر کیمی قبول ایدرسه‌ك عزیز ایدرسك ، هر نه قدر خسیس ایسه ! هر کیمی رد ایدرسه‌ك حقیر ایدرسك ، ولو نه قدر نفیس ایسه ! هر کیمی دیلرسه‌ك اختیار ایدرسك ، که « و ربك یخلق مایشاء ویختار » و هر کیمی دیله‌مزسه‌ك خوار ایدرسك ، که « ومن یجعل‌الله نوراً فماله من‌نور » .

كعبهٔ معظمه

بايزيد ويا اسكی عمارت جامع شريفی

ادرنه‌ده

سلطان بايزيد ولی طرفندن طونجه نهری كنارنده درت ديوار اوزرينه بر قبه اوله‌رق بنا اولنمش بی‌نظير بر جامع لطيفدر. تاريخ اتمامی: خير جميل — حرم بنا — ۸۹۳. محرابنك ايكی طرفنده‌كی كبير شمعدانلر شايان تماشادر. معمار كمال‌الدين بكك تصوير افكار غزته‌سنده بو جامع شريفه دائر يازدقلرينی زيرده عيناً درج ايلدك:

«بيوك و يوكسك قبه‌سنك اطرافنه طوپلانان و مهارت معماريه ايله برلشديريلن دارالفضلا و علماسيله، واسع و منتظم عمارتيله باشلی باشنه خارجاً و داخلاً بيوك بر اثر معرفت اولان بيمارخانه‌سيله و كوزل مدرسه‌سيله، ديركلی حوليلری، بيوك مزين قپولری چشمه‌لری ايله تكميل ملی صنايع معماريه‌نك و اوزمانه قدر ترقی ايتديريلن ملی هنرلرك مجمعی، كتاب مفصلیدر. قدرت فنيه و علميه‌نك واصل اولديغی يوكسك درجه‌لری كوسترن بو هيئت معماريه‌ده هر درلو تورك معماريسی مطالعه اولنه‌رق اوكرنيله بيلير.»

جامع شریف . مطبوعیت معماریه‌سیله بنام اولدیغی کبی مناره‌لرینک موزونیتی و آره‌لرنده‌کی آچیقلغك زیاده‌لکندن ماعدا تزیینده اك بیوك خطوط ومرسماتی احتوا ایتمکله‌ده معروفدر .

اتصالنده‌کی کتبخانه « کتابخانهٔ اعلا ١١٨٢ » ده شیخ الاسلام ولی افندی طرفندن تأسیس ایدلمشدر . قپوسی جامع شریف داخلنده‌در .

سلطان بایزید ولینك تربه‌سی مخدوم مکرملری یاوز سلطان سلیم طرفندن بنا ایدلمشدر . جوارنده‌کی جاده‌یه ناظر کوچوك تربه‌ده صدر شهیر مصطفی رشید پاشا مدفوندر

جامع شریفك کشادی کونی حضور همایونده حاجی بیرام ولی طریقنه منسوب سوریحصارلی (یوسف بابا) وعظ ایتمش و نصایح مؤثره‌سندن اوچ خریستیان اهتدا ایتمکله پادشاه حضرتلری یوسف بابایه انعام واحسانده بولنمش و حج شریفه عزیمت ایدرکن کندیسنی کورمه‌سنی فرمان بیورمشدی . امر پادشاهی‌یی ایفا ایلدکلرنده سلطان بایزید بر مقدار آلتون چیقارمش (بونی الم امکیله حاصل اولمش بر مال حلالدر . بونی روضهٔ مطهره‌ده‌کی قنادیلك تزیینه صرف ایلیه‌سك ! بایزید نام مذنب و عاصی و مجرم سلام ایلدی . قنادیلك تزیینی ایچون هدیه طریقیله کوندردیکی حلال مالی قبول بیورمق بابنده تضرع ایلدی) دیه‌سك دیو افاده بیورمشلردی .

شیخ حضرتلری ایفای وظیفه ایله بر سنه مجاور اولدقدن صوکره امر و اشارت معنویهٔ جناب رسالتپناهی ایله قبهٔ سعادت خارجنده دوران بر عصانی آلمش و اوچ بلوکه آییره‌رق بر قطعه‌سنی امیر سلطان و بر قطعه‌سنی آنقره‌ده‌کی حاجی بیرام ولی و بر قطعه‌سنی‌ده آخر بر ذاتك تربه‌سنه وضع ایتمشدی .

٩١٩ سنه‌سنده استانبولده وفات ایدوب ایوبده تربه قپوسی حولیسنك آرقه جهتنه دفن اولنمشدر .

سلطان بایزید ولی

٩٠٦ ده بناسنه مباشرت ٩١١ ده اتمام ایدلمشدر . عمارت، تابخانه، مکتب ومدرسه سی واردر . وقتیله بر خسته‌خانه‌سی دخی وار ایدی. محراب ایله بیوك قبه واورته قپو خارجنده کی یازیلر شیخ الخطاطین اماسیه‌لی حمدالله افندینك خطی‌در . اولیا چلبی سیاحتنامه‌سنده دیورکه :

« جامعك اساسنه ابتدار اولندقده معمار باشی « پادشاهم محرابی نیجه وضع ایده‌یم » دیو استفسار ایلدکده بایزید ولی حضرتلری « شو آیاغمه باص » دیرلر . معمار باصدقده کعبهٔ مکرمه‌یی مشاهده ایتمکله همان آیاغنه قپانوب محرابه ابتدا قیلوب ینه محرابده ایکی رکعت صلاة حاجتی بایزید ولی قیلوب حسن اتمامی ایچون خیر دعا بیوردیلر، وبعد الاتمام ابتداء جمعه‌ده جماعت کثیره ایچنده بایزید ولی بیوررلر که « هر کیم که مدت عمرنده صلاة عشا و عصرك سنتلرینی ترك ایتمامش ایسه اول امامت ایتسون » بیوردقلرنده دریا مثال جماعت ایچره مرتباً ادا ایتمش بر فرد بولنمامقله بالذات بایزید خان : « الحمدلله بز مدت عمرمزده حضر و سفرده جمیع سنتلرمزی ترك ایتمدك » دیو امامت بیوررلر . غایت روحانیتلی بر جامعدر . جامع شریفك قبله‌سی کشف کرامت ایله درست اولدیغندن جمله رئیسلرك قبله‌نمالری وساعت عیارلری بو جامع محرابنده تصحیح اولنور »

اوزرندهکی یازیلری ، یساری مرحومك تعلیق خط ایله (حسبی الله وحده) لوحهسی بدایع آثار عثمانیهدندر .

آیاصوفیهده سلاطین عثمانیهیه عائد تربهلردن سلطان سلیم ثانینك مدفون بولندیغی تربه فوق العاده نفیس چینیلرله مزیندر .

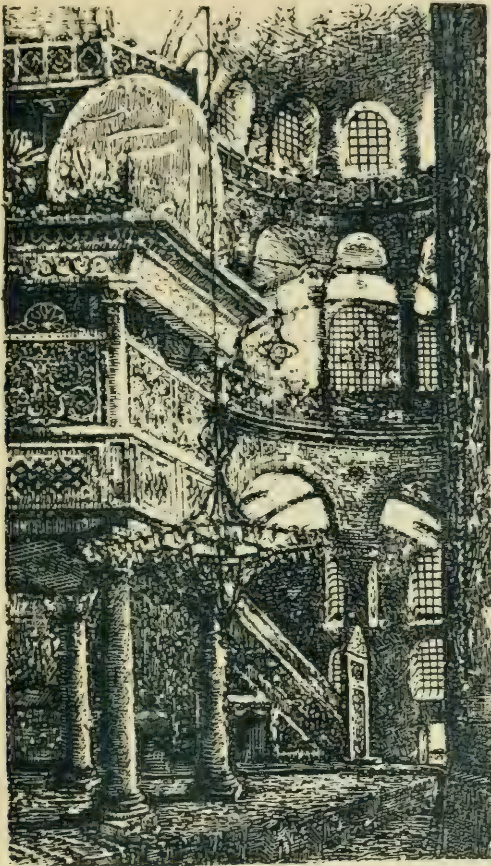
مراد ثالثك والدهسی ، اسکدارده کی (والدهٔ عتیق) جامع شریفنك بانیهسی نوربانو سلطان ایله سلیم ثانینك پیاله پاشایه ویرلمش اولان کریمهسی کوهر سلطان ودیکر ایکی کریمهسی و سلطان مرادثالثك جلوسنده شهید ایدیلن بش شهزادهسی و مرادثالثك یکرمی شهزادهسیله اوناوچ کریمهسی مدفوندر .

سلطان مراد ثالثك تربهسنده سلطان محمدثالثك جلوسنده شهید ایدیلن اون طقوز شهزادهسیله مرادثالث و محمد ثالثك والده وشهزادهلری اولمق اوزره ٥٤ صندوقه موجوددر .

سلطان محمد ثالثك تربهسنده سلطان احمد اولك والدهسیله اوچ شهزاده و آلتی کریمهسی وسلطان مرادك اوندرت کریمهسی مدفوندر . ایکی دفعه پادشاه اولان سلطان مصطفای اولك مدفون بولندیغی تربهده اوندرت شهزاده وسلطان مزاری واردر . آیروجه بر تربهده دخی سلطان مرادثالثك درت شهزادهسیله کریمهسی مدفوندر .

آیاصوفیهنك دکزدن کورینیشی

اياصوفيه داخلى — محفل همايون

كه بش وقت جماعت اوقويه تاريخن پادشاه ايلدى بو محفل پاكى توسيع
١١٢٤

قبهٔ كبيرنك علمنى صدر اسبق محمد پاشاى طويل وضع ايتمش، كرسينك آرقه سنده كى صفه ١١٨٠ ده ياپيلمشدر.

محفل همايونك قفسلرى سلطان ابراهيم زماننده وضع اولنمشدر. طبقهٔ علياده كى محفل همايون، كتبخانه، شادروان، مكتب و عمارت سلطان محمود اولك اثر خيريدر.

آياصوفيه‌يى ١٢٦٥ ده عبدالمجيد خان حضرتلرى ايتاليالى معمار (فوساتى) يه صورت مكمله‌ده تعمير ايتديرمشدى. [*]

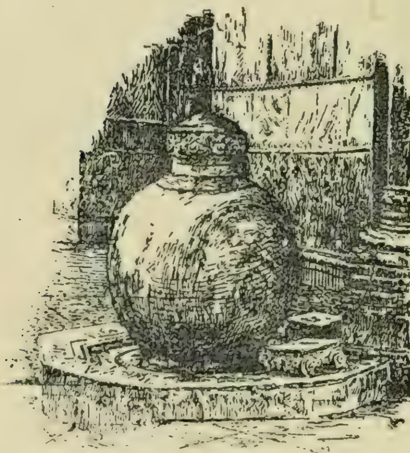
تكه‌جى زاده خطاط ابراهيم افنديننك جلى يازيلرى قالديرلمش، يرلرينه دها نفيس اوله‌رق قاضيعسكر مصطفى عزت افندينك يازديغى جسيم مدور لوحه‌لر تعليق اولنمشدر. قبه‌ده‌كى « الله نور السموات والارض . . . الخ » آيت جليله‌سى قاضى عسكر مرحومك خطيدر. [**] آياصوفيه‌ده سلطان مراد ثالث، مصطفى ثانى و سلطان محمود عدلى‌نك خطلريله يازلمش اولان الواح نفيسه ايله وحدتى محمد شوكت افندى مرحومك ساعتلرك

---

[*] (فوساتى) اوزمان پك خراب اولان جامعى تعمير ايده‌رك فوقانى محفلده استقامت شاقوليه‌لرندن انحراف ايتمش اولان ١٣ قدر ستونى دوزلتديكى كبى قبه‌نك ده قاعده‌سندن ايكى دمير چمبرله باغلايارق تحكيم ايلمشدر. تعميرات ايكى سنه سورمشدر. قبه‌نك قورشونلرى تجديد و قبه‌يه طيانان درت آغير استناد كمرى قالديرلمشدر. (اسكى استانبول)

[**] قبه‌نك داخلى موزايقله اعزه تصويرلرينى محتوى اولوب هر بر عليقه‌نك اوستنده الآن قنادلرى مشهود اولان درت ملائكه‌نك تصويرى موجود ايدى. بو تصويرلرك يوزلرى يرينه شمدى بررييلديز ترسيم ايدلمشدر. (اسكى استانبول)

ایزیدورك یکنی کنج ایزیدوره یکیدن یاپدرمش وقبه‌نك انشاسنده غایت خفیف اولدیغی ایچون سونکرطاشی ایله عادی طوغله‌دن اون ایکی دفعه‌دها خفیف اولدیغی روایت ایدیلن رادوس طوغله‌لری قوللانلمشدر . قبه‌نك ارتفاعی قطرینك آلتیده بری نسبتنده‌در . بو جسیم قبه‌نك وسعتنه نظراً ارتفاعی بو درجه آز اولدیغی حالده اوزماندنبری وقوعبولان زلزلات ارضیه‌یه مقاومتی معماری (ایزیدور) ك مهارتنه بیوك بر دلیلدر . قبه‌نك قاعده‌سی اطرافنده ٤٠ پنجره‌سی واردر . قبه ایله آلت طبقه‌نی طوتان ستونلر ٤٠ و بونلرك اوستنده کیلر ٦٠ عدددر . بو ستونلر میاننده‌کی درت قویو یشیل یشیم (افه‌سوس) ده‌کی (دیانا) معبدندن و بلکه‌ده (آرته‌میس) معبدندن ، سکز قرمزی صوماکی بعلبکده‌کی (کونش) معبدندن آلنمشدر . جامعك طولی ٧٥ عرضی ٧٠ و قبه‌نك زمیندن ارتفاعی ٥٦,١٥ متره‌در .

مرمر کوپ
آیاصوفیه داخلنده

فاتح سلطان محمد خان حضرتلری استانبولك فتحنی متعاقب وضع منبرله ایلك جمعه نمازینی بوراده ادا ، بعده بر طوغله مناره و جنوب شرقی جهتنه ایکی استناد دیواری و مدرسه انشا ایتمشلردر .

سلطان بایزید ولی مدرسه‌سنی توسیع و باب همایون کوشه‌سنه ایکنجی بر مناره علاوه ایتمشدر . محرابك ایکی طرفنده‌کی جسیم شمعدانلری سلطان سلیمان اول وضع ایتمشدر . ٩٨١ ده سلطان سلیم ثانی ایکی مناره دها علاوه و جامعك اطرافنه بعض سدلر وضع ایله متانتنی تزیید و بقاسنی تأمین ایتمشدر . جامع شریفك درونده‌کی مرمره آطه‌سندن کتیرلمش اولان جسیم مرمر کوپلرله ، درت مرمر محفل که بریسی مؤذن محفلیدر ، سلطان مراد ثالثکدر . طاش کرسی‌یی مراد رابع یاپدرمشدر . بیوك قبه‌یه تعلیق ایدلمش اولان طوپ قندیل سلطان احمد ثالث زماننده وضع اولنمشدر . اسکیدن برده بر طوپ کره وار ایدی . محفل همایون دیوار داخلنده ایکن سلطان احمد ثالثك امر همایونلریله شهنشین اولمشدر . اوزرنده ثابت مرحومك سویلدیکی شو تاریخ یازیلیدر .

آیاصوفیه جامع شریفی

آیاصوفیه میلادك ۳۲۵ نجی سنه‌سنده روما ایمپراطورلرندن الك اول خرستیانلغی قبول ایدن بیوك قسطنطین طرفندن (باسیلیقا) دینیلن روما طرزنده سقفی طولانی واخشاب اوله‌رق بنا ایدلمش و آیاصوفیه (حکمت مقدسه) تسمیه اولنمشدر، ٤٠٤ تاریخنده وقوعبولان بر شورشده قسماً محترق اولدیغندن ٤١٥ ده ایکنجی (تئودوسیوس)

آیاصوفیه جامع شریفی (آت میداننده کورونیشی)

تکرار اعمار ایتمش ایسه‌ده ایمپراطور (جوستنیان) زماننده ظهور ایدن بیوك بر اختلال صره‌سنده بوسبتون یانمشدی . جوستنیان جسامت و کوزللك جهتیله اوزمانه قدر یاپیلان مبانینك کافه‌سنه فائق بر صورتده انشاسنی تصمیم ایدرك یاندیغنك قرقنجی کونی شمدیکی آیاصوفیه‌نك بنایه مباشرت ایلمشدر . ممالکنك هر طرفندن مالزمه‌لك الك ایسنی واوسته‌لرك الك مقتدرلرینی جمع و جلب ایتمش ، تیراللی (آیدین) آنته‌میوس ایله (میله‌تیاس)لی ایزیدور کبی زمانك الك مشهور معمارلرینك نظارتنده اوله‌رق بش سنه اون آی ایکی کونده اکمال و ۵۳۷ ده رسم کشادینی اجرا ایلمشدر . مملکتك تون وارداتی مصارفات انشائیه‌یه حصر ایدلمش ، بیوك (تئودوسیا) نك ۷٤٠٠ لیبره ثقلتنده‌کی کموش هیکلی ده اریتیله‌رك بو اوغره صرف ایدلمشدی .

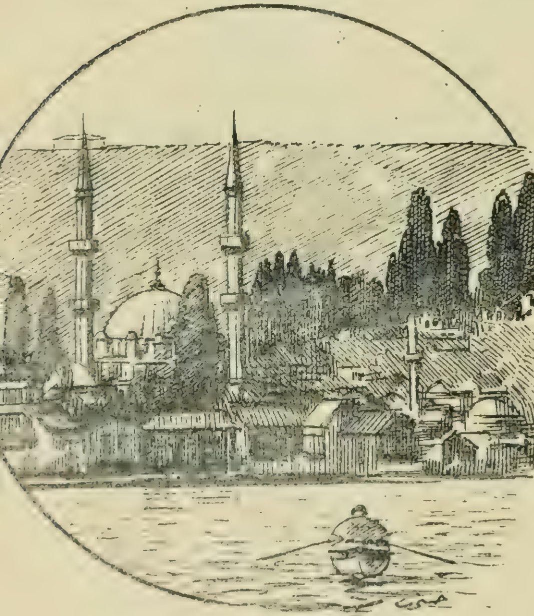
یکرمی سنه صوکره شرقی نیم قبه ایله مرکزی قبه سقوط ایتمش و بو سقوط معبدك مختشم محفلی ایله محرابنی ده تخریب ایتمش ایسه‌ده ایمپراطور فتور کتورمیه‌رك معماری

سلطان سليم خان ثالث حضرتلری جلوسلرينك سنه‌سنده تربهٔ شريف مكملاً تعمير ايدلمش، پنجرەدن دوكمه قپاقلری سيم تللدن ايكن دوكمه سيم قفس ياپلمش، كسوهٔ شريفه و آويزەلر جملةً تجديد اولنمشدر . پادشاه مشار اليهك انشا كردەسی اولان و تربهٔ شريفه‌ده معلق بو آتنان قطعه يسارى زاده خطيدر :

قطعه

علمدار كريم شاه اقليم رسالت سين
معينم اول بنم دائم بحق حضرت بارى
سليم الهامى هردم بوزسوررو بوروضهٔ پاكه
شفاعتله كرم قيل يابا ايوب انصارى

تربهٔ شريفك سلطان محمود طرفندن اجرا قلنان تعميرنده مرقد مقدسك پوشيده‌سی تجديد اولنمشدر. اوزرنده‌كی يازيلردن وسطنده قوشاق شكلنده اولان يازی پادشاه مشار اليهك خط دستيدر .

ايوب سلطان جامع شريفی

١١٣٦ تاريخنده سلاطين جامعلرنه رمضان شريفده ماهيه قورولمسی ايچون فرمان همايون صادر اولمشدی . بو جامع شريفك منارەلرينك قامتی ماهيه ياپلمغه مساعد اولميه‌جق درجه‌ده قيصه اولديغندن ايكيشر شرفه‌لی مجدداً ايكی مناره بنا اولنمشدر . ١٢١٣ ده سلطان سليم خان ثالث تربهٔ شريفی تعمير ايدركن جامع شريفی‌ده يالكز منارەلرينی براقه‌رق تا اساسندن شمديكی كورلديكی هيئت اوزره مجدداً انشا ايتمشلردر. يكرمی سكز آيده انشا آتی ختام بولمقله ١٢١٥ جمادى الاخرينك التنجی جمعه كونی پادشاه مشار اليه طرفندن رسم كشادی اجرا ايدلمشدر .

ایوب سلطان

ابو ایوب انصاری (رضی عنه الباری) حضرتلرینک کنیهٔ شریفلری (خالد بن زید خزرجی) در. فخر کائنات اکمل التحیات افندیمز حضرتلرینک مکه دن مدینه یه هجرت سنه لرنده مسجد نبوینک ختام انشاسنه قدر خانهٔ ابا ایوب ده مهمان اولدقلرندن (مهماندار رسول الله) شهرتیله شرفیاب اولمشلردر. مشار الیه بدر، احد وخندق غزالرنده حاضر بولوندیغی کبی امام علی کرم الله وجهه حضرتلرینک معرفتیله وقوعبولان سائر غزوانده دخی موجود بولنمشلردر. کندیلرندن یوز اللی حدیث شریف منقولدر. هجرتك اللی برنجی سنه سنده استانبولك فتحنه کلان غزات مسلمین میاننده بولنان اصحاب کرامدن اثنای محاصره ده ارتحال ایدن سکز ذاتك اکبر واکرملریدر. قبرمنیرینی ٨٠٦ سنه صکره جناب فاتحك استانبولی فتحنده برابرلرنده بولنان کبار اولیاء اللهدن شیخ آق شمس الدین قدس سره حضرتلری قوهٔ قدسیه ایله کشف ایتمشدر. محل قبراولمق اوزره ارائه ایتدکاری محل ایکی قولاچ قدر حفر ایدیلنجه اوزرنده خط کوفی ایله « هذا قبر اب ایوب » یازیلی برطاش ظهور ایتمکله درحال اوزرینه تربه بنا ایدلمش وختامنده جامع شریف علاوه ایدلمشدر. طاق درکاهنده اولان تاریخ شودر :

چون سکزیوز آلتمش اوچ سالنده بو جامعی سلطان محمد یاپدی نو

کان هذا مثل جنات النعیم مجمع لله من قوم اتقوا

تربهٔ شریفه ایله جامع شریف سلاطین عظام همتلریله چوق دفعه لر تعمیروترمیم ایدلمشلردر.

تربهٔ شریفك حولیه ناظر پنجره لری رنك آمیز جاملرله وبتون دیوارلری غایت رنکین ودلنشین چینیلرله مزیندر. ایچنده دعا اولنان مواجهه پنجره سی سلطان احمد اول طرفندن کشاد ایدلمشدر. مرقد سعادتك باش وآیاق اوجنده اولان کبیر سیم شمعدانلر سلطان ابراهیم خانکدر. (نقش قدم حضرت نبوی) ١١١٤ رجبنده سلطان محمود اولك رأییله سرای همایوندن کتیریله رك درون تربه ده حالا زیارتکاه اولان محل تکریمه وضع اولنمشدر. ١١٣٧ تاریخنده داماد ابراهیم پاشانك همتیله تربه تعمیر ایدلمش وقبر شریفك اطرافی کموش شبکه ایله چوریلمشدر.

اولجه سلطان بایزید ولی طرفندن اخشاب اولەرق یاپدیرلمش اولان محفل همایون بو دفعه تماماً مرمردن یاپیلمش و خارجی و داخلی محفللر و خارجده‌کی آبدست موصلوقلری علاوه ایدلمش و جامع شریفك درونینه برده قویو آچیلمشدر . مقدمکی ایکی فیل آیاغی و ایکی صوماکی دیرکلر بعدالهدم درت آیاق اوزرینه قبه بنا اولنەرق ایکی صوماکی دیرك جامعك خارجنده زیر زمینه دفن اولنمشدر .

حولیسنك اطرافنده‌کی قبه آلتلرنده آلتیسی قرمزی غیرانیت اون ایکیسی یشیل صوماکی اولمق اوزره اون سکز دانه غایت موزون ستون واردر . ایشجیلکلری غایت بسیط اولان دیرك باشلقلری بیزانس طرزینك گزیده‌لرندندر . حولیسنك اورته‌سنده سروی آغاجلریله سایه‌دار بر شادروان واردر .

حولینك قبله‌سنده‌کی قپودن جامع شریفه داخل اولنجه هر شیدن اول وسعت جسامتی قلبه بر تأثیر القا ایدر . بیاض زمین اوزرینه قابا قره قلم آرابسکی مزیناتی ساده ایسه‌ده بیوك پنجره‌لرندن نفوذ ایدن ضیای شمس ایله درونی پك معظم و منوردر . بیوك قپونك صاغنده بیاض مرمر اوزرینه خطاط دمیرجی چلبی خطیله (لتفتحن القسطنطنیة ولنعم الامیر . . . .) حدیث شریفی حك ایدلمشدر .

محرابك اوك جهتنده‌کی تربه حضرت فاتحکدر . صندوقه‌سی اطرافنده‌کی صدفلی شبکه‌یی سلطان احمد ثالث یاپدیرمشدر . تربه‌نك حاوی اولدیغی آثار نفیسه‌نك الك مهمی سن سعادت حضرت رسالتپناهی ایله حضرت فاتحك خط دستیله یازلمش اولان قرآن عظیم الشاندر .

مقابلنده‌کی تربه حرم همایونلری و سلطان بایزید ولی نك والده‌لری گلبهار سلطانکدر . بوراده‌کی قبرستانده پلونه قهرمانی غازی عثمان پاشا و غازی مختار پاشا و عصر حاضر رجال و کبارندن پك چوق ذوات مدفوندر .

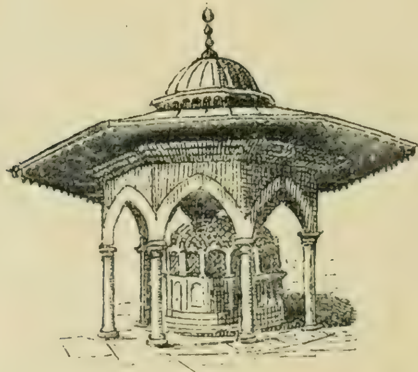
فاتح جامع شريفی

فاتح سلطان محمد خان

جنتمكان فاتح سلطان محمد خان حضرتلری بو جامع شريفی ايكی مناره‌سی ايكيشر شرفه‌لی اولديغی حالده سكز سنه‌ده و ٨٧٥ رجبنده بنا و اكمال ايتمشدر. علی بن صوفی نام خطاط قلميله باب كبيرينك عتبهٔ علياسنده تاريخ انشاسی مسطوردر. اطرافنده صحن ثمان ديدكلری معروف كارگير سكز مدرسه ايله طابخانه. عمارت و مقابلنده دار الشفا و بونلره عائد مستقل مسجدلر و مكتب كبير واردر. جامع شريفك مشتملاتيله قاپلاديغی زمين پك واسعدر.

١١٧٩ سنه‌سی قربان بايرامنك اوچنجی كونی صباحی وقوعبولان زلزلهٔ عظماده جامعك قبهٔ كبيری خراب اولديغندن زمينه قدر بقيهٔ بناده هدم ايديله‌رك مجدداً بناسنه مباشرت ايدلمش و قرق آلتی آی اون كونده اكمال و ١١٨٥ محرمنك عاشوره كوننده صلاة جمعه ايله تازه ابتدار ايدلمشدر.

حضرتك حیاتنه سبب آب حیات اولدیسه كر ویروب حیات اوزره حیات
یا چشمهٔ آب حیات لطف زلالكدنمیدر كیم آكا اغراق ایلدی
یا مصطفی به مرحبا ایتدیكی عرش اطلس قبا وصلت شبنده یوز سوروب
مشك صاچدیغی بادصبا حسن كمالكدنمیدر كیم صاحب اشواق ایلدی
جمله بوسوزوسازعشق درواز عشق پروازعشق شهباز عشق شهناز عشق
اواز عشق اغاز عشق هجر وصالكدنمیدر كیم راستی عشاق ایلدی
یازیجی اوغلی درد فرد اولدی دوا درد جانه كیم كیمیادر جانه درد
جانه دوا درد اولدیغی كوكلی ملالندنمیدر كیم جانی احراق ایلدی
آنك ایچون مه پاره‌لر سوزنده سازین پاره‌لر كیم اودلر آثار یاره‌لر
مسحور اولور سحاره‌لر سحری حلالندنمیدر كیم خلقی ذواق ایلدی
دائم كرك كیم یانه‌لر شمع اودینه پروانه‌لر چون نار ایله نور استرور
یانار ایسه دیوانه‌لر دردك محالندنمیدر كیم قانلر اهراق ایلدی
درد اهلی دردی بولدیغی درده كرفتار اولدیغی دردك بو آلندنمیدر
آنك خیالندنمیدر بونك یا حالندنمیدر كیم اوله خلاق ایلدی

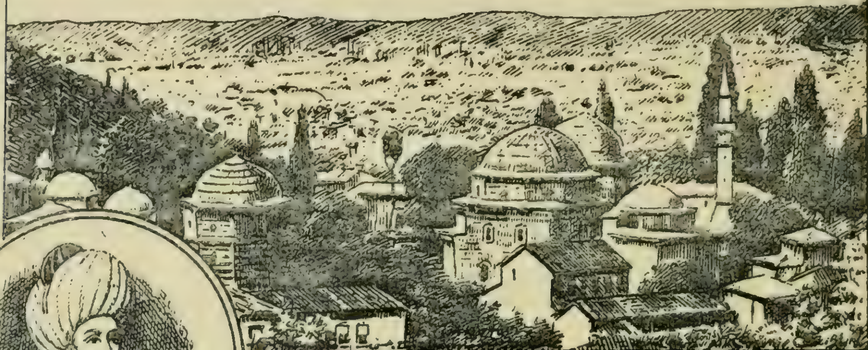
« محمدیه » مؤلفی یازیجی زاده محمد افندی

(معلقره) قصبه‌سی مضافاتندن (قاضی کوی) ده دنیایه کله‌رك (کلیبولی) ده توطن ایلمشدر . قطب دوران شیخ حاجی بیرام ولی حضرتلرینك تربیه کرده‌سیدر . کسب معارف و درك حقایق ایچون ممالك فارسی و ماوراءالنهری کشت و کذار ایتمش و مشایخ عصرندن (حیدر خافی) و (زین‌العرب) و امثالی کبار اولیاءالله ایله همصحبت اوله‌رق مطلوبنه واصل اولمشدر . کلیبولی مصلاسی قرینده‌کی چله‌خانه‌سنده ناسدن عزلت ، و ریاضت و مجاهده‌ده او درجه عزم و اقدام ایلشدی که یدی سنه شبهاندن احترازندن آتش کورمش طعام یه‌مشدر . رسول کبریا صلی الله تعالی علیه وسلم افندمزك فرمان نبوتپناهیلریله ٩١١٩ بیتی حاوی (محمدیه) بی تألیف ایتمشدر . عالمك ابتداسندن و انتهاسندن ، مقصد و مطالبك اقصا و منتهاسندن بحث فوائد دینیه و عوائد یقینیه‌یی بو کتابه درج و نظم ایلشدر . تاریخ تألیفندن درت سنه صوکره عصر حضرت فاتحده روح پر فتوحلری سرای علیینه پرواز و جسد مبارکلری کلیبولیده دفن خاك عطرناك قلنمشدر .

خلفا و مظنهٔ بیرامیه‌دن (انوارالعاشقین) مؤلفی احمد بیجان حضرتلری اولو برادرلریدر و یاننده مدفوندر . درج ایلدیکمز « قصیدهٔ ربانیه » کتاب (محمدیه) دن مقتبسدر :

قصیدهٔ ربّانیه

یارب بو شمس کائنات اجلی جمالکدنمیدر — کیم اوبله اشراق ایلدی
یا شاه ممکنات اعلی جلالکدنمیدر — کیم اوبله برّاق ایلدی
یا عقل اولدن تمام تولدی تولیسر تا ابد — مجموع عالم علمنی
لوح اوزره یازدیغی قلم عشقك خیالکدنمیدر — کیم اکا مشتاق ایلدی
موسی بن عمران کوردیکی نور تجلی عکسیمی — کیم پاره پاره اولدی طور
نار خلیلك روضه‌سی فیض نوالکدنمیدر — کیم قیدین اطلاق ایلدی
عیسی بن مریم نفخه‌سی، روح قدسدنمی عجب — کیم اولولر قیلدی دیری
یا روح قدسی نفخه‌سی اقدس مقالکدنمیدر — کیم انفس آفاق ایلدی

سلطان مراد خان ثانی

مرادیهٔ جامع شریفی

بروسه‌نك غربنده درونی مزین ولطیف برعبادتکاهدر. طاوانندہ‌کی اویمه‌لر امثالنه تصادف اولنه‌میه‌جق درجه‌ده مصنعدر. اولیا چلبی بو جامع شریف حقنده شو معلومات ویریور:

« روحانیتلی برجامعدر. انسان کیجه کوندوز اعتکاف نیتیله ایچنده قالسه چیقمق ایسته‌مز.

ایکی قبه‌لی، قبله‌سندن محرابه قدر طولی ۱۵۰ عرضی ٦٠ آیاق قدر. محرابی، منبری، مؤذن محفلی ساده کوزل طرز قدیمدر. برطبقه‌لی منارهٔ عالیه‌سی واردر. طشره حرمنده چنارلرك هر بری افلاکه سرچکمش؛ سایه‌لرنده جماعت صفا ایدرلر. جامعك تاریخی « زیدعمر من عمره »

پادشاه مغفور جامع شریفك ساحه‌سنده‌کی تربه‌ده مدفوندر. وصیتلری وجهله تربه‌سی اوستی آچیق وتزییناتدن عاری اوله‌رق بنا ایدلمشدر. مرقد مبارکنك فوقنده‌کی قبه‌نك مرکزی تل قفسله مستور اولدیغندن نزول باران ایله خاك قبری دائما چمنله مستوردر. مشارالیهك اعیاد مقدسه‌ده وضع سراعزاز بیوردقلری ایکی زرین تاج ایله بردزی سجاده بو تربه‌ده محفوظ محفظهٔ احترامدر.

حضرت پیرده احوال فوق العاده مشاهده ایلدکلریندن دعاسنی طلب ایتمش ، تلطیف و تطییب ایدرك (اسکی جامع) ده وعظ و نصیحت ایتملرینی التماس ایتمشلردر . اسکی جامعه دائر ویردیکمز معلوماتده ذکری کچن مقامده پادشاهده حاضر اولدیغی حالده بر قاچ دفعه وعظ و نصیحت ایلدکدن صوکره انقره‌یه عودت بیورمشلردر .

حضرت پیر منتسبانی کندیلری باشده اولق اوزره مجاهدات معنویه‌لرینه خلل کلمه‌مك شرطیله زراعت ، و صناعتله اشتغال ایتدیرولردی . اسم عالیلری (نعمان) ایسه‌ده مرشد اکرملرینه ملاقی اولدیغی کون قربان بایرامنه مصادف اولدیغندن مرشدلری طرفندن (بایرام) لقبیله تلقب ایدلمشلردر .

(محمدیه) ناظمی یازیجی زاده محمد افندی و برادری احمد بیجان ، آق شمس الدین واشرف اوغلی رومی خلفای کرامندندر . بروسه‌ده مدفون (امیرسلطان) حضرتلری کندیلرینك غسلنی و جنازه نمازینك امامتنی حاجی بایرام ولی‌یه وصیت ایتمشلردی .

تاریخ ارتحالی «ارتحال الانسان ٨٣٣» در . تربهٔ مبارکه‌لرینك قپوسیله خانقاه محرابنك قبارتمه نقوش و چینی مزیناتی صنایع نفیسهٔ معماریه نقطهٔ نظرندن غایتله قیمتداردر .

الهیاتی بروسه‌لی محمد طاهر بکك رساله‌لرندن نقلاً درج ایلدك :

بیلمك ایسترسه‌ك سنی — جان ایچنده آرا جانی
کیچ جانندن بول آنی — سن سنی بیل سن سنی
کیم بیلدی افعالنی — اول بیلدی صفاتی
آنده کوردی ذاتی — سن سنی بیل سن سنی
کیم که حیرته واردی — اونوره مستغرق اولدی
توحید ذاتی بولدی — سن سنی بیل سن سنی
بایرام اوزونی بیلدی — بیله‌نی آنده بولدی
بولان اول کندی اولدی — سن سنی بیل سن سنی

دیکر

چلابم بر شار یاراتمش ایکی جهان آره‌سنده — باقیجاق دیدار کورینور اول شارك کناره‌سنده
ناکهان اول شاره واردم اول شاری یاپیلیر کوردم — بن‌ده بیله یاپیلدم طاش و طوپراق آره‌سنده
اول شاردن اوقلر آتیلیر کلیر جکرلره باتیلیر — عارفلر سوزی صاتیلیر اول شارك بازاره‌سنده
شاکردلری طاش یونارلر یونوب استاده صونارلر — چلابك اسمك آکارلر او طاشك هر پاره‌سنده
بوسوزی عارفلر آکلار جاهللر بیلمه‌یوب طاکار — حاجی بایرام کندی باکار او شارك مناره‌سنده

حضرت عبدالعزیز خانکه جهانده ذاتیدر .
اعتقادی پاك ایمانی قوی عهدی متین
سعیی درکاه الطافنده مشکور ایلسون
نیجه آثاره موفق قیلدی رب العالمین
اشته ازجمله بری سلطان محمد جامعی
پك خراب اولمس ایدی یاپدیروب غایت دلنشین
ایلدی خشنود روح واقفی بو خیر ایله
تا جهان دوردقجه دورسون یارب او شاه کزین
ایلدم تاریخ ایله ایذان نزهت عالمه
قیلدیلر بو معبدی تجدید امام مسلمین
۱۲۸۲

جنازه نجره سنك یاننده اوزرنده جلی خطله (مقام حاجی بایرام ولی) یازیلی کرسیده ولیء مشارالیه حضرتلری وعظ ایتمشلردر . جوامع سائره یه نسبتله جماعتی کثرتلیدر .

حاجی بایرام ولی [*]

کبار اولیاء اللهدن و پیران طریقتدن اولوب انقره یه قریب (صول فصل) قریه سنده قدمنهادهٔ عالم شهود اولمشلردر . تحصیل علم و معارفله بر خیلی مدت مدرسلك ایتدکدن صوکره شیخ حامد آقسرایی یه انتساب ایدرك اکمال مراتب طریقت ایتمشدر . شیخ مشارالیه ایله جانب شامه عزیمت و ایفای حج شریف ایتمش و شیخنك اقسرایده وقوع ارتحالنه قدر یانندن آیرلمامشدر . بعده آنقره یه عودتله نشر انوار طریقته باشلامش زماننده قدوة الانام ومرجع خاص وعام اولمشدر . کندیسی کدعمیله اکوب بیجدیکی بورجاقله تعیش ایدر ، اغنیادن کلن صدقه لری ارباب فقر و احتیاجه توزیع ایلردی . آز زمانده مریدانی پك زیاده چوغالدیغی ایچون بعض حسودلر حضور مراد ثانیده حضرت شیخك علیهنده ادارهٔ لسانه تصدی ایتدکلرندن کندیسنی ادرنه یه دعوت ایتمشلردر . ولیء مشارالیه دعوت همایونه اجابتله آق شمس الدین و بر قاچ مریدی دها رفاقتنده اولدیغی حالده ادرنه یه مواصلتله حضور پادشاهی یه چیقدقلرنده سلطان مراد

[*] حضرت پیر حقنده درج ایلدیکمز معلوماتی نفحات الانس ، شقایق ، قاموس الاعلام ایله بروسه لی محمد طاهر بکك (حاجی بایرام ولی) اسمنده کی رساله سندن آلدق

چلبی سلطان محمد بو معبدکزینک اتمامنه قریب بر زمانده برادری موسی چلبی‌نك اوزرینه حرکته مجبور اولدیغندن اکمالنی حاجی عوض پاشایه امر و حواله ایله کندیسی روم ایلی‌یه عزیمت ایتمشلردی. قره‌مانلیلر بو فرصتدن بالاستفاده بروسه‌یه هجوم و محاصره ایتمشلر ؛ حاجی عوض پاشا اوتوز درت کون شهری دلیرانه مدافعه ایلمشدر. اوصره‌ده دفن ایدلمك اوزره « موسی چلبی » نك نعشنك بروسه‌یه کتیرلمکده اولدیغی خبر آلان قرمان اوغلی محمدبك عسکری ایله محاصره‌یی ترك ایله فرار ایتمشدر. فرار ایدرکن اراکدن (خرمن طنه‌سی) نامیله ملقب عظیم‌الجثه ندیمی « عثمان اوغلنك اولوسندن بودرجه لرزان اولیورسك ، یادیریسنی کورسه‌ن حالك نجه اوله‌جق ؟ » دیدیکی ایچون بیچاره‌نك جسدینی بر آغاجه آصدیرمشدی. حاجی عوض پاشانك سلطان مراد ثانی زماننده کوزلری اویدرلمشدر.

اسکی جامع شریف

ادرنه‌ده

ادرنه شهرینك وسطنده آثار نادره‌دن بر جامع شریفدر. یلدیرم خان وقعه‌سندن صوکره اوغلی امیر سلیمان ادرنه تختکاهنده فرمانفرما ایکن بناسنه مباشرت ایتمشدر. قبل‌الاتمام بنای عمری منهدم اولدیغندن برادری موسی چلبی اکمالنه سعی ایتمش ایسه‌ده موفق اوله‌مامشدی. چلبی سلطان محمد سلطنتنده کسب استقلال ایتدیکی ٨٠٦ تاریخنده جامع شریفی اتمام ایلمشدر. معماری حاجی علاءالدین نام ذاتدر.

درت پایه اوزرینه طقوز قبه اوله‌رق بنا ایدلمش طیشاریسنده دخی بش قبه‌سی واردر. ایکی مناره‌سندن بری بر شرفه‌لی دیکری ایکی شرفه‌لیدر. بر شرفه‌لی اولان جامعله برابر و ایکی شرفه‌لیسی سلطان مراد ثانی طرفندن بنا اولنمشدر. حولیسی یوقدر. جسامتجه ادرنه‌ده‌کی جامعلرك ایکنجیسیدر.

محفل همایونی واسع مؤذن محفلی منبره یقیندر. دیوارلرنده‌کی کوفی خطوط شایان ذکر و ثنادر.

١٢٨٢ تاریخنده مکملاً تعمیر ایدلمش و تاریخ آتی طیش قپوسنه حك اولنمشدر:

جامع عرفان وعفت فخر تاج سلطنت

زینت ایوان دولت شهریار ملك دین

جامع شریفك (یشیل) تسمیه‌سی درونده‌كی ایران كاری یشیل چینیلردن طولاییدر. چینیلرك اڭ كوزللری شمال جبهه‌سی ایله اشاغی قسملرده و مدخل ایله بتون محرابنده كوریلور. بو مصنع معبدك اڭ زیاده نظر حیرتی جلب ایدن قسمی قپوسیدر. قپونك چیچك رسملریله مزین مرمرلرنده قرآن كریمدن برجزؤ یازلمشدر بو اوزون یازینك اكمالی ایچون صنعتكاری اوچ سنه چالشمش و چلبی سلطان محمد ۴۰۰۰ دوقا آلتون صرف ایتمشدر. حكمدار مشارالیه جامع شریفنده سیواسده‌كی (علاءالدین) جامعنك یازیلری فوقنده یازی بولنمسنی ارزو ایتمشدی.

جامعك درونده‌كی كوچك حوضك غایت اوسته‌لقلی یاپیلمش اولان مرمر فسقیه‌سنك اوتوزی متجاوز كوزلرندن فیشقیران براق صولر لطیف آهنكلرله حوضه دوكولور.

قپو و دولاب اوستنده‌كی فارسی بیتی «بروسه رهبر» ندن نقلاً درج ایلدك:

این عمارت تا ابد معمور باد

صاحبش بر دشمنان منصور باد

هر كه این دولت نه‌خواهد پایدار

دائما اندر جهان مقهور باد

جامع شریفك قارشوسنده، سد اوزرنده‌كی تربه جامع شریفك بانیسی و بانئ ثانئ سلطنت عثمانی چلبی سلطان محمد حضرتلرینكدر. مثمن الشكل، باصیق قبه‌لی، سنجوقی طرز معماریسنده خارجی و داخلی یشیل چینیلرله مزین و قسم بالاسی دائراً مادار پرزیب و رونقدر. یازیلی چینیلرله مزین و موشح صندوقه‌سی راسنده‌كی بیاض دستار صاریلی تاج زرین ایله قابده وجد آور بر روحانیت حصوله كتیرر. جامع شریفك محرابی كبی سراپا ماویلی و یشیللی و قابارته چینیلرله مزین محرابی ساعتلرجه سیر اولنمقله دویولماز. تربه‌ده مشارالیهك اوچ نفر شهزاده‌سیله ایكی كریمه‌سنك و ایكی‌ده قادین قبری واردر. تربه‌ده موجود مصاحف شریفه‌دن ایكی دانه‌سی آلتون خط ایله یازلمش اولدیغندن پك خارق العاده‌در.

«بروسه رهبری» اسمنده‌كی رساله جامعك معماری حاجی عوض پاشا اولدیغنی یازیور. (تذكرة البیان) ایسه (الیاس ابو علی) نامنده بر هنرور در دییور. تاریخلرمز بو جامع شریفك خداوندكار زماننده انشاسنه باشلانه‌رق ییلدرم دورنده انشاآتنه دوام و چلبی سلطان محمد زماننده اكمال ایدلدیكنی خبر ویرمكده‌در.

یشیل جامع شریف

چلبی سلطان محمد

٨٢١ ده بناسنه باشلانمشدر . بروسه‌نك شرقنده ومرتفع بر موقعده اولدیغندن نیلوفر وادیسندن كوریلور . طرز انشاسی هندستانك معابد اسلامیه‌سنی آندیرر . ایچنده ستونلری یوقدر . لطافت وتزیینات جهتیله جوامع موجوده‌نك هیچ بریله قیاس ایدیله‌میه‌جك درجه‌ده زنكیندر . چینیلرنده‌كی آیات قرآنیه‌نك أیستیف ویازلشلرینك كوزه‌لكی الك مشكل پسند خطاطلری حیران ایدر . عثمانلیلر صنعت معمارینك بتون دقایقنی بوجامعده اوقدر بیوك بروقوف ومهارتله جمع ایتمشلردركه عثمانلی ملتنك شهرت كمالنه یالكز بومعبد بربرهان مجسم تشكیل ایدر . محفل همایونك ظرفینی چینی وموزاییقلر ورواقلرله برزیب وزینت هله طاوانی مختلف رنكارده شكوفه‌لرله مستغرق لطافتدر . [*] جامع شریفك داخلی حجره‌لرنده‌كی اوجاق ورافلرك اوته‌لری صنعت سنك تراشینك الك معظم ومحتشم برنمونه‌سنی تشكیل ایدر . طیش حرمنه ناظر جبهه‌سنك كوزللكلرینی تصویردن قلم عاجزدر . حولی جهتنده‌كی حجره‌وچارچوه‌لری معماری زینت وتجملاتك كافه‌سنی جامعدر .

[*] جامعك نقشلری شعرادن لامعی چلبینك دده‌سی نقاش علی پاشانك اثر مهارتیدر . مشارالیهك مزاری بروسه‌ده كندی نامیله آكیلان محله‌ده‌كی جامعك یاننده‌در .

ادرنه‌ده‌كی ییلدیرم جامع شریفی

مریچ نهری کنارنده درت کمر اوزرینه بر قبه اوله‌رق بنا اولنمش برجامع لطیفدر. تاریخ اتمامی ۸۲۰ در. طاشدن بربرینه کچمه ایکی حلقه جامع شریفك کوشه‌سنده‌اصیلی اولمسندن طولابی کوپه‌لی جامع دخی دیرلر.

امیر سلطان

بروسه‌ده مدفون اولان امیر مشارالیه حضرتلرینك کنیهٔ شریفلری (شمس الدین سید محمدعلی الحسینی البخاری) در. سلسلهٔ نسب عالیلری یدنجی بطنده (امام مهدی) حضرتلرینه منتهی اولور. حضرت امیر ایفای فریضهٔ حج ایچون مکهٔ مکرمه‌یه بعده مدینهٔ منوره‌یه کلمشلر؛ روضهٔ سیدالکونینی زیارتلرنده المش اولدقلری امر واشارت معنویهٔ جناب رسالتپناهی اوزرینه دیار رومه عزیمت وبروسه‌یی تشریفله بیکار باشنده (لعلی پاشا) مرقدی قربنده آرام بیورمشلردر.

امیر سلطان جامع شریفی

اوزمانلرده‌محل مذکور خالی برخارستاندن عبارت ایکن نظر همت قدسیه‌لریله معمور ودلستان اولمش، بروسه خلقی فوج فوج کلوب خاکپای حضرت امیره روبمال اولارق مریداولمشلردی. (خواجه قاسم) اسمنده برتاجر امیر مشارالیهك خیر دعالریله مستغرق ثروت وساماناولدیغندن محل مذکورده تك قبه‌لی الیوم موجوداولان جامع شریفی بنا ایتدیرمش، سلطان سلیم خان ثالث جامع مذکوری مکملاً تعمیر و سلاطین عظام حضراتی‌ده تزیین و تفریشنه‌بذل همم ایتمشلردر.

امیر حضرتلری ییلدیرم بایزید خان حضرتلرینك کریمه‌سی (خوندی) سلطانی تزوج ایتمشلر سلطان مشارالیهادن امیر علی چلبی ایله ایکی کریمه‌سی دنیایه کلمش ایسه‌ده حال حیاتنده هراوچی‌ده ترك حیات ایتمشلردر. تاریخ انتقاللری «انتقال امیر ۸۳۳» اولدیغی مرویدر. رنك ونقوشی غایت لطیف جینیلرله وفوق العاده مکلف آویزه وشمعدانلر وانواع تجملات ایله بك زینتلی اولان تربهٔ شریفی بروسه‌نك اك مقدس برزیارتکاهیدر.

« بو معبد بیهمتانك بنا می فناء شهرده واقع ٧٩٧ سنه‌سنده اتمام ایلدکلری جامعلرندن الق سنه مرورنده ظهوره کلمشدر . علمای محققین عصردن شیخ (اسماعیل حقی) تعلیقه‌سنده منظور دیدهٔ نوادربین راقم الحروف کینلریدرکه : بو جامع کبیر بیمالك زمین عنبر آکینی حضرت (نوح علیه السلام) عهد و شریفلرنده بر پیرزه‌ن فرتوته‌نك خانهٔ درم حریده‌سی اولوب داهیهٔ جوشش سیلاب بلاء طوفاندن رهایاب اولدیغی داوالنجات‌در دیو بادبان کشای سفینهٔ بیاندر . »

ییلدیرم جامع شریفی (بروسه‌ده)

ییلدیرم بایزید خان حضرتلرینك تربه‌سی بروسه‌ده نامنه منسوب جامع و مدرسه‌لرك اتصالنده‌در . تربه‌ده اوغلی عیسی چلبی ایله کیمه عائد اولدیغی معلوم اولمیان اوچ قبر دها واردر . پك قیمتدار بر بوغچه ایله آیت و حدیث یازیلی بر جانفس کوملك ، ایچی قامشلی بر قاووق تربه‌ده قاصه درونده محفوظ ایکن بالآخره دائرهٔ اوقافه آلنمشدر .

اولیا چلبی سیاحتنامه‌سنده ییلدیرم جامع شریفنی شویله تعریف ایدیور :

بروسه‌نك جانب شرقیسنده روضهٔ جنان آسا بر کلستان ایچره بر کوچوك جامعدر . فقط جماعتدن محروم قالمشدر . طولاً ١٥٠ عرضاً ١٠٠ آیاقدر . طرز قدیم ساده جه‌در . بر قپوسی بر شرفه‌لی مناره‌سی واردر . بو جامع تیمور وقعه‌سنده نا تمام قلوب روم ایلندن موسی چلبی ابن ییلدیرم خان مال ارسال ایدوب اتمام ایتدیردی . اوقافی قلیل اولدیغندن غریب قالمشدر .

و ثمان مأ ـ ٨٤٠ » یازیلیدر . منبرك عاملی عثمان اسمنده بر استاد ایمش . بر روایتده جامع شریفك حین انشاسنده ایران شاهلرندن بری طرفندن تبركاً كوندرلمشدر . بو امثالسز منبرك ورنیك ایله طلا ایدوك لطافت اصلیه‌سنی اخلال ایتمشلردر . بو مرو صره‌سیله پارچه پارچه سوكیله‌رك استیلان محله نقل اولنمق كبی یورتیقلرندن مزیفده اولدیغی مرویدر .

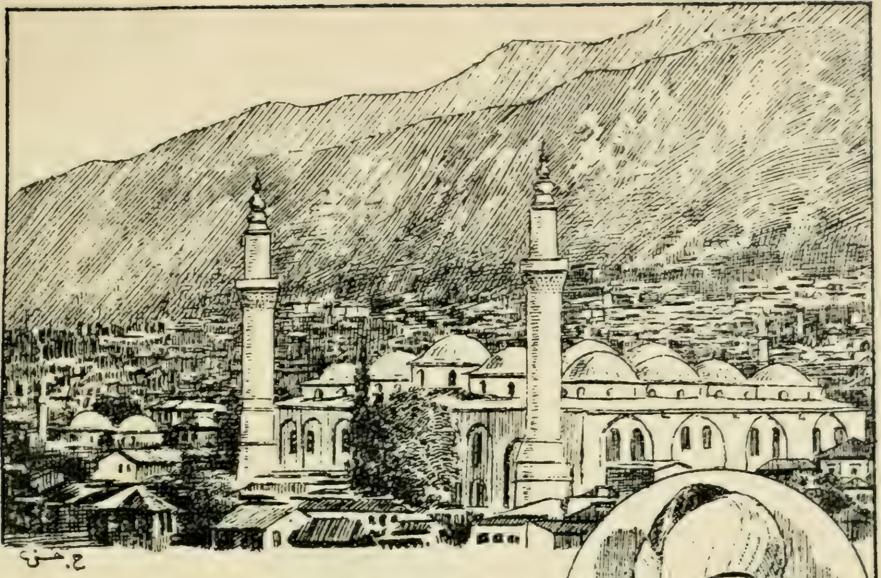
بو جامع شریفك داخلی سلیمانیه ، سلطان احمد كبی صماقی ستونلر كمر و چینیلرله مزین دكلسه‌ده دیوارلری آیات كریمه ، احادیث نبویه وكلمات طیبه ایله دوناتلمشدر . قبله قپوسندن ایچری‌یه كیرنجه سادهلك ایچنده بر احتشام ، سكونت ایچنده روحانی بر عظمت احساس ایتدیرر .

١٢٧١ ده بروسه‌ده ظهور ایدن حركت عظماده جامع شریف رخنه‌دار اولمش و سلطان عبدالمجید خان طرفندن مجدداً احیا و درو دیوارنده منقوش خطوط نفیسه اسكیسندن دها مزین و مكمل بر حاله قونلمشدر .

پایه ستونلرینك جوانب اربعه‌سنه مزینات نقش ایدلمش ویا حنان ، یا منان ، یادیان ، یاسبحان اسماء قدسیه‌سی یازلمشدر . محرابی یاغلی بویا ایله رسام مرحوم توفیق پاشانك دست مهارتیله نقش و تزیین ایدلمشدر . محرابك فوقنده‌كی پنجره‌لرك آلچیدن معمول و رنكلی جاملردن متشكل چارچوه‌لری پك مصنعدر . بو معبد لطیف ثلث ، نسخ ، كوفی ، جلی ، دیوانی و تعلیق كبی خطوط متنوعه‌نك بر مشهریدر . محرابك صاغنده سرسكیكن فتاح افندی ایله شفیق بك مرحومك یازیلری امثالسز آثار نفیسه‌دن ، حضرت داوود عصرینه معطوف پنجره پرمقلقلریله محافلر قپوسی یانده‌كی تك یالقوانلی ساعت شایان ذكر آثار عتیقه‌دندر .

كلدستهٔ عرفان بو جامع شریفك وصفنده دییوركه :

« فی الجمله زبان قلم شكسته رقم جامع الآثار ، پریشان كفتار پرغم ، بو جامع مفقود النظیرك وصفنده نجه‌لال و ابكم اولمسونكم باعث بنای شرق انتماسی و بادیٔ وضع رصین اساسی ، كزیدهٔ اولاد سلطان انبیا ، و پادشاه قلمرو اصفیا ، المشهور بین الاهالی (بسلطان الامیر) قدس سره الخطیر حضرتلریدر . و منبر و مصنع بلند پایه‌سنه اول وضع قدم مبارك دم ایدن خطیب دلكش صدای سامع فریبی ، وواعظ كرسی نشین نصیحت كوی ادیب و لبیبی (حاجی بیرام ولی) آكاه دلك مرشد ارشاد پناهی (شیخ حامد قیصری) كبی بر عزیز كمیاب نظیردر . » اكدالله بنیانها وشید اركانها »

سلطان ییلدیرم بایزید خان

جامع کبیر

(بروسه‌ده)

ییلدیرم بایزید خان طرفندن ۷۹۷ تاریخنده بنا او لنمشدر، یکرمی قبه‌سی واردر. مرکز قبه محلی تل قفسله اورتولو اولدیغندن هواسی دائما تجدد ایدر. بو تل قبه‌نك آلتنده و جامع شریفك اورته‌سنه تصادف ایدن محلده بر حوض واردر. تا قبه‌لره قدر فوران ایدن صولر اطرافه صاچیلمه‌دن غایت حزین زمزمه‌لرله تکرار شادروان داخلنه دوکولور. «گلدستهٔ عرفان» اسمنده‌کی بروسه تاریخی شادروانی شویله توصیف ایدیور:

«اول شادروان صاف نمون که: میان ساحهٔ جامع مذکورده بسط سجاده ایتمش کویا منبع جودو عطا بر مرد ذو فنوندر:.»

مولویدر صان او شادروان سر کردان کم

هم دونر هم اشکنی ایلر صفاسندن روان

بتون اقسامی غایت رقیق اویمه‌لرله مزین اولان سیاه آبانوزدن معمول منبرینك قیمتی پك یوکسکدر. اوستنده «السلطان المعظم مراد خان مما عمل بتاریخ سنة اربعین

عقدالجواهرینی بدیعی نظم ایدوب واعظ دحال بی ادب برموجب فتوای جلیل تیغ شریعت غرا ایله قتل اولندقده ، سینه‌سنه وضع ایتمسیله کبار و صغار شایستهٔ آفرین و هزار تحسین ایتمه‌لریله ، نظم مولد نبوی علیه السلامه شروع و اتمام ایتمشدر ،

کرچه منظوم و منثور بر چوق مولد رسالتپناهی یازلمش فقط هیچ بریسی سلیمان چلبی نك اثر بدیعی قدر مظهر رغبت و اشتهار اولمامشدر . ضیا پاشا مرحوم خراباتنده بو مولد نامهٔ جلیلی سهل ممتنع دیو ثنا ایلمشلردر . فی الحقیقه بو کتاب مستطاب لسان قلمدن بر ساعت سعادتده طلوع ایلمش و مظهر قبول (سلطان انبیا) اولمغله رواج و اعتباری حشره دك کساد بولمسه کرکدر .

سکز یوز تاریخندن صوکره ارتحال ایلمشدر . بروسه‌ده قاپلیجه‌لر سمتنده مدفوندر . مشارالیهك نام عالیلری جمعیتکاه امت مرحومه‌ده

هم (سلیمان) فقیره رحمت ایت

همدمین ایمان یرینی جنت ایت

دعاسیله یاد و روح عزیزلری فاتحهٔ شریفه اتحافیله دائما شاد ایدلمکده‌در . صلابت ایمانته و طلاقت لسانته بر برهان جلی اولان مولد نامه‌سنده‌کی یالکز شو بر بیت بتون بر معنای ارشادی احتوا ایتمکده‌در :

اسم پاکن پاك اولور ذکر ایلین

هر مراده ایریشیر الله دیین

رحمة الله علیه رحمة واسعة

شهادت جامع شریفی سلطان مراد خداوندگارك اثر خیری بانیلری اولان به
بروسه‌ده ... دائره‌سنده قائم مناره‌سی غایت ظریف بر جامع دلنشینه.

دیه عرض تبریکات ایلمشدر. شاعرلك سلیمان چلبی حضرتلرینه بلادرومده جمله‌دن اول نشر اشعار ایدن جد امجدلری (شیخ محمود) دن موروثدر. سلطان ییلدیرم خانك دیوان همایونلری امامتنه نائل و امیر بخاری حضرتلرینك اشارت علیه‌لریله (اولو) جامع شریفده مقتدای انام اولمشدی .

کنه‌الاخبار صاحبی مرحوم (عالی) سلیمان چلبی‌دن بحث ایدرکن دیورکه :

«اول تاریخده برتاجر عجم لطیفی قولنجه کرسی نشین برواعظ (لانفرق بین احد من رسله) نص کریمی تفسیرندن دم اوورکن معنای شریفی وجه آخره تحویل و (تلك الرسل فضلنا بعضهم علی بعض) نص جلیلندن غفلت ایدرك حضرت عیسی علیه‌السلامی سرور انبیا علیه‌التحایا جنابنه تفضیل ایلر و بو وجهله نیجه فلسفیات سویلر . اول اثناده مشارالیه دخی :

اولمیوب (عیسی) کوکه بولدیغی یول
امتندن اولمق ایچون اولدی اول
هم دخی (موسی) الندهکی عصا
اولدی آنك عزتنه اژدها
چوق تمنا ایلدیلر حقدن بولر
کیم ٭ محمد ٭ امتندن اوله‌لر
کرچه کیم بونلر دخی مرسلدرر
لیك ٭ احمد ٭ اکمل و افضلدرر
زیرا اول افضللغه لیق درر
آنی اویله بیلمین احمق درر

بو تربه‌ده کیمك اولدیغی معلوم اولمیان درت مزار دها واردر . قوصوه شهیدینك حین شهادتنده اوزرنده بولنان قانلی کوکسلك ایله بر قاووق و دیکر بعض اماناتی تربه‌ده محفوظدر . تربه‌ده موجود یازیلی برنج طاسه تخملق حبوبات قونیلور و فیض و برکت ایچون دعا ایدیله‌رك خلقه داغتیلیر .

سلطان مراد خداوندکارك قوصوه میدان حربنده مناجاتی

آب روی حبیب اکرم ایچون — کربلاده روان اولان دم ایچون
شب فرقتده آغلایان کوز ایچون — ره عشقکده سوریلن یوز ایچون
اهل دردك دل حزینی ایچون — جانه تأثیر ایدن انینی ایچون
ایله یارب لطفکی همراه — حفظنی ایله بزه پشت و پناه
اهل اسلامه اول معین و نصیر — دست اعدانی بزدن ایله قصیر
باقمه یارب بزم کناهمزه — نظر ایت جان و دلدن آهمزه
ایتمه یارب مجاهدینی تلف — تیر اعدایه بزی قیلمه هدف
چشممز صاقلا کرد معرکه‌دن — جند اسلامی بکله مهلکه‌دن
بونجه ییل سعی و اجتهادمزی — غزوات ایچره بخشی آدمزی
ایتمه یارب قهرك ایله تباه — یوزمی خلق ایچنده ایتمه سیاه
راه دین ایچره بن فدا اوله‌یم — سپر عسکر هدی اوله‌یم
دین یولنده بنی شهید ایله — آخرتده بنی سعید ایله
. . . . — منزل فرقهٔ ضلال ایتمه
کرمك چوقدر اهل اسلامه — دیلرم کیم ایریشه اتمامه .

ناظم مولد نبوی مرحوم سلیمان چلبی

مشارالیه حضرتلری سلطان اورخان غازی حضرتلرینك عهد سلطنتلرنده شرف افزای مهد وجود اولمشدر . حضرت امیر سلطانك خلفاسندن و جملهٔ فقراسندن ، هم نامی سلیمان پاشا‌ی غازینك عرفای ندماسندن ایدی . غازیٔ نامداره روم ایلی‌یه عبورنده :

ولایت کوستروب خلقه صویه سجاده صالمش سین
یقاسین روم ایلی‌نك دست تقوا ایله آلمش سین

خداوندكار جامع شريفى

(بروسه‌نك چكركه قريه‌سنده)

سلطان مراد خداوندكار

طرز انشاسى هيچ بر جامعه بكزه‌مز ، آلتى عبادتخانه اوستى دائراً مادار مدرسه حجره‌لريدر . يوقاريسندن بروسه اووه‌سنك نظارتى پك لطيفدر . بر قپوسى و بر طبقه‌لى مناره‌سى واردر . حواليسى يوقدر ، جامع شريفك قارشوسنده‌كى بنا خداوندكار غازى‌نك تربه‌سيدر . قبله‌سنده ييلديرم بايزيدك اوغلى سليمان چلبى ايله موسى چلبى ، آنك كريسنده مراد خداوندكارك شهزاده‌سى يعقوب چلبى مدفوندر . بونلرك درديده عمرلرى توكنه‌رك دكل ؛ جانلرينه قييله‌رق ئولديرلمشلردر .

يعقوب چلبى پدرى قوصوه حربنده شهيد اولنجه برادرى ييلديرم بايزيدك أمريله بوغدورلمش و پدرينك جنازه‌سيله برابر بروسه‌يه كوندرلمشدر . سليمان چلبى‌يى ادرنه‌دن قاچاركن موسى چلبى‌نك آدملرندن برى بر كويده ئولدرمش ، موسى چلبى ، چلبى سلطان محمدك أليندن بر قولى كسيلمش اولديغى حالده قاچاركن آتنك آياغى باتاقلغه باتمش ، كنديسنى ياقه‌لامشلر ، ياينك كيريشيله بوغمشلردر .

دلدن چیقارمق وقلبی قبوی دنیادن قورتارمقدر . بوقسه تاج وردا وتسبیح عصا ایله کیمسه صوفیٔ صافدل اولهمز. وطریقتده بوطریقی طوتمزسه قرب حضرته یول بولهمز. اطوار سلوك ومقامات سالکینه عارف ایدی. تصوفه دائر اون باب اوزره مرتب ترکجه دیوانی واردر . ٧١٠ ده ارتحال ایتمشلردر . اوغلی علوان چلبی دخی زهد وتقواده مشهور وصاحب جذبه بر شاعر ایدی .

عاشق پاشانك دیوانندن :

چونکه بو کنجی بیلهسن بیلکه سن — حکمنه کلی طوتاسن ملکی سن
ایره شرقدن غربه حکمك حق ایله — قندهسن اولسن سنکله حق بیله
بر یوزی کوك آلتی بر اودر تمام — اول سکا کلی اوله ملك و مقام
بلکه یر کوك سکا هپ بر اوله — اول ایراقدن یاقدیغك یاقین کله
هر نه ایسترسن بولهسن سنده سن — بیلهسنکم شاه سن هم بنده سن
بکلك وقوللق قمو یکسان اوله — نه ایراق یاقین نه این و آن اوله
جمله وارلق صرف اوله اول برلکه — قامو اولمك دکشیریله دیرلکه
قالمیه هیچ اوك وصوك وقیل وقال — پس اوله اولدم بزه مطلق وصال

آیت . — کل شیٔ هالك الا وجهه

اورته یردن کتوریله سن وبن — اول دکزده غرقه واره جان وتن
عاشق ومعشوق چون بر حرف اوله — کیرو کندو معناسنه صرف اوله
محو اوله بو حرف بو صوت واون وساز — نیتهلکسز کورینه اول بی نیاز
کندونی کندو کوره کندو بیله — بافیسن ایده حزم کلز دیله
سوزتوکندی بونده اوش دل اولدی مات — غرقه واردی جسم وجان وعقل وذات
قالدی اول حی وقدیم لم یزل — هم ابدر اول حقیقت هم ازل
عشق آنکدر عاشق اولدر معشوق اول — آخر آندن وارر آکا جمله یول
کندوسندن کندویه کندو دلیل — کندوسنه کندوسی اولمش خلیل
عاشق امدی وارلغك وير یوقلغه — یوقلق ایچنده سکا وارلق طوغه
طوت آنی سرمایه بسدر اول سکا — کندوزك صرف ایله کل کتلی اکا
قول ایکن سلطان اولهسن تاابد — واوی کیتدی اوحدك قالدی احد
بونده ایرر مقصده هر آدمی — روزی قیلسون دوستلره حق بودمی

ایدلمش اولدیغندن (کموش تربه) دیو یاد ایدیلیردی . حرکت ارضدن صوکره بو تزییناتك بك آزی قالمشدر . جناب خداوندکار علما ، مشایخ ووزرا مواجهه‌سنده بو تربه‌نك رسم کشادینی اجرا ایتدکدن صوکره راسمهٔ وداعی بالاجرا (قوصوه) میدان حربنه عازم اولمشدی .

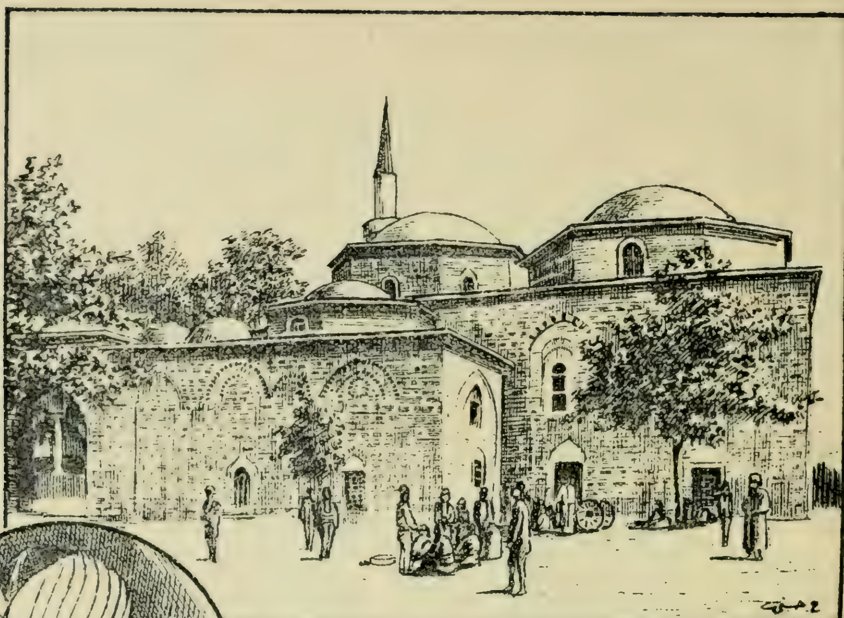

اورخان غازی جامع شریفی
بیله‌جکده

عاشق پاشا

مشایخ وشعرای عارفیندن عاشق پاشای، ولی سلطان عثمان غازینك معیتنده بولنمش اولان مظهٔ کرامدن شیخ مخلص پاشا بن بابا الیاسك بیوك مخدومیدر. ٦٧٠ ده قیرشهرده دنیایه کلمشدر. مرقد پاکی ینه اورادەدر. مشایخ کبارك اغنیاسندن وصاحب دنیاسندن ایدی. شاهانه عز وجاهی اولدیغی حالده سیرتی درویشانه ایدی. کندیلری بیورمشلردرکه:

— درویش اولدرکه دنیایی ترك ایده . کدا اولدرکه دنیا آنی ترك ایده . زیرا اهل حقیقت قتنده فقر حقیقی ظاهری اولمز باطنی اولور . درویشلك شال وعبا وکهنه قبا ایله بولنمز، کوکلده بولنور. درویش که دنیایی سوه هر نقدر فقر وفاقه‌سی اولسه‌ینه اهل دنیادر. شول غنی که هر نقدر غناسی ومکنت دنیاسی اولسه اما کوکلنده اکا محبت ورغبتی اولمسه ارباب طریقت قتنده ینه صاحب تجرید واهل فنادر. بالجمله درویشلك محبت ماسوانی

سلطان اورخان غازی

اورخان غازی جامع شریفی

(بروسه‌ده)

بروسه‌نك بلدیه دائره‌سی قارشوسنده و اك غلبه‌لق بر محلنده بولنان (اورخان غازی) جامعی بروسه‌ده‌كی جوامع شریفه‌نك اك قدیمیدر . قپوسنك اوستنده كوچلكله اوقونه بیلن كتابه‌ده « . . . . . هذا العمارة الشریفه السلطان الغازی والمجاهدین اورخان بك بن عثمان . . . . . . » عباره‌سی و « فی سنة اربعین وسبعمائه » تاریخی كورنمكده‌در . قبه‌لری باصیقجه واطرافی پنجره‌لیدر .

او زمانلرده یاپیلان مبانیٔ اسلامیه كبی بوده بیزانس طرزنده طاش وطوغله‌دن : مركز قسمیله صاغ وصول جناحلردن متشكل اولمق اوزره ، ساچاقلرنده قرمزی طوغله‌لرك كوشه‌لری مثلث شكلنده طیشاری‌یه كتیریله‌رك ، پنجره اوستلری وكمرلری‌ده قرمزی طوغله ایله چوریله‌رك بنا ایدلمشدر .

سلطان اورخان غازینك تربه‌سی (عثمان غازی) تربه‌سنك بولندیغی محلده‌در . برادر اكرملری علاء الدین پاشا دخی بو تربه‌ده مدفوندر . كموش لوحه‌لرله تزیین

سلطان عثمان غازینك اوغلی سلطان اورخانه نصیحتی

عاقبت کار بودر هر کسه — بادوفنا پیروجوانه أسه
عزم بقا ایلر ایسه‌م بن بو دم — دولت واقبال ایله اول محترم
چونکه سنك کبی خلف قویمشم — رحلت ایدرسه‌م بوجهاندن نه‌غم
لیك وصیت ایدرم کوش قیل — غیر غم دنی فراموش قیل
دیلرم ای صاحب اقبال وجاه — ایتمیه‌سك جانب ظلمه نکاه
عدل ایله بوعالمی آباد قیل — رسم جهاد ایله بنی شاد قیل
راه جهاد ایچره ایدوب اجتهاد — مملکت رومده قیل عدل وداد
ایله رعایت علمایه تمام — تاکه بوله امر شریعت نظام
هر نره‌ده ایشیده‌سین اهل علم — کوستر آکا رغبت واقبال وحلم
عسکر ومال ایله غرور ایتمه — شرع شریف اهلنی زور ایتمه
شرعدر مایهٔ شاهی وبس — شرعه مخالف ایشه ایتمه هوس
مطلبمز دین خدادر بزم — مسلکمز راه هدادر بزم
بوقسه قورو محنت وغوغا دکل — شاه جهان اولمغی دعوی دکل
نصرت دین اولدی چو مقصد بکا — مقصدمه قصد براشور سکا
عالمه انعامنی عام ایده کور — مملکت امرینی تمام ایده کور
شاهکه احسان ایله بیکانه‌در — سلطنت اسمی اکا افسانه‌در
حفظ رعایایه چالیش روز وشب — تاکه فرش اوله سکا لطف رب

۶۹۹ سنهٔ هجریه‌سنده قونیه سلجوقی دولتنك انقراض بولمسیله اکثر اعیان دولت غازیٔ مشار الیهده کوردکلری متانت و امنیت جهتیله کندیسنه التجا ایتمکله کسب استقلال ایتمشلردر.

سلطان عثمان جسور، دیندار، قناعتکار، دنیا آلایشلرینه قاپلماز نادر الوجود بر ذات ایدی. وفاتنده مخلفاتنك فقیر بر آدمك ترکه‌سندن فرقلی اولماسی خلفای راشدین افندیلرمزك مسلکنه سالك بولوندیغنه شاهد عادلدر.

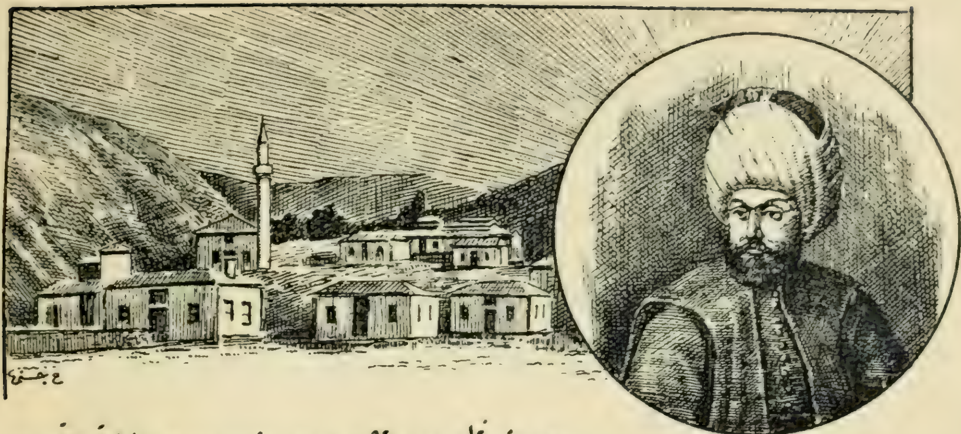
تربهٔ عالیه‌سی بروسه حصاری ایچنده عثمانیه میدانند‌ه‌در. اسکی تربه‌سی بر عصر اول وقوعبولان بر یانغینده یانمش وشمدیکی بنا صوکره‌دن یاپلمشدر. صندوقهٔ معلاسنك کوکسنه نشان عثمانیك بر مرصع قطعه‌سی تعلیق ایدلمش و قطعهٔ آتیه یازلمشدر:

بو نشانی حضرت عثمان غازی نامنه
تجلی خان عبدالعزیز ایجاد و تأسیس ایلدی
وضع و تعلیق ایلیوب کندی الیله بو ینه
شاه وروح جدینی اعلا و تقدیس ایلدی

سلطان علاءالدین سلجوقی طرفندن غازیٔ نامداره علامت استقلال اولمق اوزره کوندریلان طبل و علم تربه‌ده موجود ایکن ذکر اولنان یانغینده یاندیغی مرویدر.

عثمان غازینك یکیشهرده بر جامع شریفی واردر. بیله‌جکده نام عالیلرینه منسوب جامعك قپوسی اوزرنده شو تاریخ یازیلیدر:

پادشه عبدالمجید خانی صلاح حال ایله
جامع خیر و مکارم ایلمش رب جلیل
معبد عالمده محفل زیب شوکت اوله‌لی
قیلدی اعمار بنای خیره چوق سعی جمیل
بر انشای شوق اولور خیراتی کورسه ملك
اوله‌لی دهره جناح رأفتی ظل ظلیل
جدباك امجدی عثمان خانك جامعك
بیله‌جکده یاپدروب بنیانك ایتدی بی‌مثیل
ایلدکجه حق منار شوکتن زیبا بلند
دشمنی چون سندهٔ درکاه اوله هر دم سفیل
سویلدی زیور قولی تاریخ جوهرداری
معبد عثمان خان یاپلدی زیبای عدیل
۱۲۶۵

سلطان عثمان غازینك نام عالیلرینه ایلك دفعه اوله‌رق خطبه اوقوندیغی (قره‌جه حصار) قصبه‌سی

سلطان عثمان خان غازی

« جای نظر اولان تصادفلردندرکه : ملتمزك عنوان افتخاری نام جلیلنه نسبت سایه‌سنده حاصل اولان و ۹۰۰ تاریخندن صوکره‌کی خلفای اسلامیه‌نك جد عالیشانی بولنان سلطان عثمان بغداده‌کی خلافت عباسیه‌نك تاریخ انقراضی اولان ٦٥٦ سنه‌سنده تولد ایتمشدر . » — نامق کمال بکك عثمانلی تاریخی —

سلطان عثمان غازی بر مدت بکلك صورتیله اجرای حکومت ایلدکدن صوکره اطراف تکفورلردن بعض یرلر آلمسی و او زمانده پك زیاده اهمیتی اولان قره‌جه حصاری ضبط ایتمسی اوزرینه سلطان ایکنجی علاءالدین سلجوقی طرفندن (عثمان شاه) خطابیله ترکی‌العباره بر منشور امارت ایله طوغ و داوول و علم ارسال اولنه‌رق استقلالی تصدیق و ایلك خطبه بو بلده‌ده قرائت ایدلمشدر .

عثمان غازینك مصالح عبادی حل و تسویه ایچون قره‌جه حصاره قاضی نصب ایتمسی ، و دائرهٔ عدل وحقانیتده ایش کورمسی ظلم و یولسز اداره یوزندن بیزار قالمش اولان اسلام و خریستیان بتون خلقی کندیسنه جلب ایدرك آز زمانده احراز شوکت و تأسیس حکومت ایلسنه یاردم ایتمشدر . [*]

---

[*] « اصلی عرب اولمیانلرین اوزمانه قدر تشکل ایدن دول اسلامیه‌نك هیچ برنده قاضی موجود دکلدی . حقوق عادیه یه وارنجه‌یه قدر امرانك ادارهٔ کیفیه‌سنه تابع ایدی . احکام شرعیه یالکز منا کحاتده جاری اولوردی . سلطان عثمانك قاضی تعیین ایلسی حکومت نو ظهورینی عدالت اوزره تأسیس ایتدی . » — عثمانلی تاریخی : نامق کمال —

شو صوڭ حزين سنه‌نك بايرامنده اخوان دينك انشراح قلبنه مدار اولور امیدیله حاضرله‌دیغم بو ناچیز هدیه‌مده سلاطین عظام عثمانیه‌نك پك قیمتدار ، پك مقدس بر یادگار لایزالی اولان محتشم معابد اسلامیه‌نك رسملریله تعریفلری و هر جامع شریفك بنا اولندیغی زمانك اعاظم مشایخ و شعراسنك الٰهیات و نعوت شریفه نوعندن آثار صوفیانه و بلیغانه‌سی و الحاصل عثمانلولرك مادی و معنوی آثار دینیه‌لرینك اك گزیده‌لری جمع ایدلمشدر . جواهر نادیدهٔ عثمانیه‌یی احتوا ایتدیکی ایچون شبهه‌سزدرکه عثمانلولرك نزدنده بوندن زیاده مقبوله گچه‌جك بر هدیه تصور ایدیله‌مز .

اجدادمز امر دیندن بر خطوه بیله انحراف ایتمه‌مز ایچون آدیم باشنه جامع یاپمشلردر . اللهنی ، دینی اونوتان هر ملت اخلاقاً سقوط و انقراضه محکوم اوله‌جغی مسلم بولوندیغنه نظراً ؛ اونلر بزی بو اك مهلك بادره‌دن قورومق ایستمشلردر .

عامهٔ خلقه بگندیرمك عزمیله رسملرله تزیین ایدرك احضار ایتدیکم بو مجموعه‌مله اجدادمزك دیننه ویردیکی اهمیتك و ایتدیکی خدمتك بیوکلکنی خاطرلاتمق و مشاهیر اسلافك ترجمهٔ حاللریله اك بلیغ و اك مؤثر اثرلرینی اوقوتدیرق اولاد وطنی اجدادمزه لایق خلف اولمق ایچون تنویر ایتمك ایستدم . قصورمك خلوصمه باغشلانه‌جغنی امید ایدرم .

رسام : حسنی

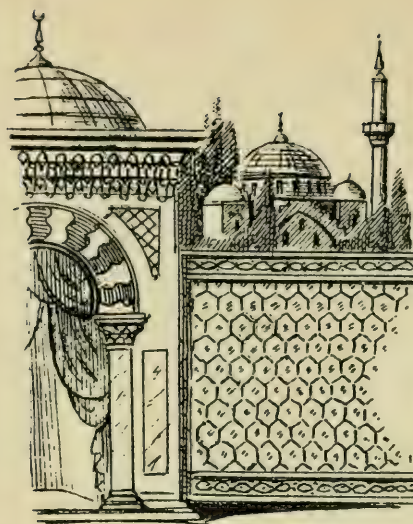
اول رسول مجتبی هم رحمة للعالمین
بنده مدفوندر دیو افلاکه فخر ایلر زمین

روضه سن ایتدی زیارت ایدی جبریل امین
هذه جنات عدن فادخلوها خالدین

روضۀ مطهرۀ سید الانبیا

LIBRARY
AUG 20 1971
UNIVERSITY OF TORONTO

بایرام هدیه‌سی

بدائع آثار عثمانیه

۷۰ قطعه رسمله مزیندر

ترسیمی : حسنی

هر حقی صاحب اثره عائددر

مطبعهٔ اختر

۱۳۳۵

بایرام هدیه‌سی

غالب

نور عثمانی

رسام : حسنی

مطبعهٔ خیریه